

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Χρεῖ σιγᾶν
ἢ κρείσσονα σιγῆς λέγειν
Πυθαγόρειον

ΕΤΟΣ 29ον

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1984

ΤΕΥΧΟΣ 160

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» Χαρ. Τρικούπη 26
α' δροφος Κωδ. 106 79 Τηλέφ. 3620-702

H.P. Blavatsky	Τὸ κλειδί τῆς Θεοσοφίας	350
»	Ἡ φωνὴ τῆς σιγῆς - Τὸ πρῶτα βήματα στὸν Ἀποκρυφισμό	150
G. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	80
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	350
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	100
»	Αἱ βαυτεῖραι ὁφεῖς τῆς Ζωῆς	100
»	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας	200
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	200
Irving S. Cooper	Ἡ Μετενάρκωσις	150
An. Besant	Ἡ ἀποκρυφὴ ζωὴ τοῦ ὀνθρώπου	150
»	Ὁ Ἐσωτερικὸς Χριστιανισμὸς	350
Vivekananda	Κάρμα - Γιόγκα	150
J. van der Leeuw	Θεοὶ σέ ἐξάρια	80
Βενετοῦ - Ἰλαρίωνος	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	100
Krishnamurti	Βλέπε στὴν γ' σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου	
Ἀντ. Ἀδριανοπούλου	Ἀρχαῖοι Ἕλληνές φιλόσοφοι	400
»	Οἱ Νόμοι τῆς Ζωῆς	200
Ἰω. Βασιλῆ	Τὸ Σημειωματῆριον ἐνὸς Μύστου	400
»	Τὸ φυσικὸ δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου	150
K. Μελισσαροπούλου	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἂδ. 130, δεμ. 200	
»	Μελετήματα ἂδ. 300, δεμ. 400	
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφίαν ἂδ. 300, δεμ. 400	
»	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ. 400	
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας δεμ. 250	
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Β' 200	
»	Ἑκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισημοῦρτι 200	
»	Ὁ Κρισημοῦρτι γιὰ τὸν Διαλογισμὸ 100	
»	Ὁ Ἰησοῦς 150	
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν) 100	
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ» 30	
»	Πέντε Τεκτονικαὶ Ὀμιλίαι εἰς Α' 100	
»	Μεγάλαις πράξεις στὴν ἱστορία τῶν Ἑλλήνων 300	
Χρίστου Α. Ριζοπούλου	Οἱ τίτλοι τῶν Ἑλλήν. Τεκτ. Στ. τῆς Κύπρου μὲ εἰσαγωγὴν περὶ Ἐλευθεροτεκτονισμοῦ	200
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ»	Τόμοι χαρτόδετοι 1965, 71, 73, 74, 76 ἕκαστος 200	
»	» 1972, 75, 77, 78, 79 » 300	
»	» 1980, 81, 82, 83 » 400	
«ΙΛΙΣΟΣ» Ἐπιλογὴ 1956-58, 1959-61, 1962-65 ἐκάστη δεμένη		400
«ΙΛΙΣΟΣ» Ἐπιλογὴ 1966-1970 χαρτόδετος 400, δεμένη		500

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

Αἱ ἀποστολαὶ ἐπὶ ἀντικαταβολῇ ἐπιβαρύνονται μὲ δραχμὰς 200

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 80

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 500. Ἐξωτερ. \$ 12, Ἀεροπ. \$ 20

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

Χαρ. Τρικούπη 26 Κωδ. Ταχ. 106 79, Ἀθήναι

Τηλ. 36.20.702

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 29ον ● Μάϊος - Ἰούνιος 1984 ● ΤΕΥΧΟΣ 160

ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ Μετενσάρκωση

«Ἐκείνου πού γεννιέται εἶναι βέβαιος ὁ θάνατος, καθὼς καὶ ἐκείνου πού πεθαίνει ἡ γέννηση». Ἔτσι γράφει ἡ Μπαγκαβάντ-Γκιτά, τό ἱερὸ βιβλίον τῶν Βραχμάνων. Καὶ συνεχίζει: «Ὅπως ὁ ἄνθρωπος πετάει τὰ παλιὰ του ροῦχα γιὰ νὰ φορέσῃ ἄλλα καινούργια. Ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ἐγκαταλείπει τὰ παλιὰ σώματα, γιὰ νὰ πάρῃ ἄλλα νεώτερα».

Αὐτὰ λέγει ἡ ἀρχαιότατη σοφία τῆς Ἀνατολῆς.

Τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου ταλανίζει τὸ ἀνθρώπινο γένος. Ἀδυσώπητος καταλυτὴς τῆς ἀνθρώπινης εὐτυχίας ὁ θάνατος παρμονεύει τὸν ἄνθρωπο, ἀπὸ τῆ στιγμῆς τῆς γεννήσεώς του, σὲ κάθε του βῆμα. Καὶ εἶναι ὁ ἄνθρωπος μικρὸς καὶ ἀδύναμος μπροστὰ στὴν ἀκατάλυτη παντοδυναμία του θανάτου, στέκει κατὰπληκτος καὶ φοβισμένος μπροστὰ στὸ ἄβυσσαλέο του μυστήριον.

Στὸν φόβο τοῦ θανάτου, στὸν φόβο τῆς ὀλικῆς καὶ ὀριστικῆς ἐκμηδενίσεως, ὁ Ἀποκρυφισμὸς ἀντιτάσσει τὴν παρήγορη ἀποψη τῆς Μετενσαρκώσεως, τὴν ἀποψη τῶν διαδοχικῶν ἐπιβιώσεων, τῶν διαδοχικῶν ἐνσαρκώσεων ἐπάνω στὴ Γῆ.

Θά ἐπιχειρήσωμε νὰ ἀναπτύξωμε τὸν μηχανισμό τῆς λειτουργ-

γίας του Νόμου της Μετενσαρκώσεως, σύμφωνα με τις Θεοσοφικές διδασκαλίες. Καθένας είναι ελεύθερος να δεχθῇ ἢ να ἀπορρίψῃ τὴ Μετενσάρκωση, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη ἀποψη. Δέν φιλοδοξοῦμε νὰ πείσωμε κανένα νὰ παραδεχθῇ τὴ Μετενσάρκωση. Συγκεντρώνομε καὶ παραθέτομε ὑλικό γιὰ μελέτη. Ὁ καθένας εἶναι ελεύθερος νὰ τὸ ἐπεξεργασθῇ σύμφωνα με τὴν κρίση του καὶ νὰ βγάλῃ τὰ δικά του τὰ συμπεράσματα, με ἀβίαστη καὶ ἐλεύθερη πάντοτε σκέψη.

Σύμφωνα με τις ἀπόψεις της Μετενσαρκώσεως -ὅπως μᾶς τις ἀναπτύσσει ἡ Θεοσοφικὴ διδασκαλία- ἡ ἐξέλιξη προχωρεῖ προοδευτικὰ ἀπὸ τις ἀτελέστερες μορφές πρὸς τις τελειότερες, καὶ συνεπῶς ἡ ψυχὴ, πού ἐνσαρκώνεται κατὰ τὰ προγενέστερα στάδια τῆς ἐξελίξεώς της μέσα σέ φυτικές καὶ ἀργότερα μέσα σέ ζωϊκές μορφές, ὅταν με τὴν ἀτομικοποίησίν της ἐνσαρκωθῇ σέ ἓνα ἀνθρώπινο ὄν, δέν μπορεῖ πιά κανονικὰ νὰ ξαναγυρίσῃ στὶς ἀτελέστερες ζωϊκές μορφές. Συνεχίζει τὴν ἐξέλιξή της στὸ ἀνθρώπινο βασίλειο, καὶ ἐνσαρκώνεται σέ ἀνθρώπινες πάντοτε μορφές, μέχρις ὅτου συμπληρώσῃ τὴν ἐξέλιξή της στὸ ἀνθρώπινο βασίλειο καὶ γίνῃ μιὰ ἀπολυτρωμένη ψυχὴ, ἓνας Μύστης ἢ «Διδάσκαλος τῆς Σοφίας καὶ τῆς Ἀγάπης». Καὶ τότε ἡ μετενσάρκωση δέν εἶναι πιά ἀπαραίτητη.

Κατὰ τὸν Ἀποκρυφισμό, κάθε ἀνθρώπος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ὑλικό του σῶμα με τὸ ὁποῖο δρᾷ στὸν φυσικὸ κόσμο, ἀπὸ τὸ ἀστρικό ἢ θυμικὸ του σῶμα με τὸ ὁποῖο συναισθάνεται καὶ ἐπιθυμεῖ, καὶ ἀπὸ τὸ νοητικὸ του σῶμα με τὸ ὁποῖο διανοεῖται. Τὰ τρία αὐτὰ στοιχεῖα ἀποτελοῦν τὴν θνητὴ προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου, με τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά της, τὴν ἐξωτερικὴ της μορφὴ, τὸν συναισθηματικὸ της κόσμο καὶ τὴ νοοτροπία της. Πίσω ὅμως ἀπὸ τὴν προσωπικότητα ὑπάρχει ἡ ἀθάνατη ψυχὴ, τὸ ἀνώτερο Ἐγώ, ἡ ἀθάνατη ψυχοπνευματικὴ ὄντοτης.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπίγειας ζωῆς ὁ ἀνθρώπος σκέπτεται, συναισθάνεται καὶ δρᾷ. Αὐτές του οἱ λειτουργίες προκαλοῦνται ἀπὸ παλμικές δονήσεις τῶν ἀτόμων τῶν ὑλικῶν σωμάτων του, πού ἀποτελοῦν τὴν προσωπικότητά του <κατωτέρου νοητικοῦ, ἀστρικοῦ, φυσικοῦ>.

Κάθε κραδασμός τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, στὸν ὁποῖον ἀποκρίνεται τὸ νευρικὸ σύστημα, προκαλεῖ στὸν ἐγκέφαλο μιὰ αἰσθητήρια ἀντίδραση. Αὕτῃ ἡ ἀντίδραση χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ ἀστρικό σῶμα σάν εὐχάριστη ἢ δυσάρεστη. Τὸ νοητικὸ σῶμα διερμηνεύει τὴν ἀντίδραση σάν ἀντίληψη, σάν σκέψη. Καὶ ἡ Ἀτομικότης -πού στέκει πίσω ἀπὸ τὴν προσωπικότητα- ἀποκομίζει τὴν οὐσία

της σκέψης και του αισθήματος, πού προκάλεσε ή αισθητήρια αντίδραση.

Ήφοι ο άνθρωπος διαγράφη της επίγειας ζωής του τήν τροχιά, μεγάλη ή μικρή, έντονη ή ασθενική, θά φθάση στο μοιραίο τέρμα της ζωής του φυσικού του σώματος. Αυτό είναι πού ονομάζομε οι άνθρωποι «θάνατον». Τό φυσικό σώμα αποχωρίζεται από τά άλλα λεπτότερα σώματα της άθάνατης ψυχής και διαλύεται. Ό άνθρωπος δέν μπορεί πιά νά δράση στον φυσικό κόσμο, διότι δέν έχει πιά τό όργανο μέ τό όποιο αισθανόταν και ενεργούσε, δηλαδή τό φυσικό σώμα του. Έξακολουθεί όμως νά συναισθάνεται, νά έπιθυμή και νά συγκινηται, διότι εξακολουθεί νά έχει τό άστρικό σώμα του. Επίσης μπορεί νά σκέπτεται και νά θυμάται, διότι εξακολουθεί νά έχει τό νοητικό σώμα του.

Έπειτα όμως από ένα κάποιο χρονικό διάστημα, τό άστρικό σώμα αποχωρίζεται και αυτό -όπως αποχωρίστηκε τό φυσικό- και διαλύεται. Τότε τά συναισθήματα, οι έπιθυμίες και οι συγκινήσεις σταματούν, διότι ο άνθρωπος δέν έχει πιά τό όργανο τό όποιο τίς προκαλούσε, δηλαδή τό άστρικό σώμα. Έξακολουθεί όμως ή λειτουργία της σκέψεως, διότι εξακολουθεί νά υπάρχει και νά δρά τό νοητικό σώμα.

Αργότερα όμως θά αποχωρισθί και αυτό μέ τή σειρά του από τήν άθάνατη ψυχή και έτσι ολοκληρώνεται ή διάλυση της προσωπικότητας. Η δράση της στον φυσικό κόσμο τελείωσε μέ τή φθορά του φυσικού σώματος. Η συναισθηματική της ζωή τελείωσε μέ τή φθορά του άστρικού σώματος. Η διανοητική της ζωή τελείωσε μέ τή φθορά του νοητικού σώματος. Τό κάθε τι πού αποτελούσε τήν προσωπικότητα καταστράφηκε και εξαφανίστηκε γιά πάντα.

Πίσω όμως από τήν προσωπικότητα υπάρχει ή Άτομικότης, δηλ. ή ψυχοπνευματική Όντότης, της οποίας προβολή στους τρεις πυκνότερους κόσμους ήταν ή προσωπικότης. Η ψυχοπνευματική όντότης, ή Άτομικότης, ή άθάνατη ψυχή, είναι ή πηγή και ή αίτία των άφηρημένων σκέψεων, της ένορατικής σοφίας, της άπρόσωπης, άγνης και καθαρής Αγάπης, της αισθήσεως της παγκοσμίου Ένότητας. Όλες αυτές είναι λειτουργίες της ψυχοπνευματικής Όντότητας.

Στήν άθάνατη ψυχή συγκεντρώνεται ή πείρα πού απέκτησε ή προσωπικότης, ζώντας στα πυκνότερα πεδία ζωής, και αυτή ή πείρα σχηματίζει τίς τάσεις, δηλαδή τόν χαρακτήρα του ανθρώπου στίς προσεχείς του νέες ένσαρκώσεις. Προσδιορίζει, δηλαδή, τόν

σχηματισμό της νέας προσωπικότητας, μέ την οποία θά προβάλλη καί πάλιν ἡ ἀθάνατη ψυχὴ στά πυκνότερα πεδία τῆς φύσεως.

Κάθε πείρα ζωῆς, πού ἀπέκτησε ἡ προσωπικότης στούς πυκνότερους κόσμους, συγκεντρώθηκε στήν ἀθάνατη ψυχὴ καί τήν πλούτισε μέ ἕναν ἰδιαίτερο τόνο, τόν τόνο τῆς συνολικῆς δράσεως τῆς προσωπικότητος, ἡ ὁποία, ἀφοῦ διέγραψε τόν κύκλο τῆς ζωῆς τῆς, ἐτερμάτισε τώρα τήν ὑπαρξή της.

Ἔτσι ἡ ἀθάνατη ψυχὴ ἐκέρδισε τίς ἐντυπώσεις καί τά διδάγματα μιᾶς ἡμέρας δράσεως, πού ἡ ἡμέρα ἀντιπροσωπεύει τήν προσωπικότητα μέ τήν ὁποία ἡ ψυχοπνευματικὴ Ὀντότης ἐκδηλώθηκε στούς πυκνότερους κόσμους. Καί τώρα, πού ἡ προσωπικότης ἐτερμάτισε τήν ὑπαρξή της, ἡ ἡμέρα πέρασε, καί ἡ ἀθάνατη ψυχὴ ἀναπαύεται κατὰ τή νύχτα τοῦ θανάτου, πλουτισμένη μέ τήν πείρα τῆς ἡμέρας πού πέρασε.

Ἄλλ' ἀρχίζει νά ξημερώνη. Μιά καινούργια ἡμέρα γλυκοχαράζει. Ἡ ψυχὴ φορεῖ τό ἔνδυμα μιᾶς καινούργιας προσωπικότητος, πού δέν εἶναι ἡ ἴδια μέ τήν προηγούμενη, ἀλλά εἶναι συνέχειά της, καί ἡ συνέχεια αὐτὴ προσδιορίζει τίς φυσιολογικὲς ἱκανότητες τῆς νέας προσωπικότητος πού γεννιέται. Τήν ποιότητα καί δύναμη τῆς νοήσεως, τὴ λεπτότητα καί ἔνταση τοῦ συναισθηματικοῦ κόσμου, τὴ φυσιολογικὴ κατάσταση τοῦ φυσικοῦ σώματος.

Ἔτσι ἔχομε μιὰ νέα προσωπικότητα πού ἔρχεται στὸν κόσμο, ἀλλὰ πίσω ἀπὸ τὴ νέα αὐτὴ προσωπικότητα ὑπάρχει πάντοτε ἡ ἴδια Ἀτομικότης, ἡ ἴδια ἀθάνατη ψυχὴ, πού ζῇ μιὰ καινούργια ἡμέρα τῆς ζωῆς τῆς, γιὰ νά πλουτισθῇ μέ καινούργια πείρα, γιὰ νά προσθέσῃ ἕνα νέο τόνο στήν ὑπαρξή της.

Αὐτὴ εἶναι ἡ Μετενσάρκωση. Γιὰ νά τὴ συνοψίσωμε ἀπλούστερα:

Ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἀπὸ τό ὑλικὸ σῶμα, πού ὅλοι ξέρομε πῶς εἶναι φθαρτό, καί ἀπὸ τήν ψυχὴ ἢ τό πνευματικόν ὄν, πού ἐμψυχώνει τό ὑλικὸ σῶμα καί τοῦ δίνει ζωή. Τό πνευματικόν ὄν, ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος, δέν πεθαίνει μέ τόν θάνατον, ἀλλ' ἀπλῶς χωρίζεται ἀπὸ τό ὑλικὸ σῶμα καί ἐξακολουθεῖ τὴ ζωὴ του χωρὶς ἐκδηλώσεις στὸν ὑλικὸ κόσμο. Τό πνευματικόν ὄν ἀκολουθεῖ μιὰ μακρυὰ διαδρομὴ ἐξελίξεως. Κατὰ τὴ διαδρομὴ αὐτὴ ἄλλοτε ζῇ στὸν πνευματικὸ κόσμο χωρὶς ὑλικὸ σῶμα, καί ἄλλοτε προσκολλᾶται σὲ ἕνα ὑλικὸ σῶμα κατὰ τὴ στιγμὴ τῆς γεννήσεως ἢ τῆς συλήψεως καί ζῇ μέχρι τοῦ θανάτου ἕναν ἐπίγειο βίον. Ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ζωῆς τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ἄλλοτε στὸν ὑλικὸ κόσμο μέ ἕνα ἀνθρώπινο σῶμα, καί ἄλλοτε στὸν λεγόμενο πνευματικὸ κόσμο χωρὶς ὑλικὸ σῶμα, ἀποτελεῖ τὴ Μετενσάρκωση

Ἡ Μετενσάρκωση συμφωνεῖ μέ τόν νόμο τῆς περιοδικότητος, κατά τόν ὁποῖον ἡ ἡμέρα διαδέχεται τή νύχτα καί ἡ νύχτα τήν ἡμέρα. Χειμῶνας, ἀνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο, καί πάλι χειμῶνας. Τά δένδρα ἀνθοφοροῦν, καρποφοροῦν, καί πέφτουν τά φύλλα τους, γιά νά ἐπαναλάβουν τήν ἴδια ἱστορία τόν ἄλλο χρόνο. Τό ἴδιο τά πουλιά, τά ἔντομα, τά ζῶα. Ἀκολουθοῦν νόμους περιοδικότητος. Οἱ κηλίδες τοῦ Ἡλίου, οἱ κομήτες, πολλά βιολογικά φαινόμενα, ἀκολουθοῦν ὅλα τόν περιοδικό νόμο. Τόν ἴδιο νόμο ἀκολουθεῖ καί ἡ ζωή. Τή διαδέχεται θάνατος καί τόν θάνατον καί πάλι ζωή. Τό φυτό προβάλλει νέα λουλούδια. Τό ἴδιο σέ μικρογραφία ἐπαναλαμβάνεται καθημερινά μέ τόν ὕπνο καί μέ τό ξύπνημα.

Γεννιέται σέ πολλούς τό ἐρώτημα: Καί ἡ μνήμη; Πῶς δέν ὑπάρχει ἡ μνήμη τῶν προηγούμενων ἐνσαρκώσεων;

Ἀλλά ἡ μνήμη εἶναι λειτουργία τοῦ νοητικοῦ σώματος, πού σέ κάθε νέα ἐνσάρκωση εἶναι καί αὐτό νέο, καί αὐτό ὄργανο ἐκδηλώσεως τῆς Ἀτομικότητος, τῆς ἀθάνατης ψυχῆς, ὅπως καί τό φυσικό σῶμα, ἀλλά στό νοητικό πεδίο. Μόνον ἡ ψυχοπνευματική ὄντοτης εἶναι ἀθάνατη, καί μόνον αὐτή μπορεῖ νά θυμᾶται τά γεγονότα τῶν διαφόρων ἐνσαρκώσεών της. Ἀλλά, ὅπως ἡ φυσική μνήμη δέν συγκρατεῖ τίς ἀσήμαντες λεπτομέρειες τοῦ φυσικοῦ βίου, ἔτσι καί ἡ ἀθάνατη ψυχή εἶναι πιθανόν νά μήν ἀσχολῇται μέ τίς ἀσήμαντες λεπτομέρειες, πού ἡ προσωπικότης μπορεῖ νά τίς νομίζει γιά οὐσιώδη προβλήματα τῆς περιορισμένης ζωῆς της. Ἡ προσωπικότης δέν θυμᾶται τίποτε ἀπό τίς περασμένες ἐνσαρκώσεις, διότι αὐτή γιά πρώτη φορά ἔρχεται στόν κόσμο, καί ἐπομένως δέν ἔχει παρελθόν γιά νά ἔχη μνήμη αὐτοῦ τοῦ παρελθόντος. Ζῇ μιά καινούργια ζωή στούς τρεῖς πυκνότερους κόσμους καί θερματίζει τήν ὑπαρξή της. Ἐτσι ἡ λειτουργία τῆς μνήμης τῆς προσωπικότητος διαρκεῖ ὅσο καί ἡ ζωή τοῦ νοητικοῦ σώματος, καί τελειώνει μέ τή διάλυση τοῦ νοητικοῦ σώματος στό τέλος τῆς ἐνσαρκώσεως.

Ἀλλά ἡ πεῖρα τῆς ἐνσαρκώσεως πλουτίζει τήν Ἀτομικότητα, τήν ἀθάνατη ψυχή, ἡ ὁποία συγκεντρώνει καί ἐπεξεργάζεται τήν οὐσία τῶν γεγονότων, καί μ' αὐτό τόν τρόπο ἐξελίσσεται. Ὁ βαθμός τῆς ἐξελίξεώς της ἀντανακλᾶται στή βαθύτερη ἐσωτερική ψυχοσύνθεση καί ἰδιοσυγκρασία τῆς προσωπικότητος, στίς βαθιές ρίζες τοῦ χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι ἀνεπηρέαστες ἀπό τή μόρφωση καί τίς συνθήκες τῆς ἀνατροφῆς του. Ἐτσι ἔχομε τούς διαμαντένιους ἐκείνους χαρακτῆρες, πού τόσο θαυμάζομε, καί ἄλλους πού εἶναι τόσο ἐλαστικοί, ἀπλούστατα, διότι δέν ἔχουν ἀκόμη τήν ἀρκετή πεῖρα πού χρειάζεται γιά νά σφυρηλατηθοῦν.

"Ετσι ο άνθρωπος, ξαναγυρίζοντας στη Γῆ με μία νέα ένσάρκωση, με μία καινούργια προσωπικότητα, είναι ελεύθερος από το φορτίο της μνήμης του παρελθόντος, πού συγκρατιέται μόνο στην άθανατη ψυχή. Όπως όμως η κατάσταση της υγείας του σώματος του επηρεάζεται -σύμφωνα με τον νόμο της κληρονομικότητας- από την κατάσταση της υγείας των σωμάτων των γονέων του και γενικά των προγόνων του, έτσι και η κατάσταση της συνθέσεως του άστρικού και νοητικού σώματος εξαρτάται από την κατάσταση της συνθέσεως του άστρικού και νοητικού σώματος της προηγούμενης ένσαρκώσεως και γενικά των ένσαρκώσεων του παρελθόντος.

"Ωστε ο άνθρωπος, ξαναγυρίζοντας στη Γῆ με μία νέα ένσάρκωση, φέρνει ξμφυτα έναν χαρακτήρα, μία ψυχосύνθεση, πού είναι αποτέλεσμα της πείρας πού μάζεψε στις προηγούμενες ένσαρκώσεις του, χωρίς να ἔχη αντίληψη των γεγονότων πού προκάλεσαν αυτή την πείρα, αφού δεν μπορεί να ἔχη καμμία μνήμη των γεγονότων, και αυτό διότι τό νοητικό σώμα, στο οποίο οφείλεται ἡ μνήμη, είναι νέο στη νέα ένσάρκωση. Ο άνθρωπος όμως πού μπορεί, ενώ ζῇ στο φυσικό πεδίο, να μεταφέρει τῇ συνείδησή του στο άνωτερο τμήμα του νοητικού πεδίου -όπου ζῇ ἡ άθανατη ψυχή- μπορεί να ἔχει τῇ μνήμη των προηγούμενων ένσαρκώσεων του, των περασμένων του βίων, πού είναι ὅλοι άποτυπωμένοι ἐκεῖ. Ἄλλ' αυτή είναι μία πολύ σπάνια περίπτωση.

Μέ τῇ Μετενσάρκωση ἔχομε μία Ικανοποιητική ἐξήγηση γιά τῇ μεγάλη διαφορά χαρακτήρος πού παρατηροῦμε συχνά μέσα σέ άτομα τῆς ἴδιας οἰκογένειας, μέ τήν ἴδια κληρονομικότητα, πού ανατρέφονται κάτω από τίς ἴδιες περίπου συνθήκες ζωῆς. Γνωρίζομε τίς ἐξηγήσεις πού δίνει ἡ Ἀτομική Ψυχολογία γιά τήν ἐπίδραση του περιβάλλοντος κατά τήν πρώτη νηπιακή ἡλικία και τίς ἐκτιμοῦμε κατά τήν ἀξία τους. Παραδεχόμαστε, δηλαδή, τῇ δύναμη τῆς ἐπίδράσεως του περιβάλλοντος -και μάλιστα στήν πρώτη ἡλικία- πάνω στή διαμόρφωση του χαρακτήρα και τῆς ψυχосυνθέσεως. Ἄλλ' ἀρνούμεθα τῇ μονοκρατορία τῆς.

Κάθε άνθρωπος πού γεννιέται ἔχει ἕναν ἰδιαίτερο χαρακτήρα, μία δική του ψυχосύνθεση και ἰδιοσυγκρασία, ἕναν βαθμό ἐξελίξεως, πού οφείλεται στο παρελθόν του, στις προηγούμενες ένσαρκώσεις του και στήν πείρα πού απέκτησε ἀπ' αυτές. Όταν ο βαθμός τῆς ἐξελίξεως του πνευματικού ἀνθρώπου -τῆς άθανατης ψυχῆς- είναι μικρός, τότε ο χαρακτήρας του δεν είναι δυνατά διαμορφωμένος, και τότε ἡ ἐπίδραση του περιβάλλοντος ἡ των πρώτων ἐντυπώσεων τῆς φυσικῆς ζωῆς ἔχει ἀποτελεσματική σημασία,

σύμφωνα μέ τίς απόψεις τῆς Ἀτομικῆς Ψυχολογίας. Ὅταν ὅμως πρόκειται γιά ἕνα ἐξελιγμένο πνευματικό ὄν, τότε τό άτομο γεννιέται μ' ἕναν δυνατό χαρακτήρα, πού δέν διαφεύγει βέβαια ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ περιβάλλοντος, ἀλλά δέν ἐξαρτᾶται πιά παθητικά ἀπό τό περιβάλλον καί τίς πρῶτες ἐντυπώσεις τῆς ζωῆς στόν φυσικό κόσμο. Ἄλλο ζήτημα ἂν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ἔχουμε ἀκόμη μικρό βαθμό ἐξελίξεως καί συνεπῶς οἱ απόψεις τῆς Ἀτομικῆς Ψυχολογίας στίς περισσότερες περιπτώσεις ἐπαληθεύονται.

Ἔτσι ἡ Μετενσάρκωση ἐξηγεῖ μέ ἕναν λογικό τρόπο τίς τεράστιες διαφορές πού παρουσιάζουν οἱ ἄνθρωποι στήν ἠθική καί πνευματική ἀναπτυξή τους, ἐνῶ βιολογικῶς λειτουργοῦν ὁμοίотyπα. Ποιά ἄβυσσος χωρίζει ἕναν πρωτόγονον ἄνθρωπο, μέ ζωῶδη αἰσθήματα καί ἀσθενική διάνοια, ἢ ἕναν συνειδητό κακοῦργο, ἀπό ἕναν ἐξελιγμένο ἄνθρωπο μέ ἀνεπτυγμένη ἠθική συνείδηση καί ἄγνό χαρακτήρα, πού ξμφυτα ἀποστρέφεται τό κακό! Πῶς ἄλλοιῶς μπορεῖ νά ἐξηγηθῇ αὕτη ἡ κολοσσιαία διαφορά, παρά στή διαφορετική ἡλικία τῶν ψυχῶν; Οἱ θεωρίες τῆς κληρονομικότητος καί τῆς ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος δέν ἀρκοῦν γιά νά ἐξηγήσουν τίς ψυχικές καί πνευματικές διαφορές, ὅταν παρουσιάζονται τόσο μεγάλες καί μάλιστα ὅταν παρουσιάζονται μεταξύ ἀδελφῶν πού ἀνετράφησαν μαζί. Καί πῶς ἄλλοιῶς μποροῦν νά ἐξηγηθοῦν μερικές καταπληκτικές κλίσεις καί ἱκανότητες μερικῶν ἀνθρώπων, καλλιτεχνικές ἰδιοσυγκρασίες καί παιδιά-θαύματα, ἂν ὄχι μέ τή Μετενσάρκωση; Δέν εἶναι, λοιπόν, ἡ κληρονομικότης καί τό περιβάλλον πού διαμορφώνουν τόν ἕνα σέ ἀτελῆ καί τόν ἄλλο σέ τέλειο. Εἶναι διαφορά πνευματικῆς ἡλικίας, διαφορά βαθμοῦ ἐξελίξεως, διαφορά ἀριθμοῦ ἐνσάρκώσεων.

Δέν ἐννοοῦμε ὅτι ὁ βαθμός τῆς ἐξελίξεως ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικά ἀπό τόν ἀριθμό τῶν ἐνσάρκώσεων, ἀκριβῶς ὅπως γιά ἕναν σπουδαστή ἡ ἔκταση καί τό βάθος τῶν γνώσεων του δέν ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικά ἀπό τά ἔτη φοιτήσεώς του. Μπορεῖ οἱ ἐνσάρκώσεις νά χρησιμοποιηθοῦν ἐπωφελῶς σέ πρόοδο καί ἐξέλιξη τῆς Ἀτομικότητος, τῆς ἀθάνατης ψυχῆς, ἢ νά σπαταληθοῦν ἄσκοπα σέ ἀναζήτηση ἐπιγείων ἀγαθῶν τοῦ φυσικοῦ σώματος ἢ σέ ἐκπλήρωση φαντασιοπληξιῶν. Ἡ πρόδος εἶναι ἀνάλογη μέ τήν ἐπιμέλεια. Καί ὅπου δέν ἀναπτύσσεται αὐθόρμητα ἡ Ἀγάπη, ἔρχεται σάν αὐστηρός δάσκαλος ὁ Πόνος, νά διορθώσῃ τά σφάλματα καί νά δείξῃ τόν σωστό δρόμο.

Γιά νά κλείσωμε τό θέμα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος, ἄς χρησιμοποιήσωμε μιά παραβολή. Τό περιβάλλον εἶναι τό ἔδαφος ὅπου καλλιεργεῖται ἕνα φυτό. Μπορεῖ τό ἔδαφος νά εἶναι ἀγο-

νο καί νά μή βοηθήση τό φυτό νά ἀναπτυχθῇ ἢ μπορεῖ νά εἶναι εὐφορο καί νά τό βοηθήση νά μεγαλώση γρήγορα καί νά δώση ὠραίους καρπούς. Ἀλλά τό εἶδος τοῦ φυτοῦ ἐξαρτᾶται ἀπό τό εἶδος τοῦ σπόρου. Δέν μπορεῖ ἀπό σπόρο σιταριοῦ νά φυτρώσῃ σίκαλη, οὔτε ἀπό σπόρο σίκαλης νά ξεφυτρώσῃ σιτάρι. Σχετικά μέ τόν ἄνθρωπο, ἡ ἀνάπτυξή του προσδιορίζεται ἀπό τόν βαθμό τῆς ἐξελίξεως τῆς ψυχῆς πού ἐνσαρκώνεται σ' αὐτόν. Ὡστε οἱ πνευματικές καί ἠθικές διαφορές δέν πρέπει νά μᾶς ἐκπλήσσουν. Ὁ τρόπος τῆς ἀνατροφῆς, τό περιβάλλον καί ἡ μόρφωση ἀποτελοῦν τή λίπανση τοῦ ἐδάφους, καί εἶναι ἀπαραίτητη ἡ κατάλληλη λίπανση. Ἀλλά κάθε σπόρος θά βγάλῃ τό φυτό τοῦ δικοῦ του ἀποκλειστικῶς εἶδους.

Ἄς δοῦμε τώρα, μέ τό φῶς τῆς Μετενσαρκώσεως, τό φοβερό πρόβλημα τοῦ θανάτου. Μέ τή γνώση τῆς λειτουργίας τοῦ νόμου τῆς Μετενσαρκώσεως, δέν ὑπάρχει πιά θάνατος, δέν ὑπάρχει τέλος τῆς ζωῆς, ἀλλά μιά αἰώνια ἀνανέωσή της πάνω στή Γῆ, μιά συνεχῆ καί ἀδιάκοπη ἐξέλιξη τῆς ψυχῆς. Ὅχι πιά φόβος τοῦ θανάτου, ἀλλά χαρωπή ἐνατένιση τοῦ αἰωνίου μέλλοντος, χαρωπή καί γόνιμη ἀντιμετώπιση τῆς ζωῆς, πού εἶναι τό σχολεῖο τῆς ψυχῆς. Καμμιά προσπάθεια γιά τήν Ἀλήθεια, γιά τή Δικαιοσύνη καί τόν Ἀνθρωπισμό δέν πᾶει χαμένη, διότι θά μετουσιωθῇ σέ ἐξευγενισμό τῆς ψυχῆς. Καμμιά θυσία δέν εἶναι μάταιη καί ἄσκοπη, διότι δικαιώνεται στόν κόσμο τῆς πραγματικότητος. Ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερώνεται, διότι ἀπαλλάσσεται ἀπό τόν φόβο τοῦ θανάτου, ἀπό τόν φόβο τοῦ ἐκμηδενισμοῦ καί τῆς ἀνυπαρξίας. Καί ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος, τότε μόνον μπορεῖ νά γίνῃ εὐτυχισμένος, ἀρκεῖ νά μὴν τυφλώνεται ἀπό τόν ἐγωϊσμό.

Ἡ Μετενσάρκωση ἐξηγεῖ τό φαινόμενο τῆς ἀκμῆς καί πτώσεως τῶν πολιτισμῶν. Ὅταν στήν ἀρχαία Ἑλλάδα ἐνσαρκώνονταν ἐξελεγμένες Ἀτομικότητες, ἐξελεγμένες ψυχές, μέ τίς προσωπικότητες τῶν Ὀρφικῶν, τῶν Πυθαγορείων, τῶν Στωϊκῶν, τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν, ἔδωσαν τό ἑλληνικό θαῦμα, πού ὅμοιο μ' αὐτό δέν ξαναφάνηκε στόν κόσμο. Οἱ Ἀτομικότητες αὐτές, οἱ ἐξελεγμένες αὐτές ψυχές δέν ἐχάθηκαν, δέν ἔφυγαν -οἱ περισσότερες- ἀπό τή Γῆ. Ἀλλά δέν ἐνσαρκώνονται πάντοτε ὅλες μαζί στόν ἴδιο τόπο, ὥστε νά δημιουργήσουν μιά ἀκμή πολιτισμοῦ. Ποτέ ὅμως δέν ἔλειψαν ἀπό τή Γῆ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι, πού δίδαξαν μέ τά λόγια τους, καί πρό παντός μέ τή ζωή τους, τήν Ἀλήθεια καί τήν Ἀγάπη, πού ἀγωνίσθηκαν γιά τήν ἐλευθερία, τήν πρόοδο καί τήν εὐδαιμονία τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅλες οἱ Ἀτομικότητες, ὅλες οἱ ἀνθρώπινες ψυχές, βαδίζουν

πρός τήν τελειότητα, ακολουθώντας μιά άνοδική εξέλιξη. Άλλά δέν βρίσκονται όλες μαζί στό ίδιο σκαλοπάτι τής άτέλειωτης σκάλας τής εξέλιξεως.

Οι Άτομικότητες πού βρίσκονται στήν άρχή τής εξέλιξεως τους ένσαρκώνονται σέ σώματα άγρίων ή σέ καθυστερημένα άτομα τών πολιτισμένων κοινωνιών. Οι νοητικές τους λειτουργίες είναι ύποτυπώδεις, τά άστρικά τους σώματα άκατέργαστα, οι επιθυμίες τους βίαιες καί πρωτόγονες. Χρειάζονται πολλές ένσαρκώσεις γιά νά πραγματοποιηθῇ μιά μικρή πρόοδος στήν εξέλιξη τής ψυχής.

Οι κάπως περισσότερο εξελιγμένες ψυχές είναι κι αυτές μέ μικρή ήθική ανάπτυξη, μέ κατώτερη νοητική Ικανότητα, δέν έχουν φαντασία καί πρωτοβουλία. Χρειάζονται πολλές άκόμη ένσαρκώσεις γιά νά σημειωθῇ μιά αίσθητή εξέλιξή τους.

Σ' αυτές τίς χαμηλές βαθμίδες τής εξέλιξεως βρίσκονται τά έν νέα δέκατα τών ανθρώπων. Δέν είναι, λοιπόν, καθόλου περίεργο άν εξακολουθοῦν νά γίνονται πόλεμοι καί άν επικρατῇ ἡ κατάσταση τής άγριότητος καί βαρβαρότητος πού ὑπάρχει τριγύρω μας. "Αν χωρίζονται οι άνθρωποι σέ αλληλομαχόμενες μερίδες καί στηρίζουν τήν ἐλπίδα τής εὐδαιμονίας τους στήν ἐξόντωση τών αντιπάλων τους. "Αν είναι σκληροί καί ανάλγητοι γιά τόν πόνο τών συνανθρώπων τους. "Αν είναι πρόθυμοι -ὅπως γράφει ὁ Σοπενχάουερ- νά σφάξουν ἕναν ἄνθρωπο γιά νά γυαλίσουν μέ τό λίπος του τά παπούτσιά τους. "Αν παραδέχονται νά τρέφονται μέ τίς σάρκες τών συνανθρώπων τους. "Αν συγκεντρώνουν τό ἐνδιαφέρον τους γιά τή συσσώρευση ἀγαθών, πού δέν μποροῦν νά διαρκέσουν περισσότερο ἀπό μιά ἐνσάρκωση, καί ἀδιάφοροῦν γιά τά ἀγαθά πού διαρκοῦν γιά πολλές ένσαρκώσεις καί πού είναι ἐκεῖνα πού χρησιμεύουν στήν ἀθάνατη Άτομικότητα, στήν ἀθάνατη ψυχή καί ὄχι στήν προσωπικότητα πού είναι πρόσκαιρη, θνητή καί φευγαλέα.

Οι περισσότερον εξελιγμένες Άτομικότητες ἢ ἀθάνατες ψυχές ἀποτελοῦν τή μικρή μειονότητα τών ανθρώπων, πού ἡ ἠθική τους συνείδηση είναι ἀνεπτυγμένη καί ὁ διανοητικός τους ὀρίζοντας ἀπλώνεται μακριά. Πού δέν ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικά μέ τόν ἑαυτό τους καί τήν οἰκογένειά τους. Πού τό ἐνδιαφέρον τους ἀγκαλιάζει γενικά ζητήματα καί μεγάλες ὁμάδες ανθρώπων. Πού δέν είναι σέ καμμιά περίπτωση σκληροί γιά τοὺς ἄλλους. Πού συμμετέχουν αὐθόρμητα στόν πόνο τών συνανθρώπων τους. Πού ἀποβλέπουν σέ μιά ἰδανική τελειότητα καί προσπαθοῦν νά τήν πραγματοποιήσουν. Οι ψυχές αυτές ένσαρκώνονται σέ μεγάλους ἐπιστήμονες ἢ φιλοσόφους ἢ καλλιτέχνες ἢ καί σέ ἀπλούς ἀνθρώ-

πους μέ άλτρουϊστικές τάσεις καί μέ καθαρή ζωή. Χρησιμοποιοῦν ἐπωφελῶς κάθε ἐνσάρκωση, ἀποκομίζοντας ἀπ' αὐτήν πολύτιμη πείρα, πού τούς ἐπιτρέπει νά πραγματοποιήσουν αἰσθητή πρόοδο στήν ἐξέλιξή τους.

Ἔτσι, ἐνῶ οἱ προηγούμενες Ἀτομικότητες, πού βρίσκονται στά πρῶτα στάδια τῆς ἐξελίξεώς τους, ἐνσαρκώνονται πολλές φορές σέ κάθε ὑποφυλή, οἱ περισσότερο ἐξελιγμένες Ἀτομικότητες ἀρκοῦνται σέ λίγες μόνον ἐνσαρκώσεις σέ κάθε ὑποφυλή. Καί ἐνῶ γιά τίς πρῶτες τό μεταξύ δύο ἐνσαρκώσεων χρονικό διάστημα εἶναι σχετικῶς σύντομο, γιά τίς δεύτερες εἶναι ἀρκετά μεγάλο. Γιά τίς πρῶτες, ἡ πείρα πού συγκεντρώθηκε κατὰ τήν ἐνσάρκωση εἶναι λίγη καί μερικές δεκάδες χρόνια ἀρκοῦν στήν Ἀτομικότητα, στήν ἀθάνατη ψυχὴ γιά νά τήν ἐπεξεργασθῇ καί νά τήν ἀφομοιώσῃ. Ἐνῶ γιά τίς δεύτερες, ἡ πείρα πού συγκεντρώνεται εἶναι μεγάλη, διότι ἡ ζωὴ δέν σπαταλήθηκε σέ ἄσκοπες χρονοτριβές καί ἀνώφελες διασκεδάσεις, ἀλλὰ χρησιμοποιήθηκε γιά παρατηρήσεις, μελέτες καί ἔντονες δράσεις. Χρειάζεται, λοιπόν - καθὼς λένε- χρονικό διάστημα ἑκατοντάδων ἐτῶν γιά τήν ἐπεξεργασία καί ἀφομοίωση τοῦ ὄγκου τῆς πείρας πού συγκεντρώνεται σέ μιά τέτοια ἐνσάρκωση, γεμάτη μελέτη καί δράση. Καί δέν πρέπει νά μᾶς φαίνεται μακρά μιά χρονικὴ περίοδος ἑκατοντάδων ἐτῶν, διότι ὁ κόσμος -μᾶς λένε- πῶς εἶναι πολὺ πιό ἀρχαῖος ἀπ' ὅσο νομίζομε, καί πῶς ἡ ἐξέλιξη μιᾶς Ἀτομικότητος χρειάζεται πολλές, πάρα πολλές χιλιάδες καί μυριάδες χρόνια.

Οἱ Ἀτομικότητες πού πλησιάζουν στό τέρμα τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεώς τους, εἶναι ἐκεῖνες πού ἀντελήφθησαν βαθιά ὅτι σκοπὸς τῆς ἐπίγειας ζωῆς δέν μπορεῖ νά εἶναι ἡ μάταιη συσσώρευση προσκαιρῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ὁ ἀγὼν καί ἡ αὐτοθυσία γιά τούς ἄλλους. Ἡ ἀπρόσωπη καί ἀνιδιοτελεὴς ἀγάπη πρὸς ὅλους. Ἡ ἀφιέρωση στήν ἀναζήτηση τῆς Ἀληθείας καί στήν ὑπηρεσία τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶναι ἐκεῖνες πού λέμε ὅτι βαδίζουν πάνω στήν Ἀτραπὸ καί πλησιάζουν τό ὑπερανθρώπινο στάδιο τῆς ἐξελίξεως, στό στάδιο τῶν ἀπολυτρωμένων ψυχῶν ἢ «Διδασκάλων τῆς Σοφίας καί τῆς Ἀγάπης». Ὀνομάζονται «Μαθηταὶ τῶν Διδασκάλων» καί ἔχουν ἀναπτύξει τὴν ἀπρόσωπη Ἀγάπη καί τὴν προθυμία τῆς αὐτοθυσίας. Ἐνσαρκώνονται σέ ἐξαιρετικά ἄτομα, πού ἔχουν ἀφοσιωθῇ στήν ἔρευνα τῆς Ἀληθείας καί στήν ὑπηρεσία τῆς ἀνθρωπότητος. Ξεχωρίζουν ὀχι ἀπὸ τὴ φανταχτερὴ προσωπικότητά τους, ἀπὸ τὸν πλοῦτο τους ἢ τὴ δύναμή τους -διότι ἔχουν νιώσει τὴ ματαιότητα τῆς συσσώρευσεως προσκαιρῶν ἀγαθῶν- ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ εὐγένεια τῆς ψυχῆς τους, ἀπὸ τὰ μεγάλα τους ἔργα, ἀπὸ τὴν

άπέραντη αγάπη τους, από τίς αυθόρμητες πράξεις αὐτοθυσίας πού πρόθυμα ἐκτελοῦν. Οἱ ἐνσαρκώσεις τους γίνονται κάτω ἀπό τήν ἄμεση ἐπίβλεψη τῶν Διδασκάλων τους (μερικές φορές χωρίς νά διαλυθῇ τό νοητικό καί τό ἀστρικό σῶμα τῆς προηγούμενης ἐνσαρκώσεώς τους), διότι ἀπαρνοῦνται τήν εὐδαιμονία τῆς ζωῆς στόν νοητικό κόσμο, ἀνυπομονώντας νά προσφέρουν νέες ὑπηρεσίες στό φυσικό πεδίο. Ἀλλ' αὐτό ἀποτελεῖ τήν ἐξαίρεση, διότι συνήθως ἀκολουθοῦν τοὺς νόμους τῆς Μετενσαρκώσεως, καί τότε τό χρονικό διάστημα μεταξύ δύο ἐνσαρκώσεων μπορεῖ νά παραπεταθῇ πολύ, διότι ἡ ζωή τους στόν νοητικό κόσμο εἶναι ἐξαιρετικά δημιουργική καί δραστήρια.

Τέλος, οἱ ἀπολυτρωμένες ψυχές -οἱ Μύσται ἢ Διδάσκαλοι τῆς Σοφίας καί τῆς Ἀγάπης- ἔχουν ξεπεράσει τό ἀνθρώπινο στάδιο τῆς ἐξελίξεως καί δέν χρειάζονται πιά γι' αὐτοὺς ἐνσαρκώσεις. Κάθε πείρα, πού οἱ διάφοροι πολιτισμοί θά μπορούσαν νά τοὺς προσφέρουν, τήν ἔχουν ἤδη ἀποκτήσει. Οἱ μετενσαρκώσεις τους εἶναι πιά περιττές. Ἐν τούτοις ἐνσαρκώνονται θεληματικά μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, συνήθως σέ φιλήσυχα μέρη, γιά νά ἐκτελέσουν ἓνα ὠρισμένο ἔργο. Σέ πολύ παλιές ἐποχές ἐνσαρκώνονταν σάν μεγάλοι νομοθέτες ἢ ὁδηγοί λαῶν, γιά νά βοηθήσουν τίς πρωτόγονες ἀνθρώπινες κοινωνίες στά πρώτα τους βήματα.

Ἀλλά ἐμεῖς ἐδῶ ὅλοι εἴμεθα ἀκόμη πολύ μακριά ἀπό τήν ὑπέρτατη αὐτή βαθμίδα τῆς ἐξελίξεως καί πρέπει πολύ ἀκόμη νά ἐργασθοῦμε γιά νά φθάσωμε ἐκεῖ. Θά ξαναζήσωμε, λοιπόν, πολλές φορές ἀκόμη ἐπάνω στή Γῆ. Ὅπως ὁ θάνατος εἶναι βέβαιος γιά κεῖνον πού γεννιέται, ἔτσι καί ἡ γέννηση εἶναι βεβαία γιά κεῖνον πού πεθαίνει, ὅπως τόσο χαρακτηριστικά ἀναγράφει ἡ Μπαγκαβάντ-Γκιτά.

Μέ τήν προοπτική τῆς Ἐξελίξεως καί τῆς Μετενσαρκώσεως οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις παίρνουν μιά τελείως διαφορετική ὄψη. Οἱ φυσικές συγγένειες τῆς προσωπικότητος ὑποχωροῦν καί μπαίνουν σέ δεύτερη μοῖρα ἀπέναντι στίς ψυχικές συγγένειες, στοὺς πολύ διαρκέστερους καί πραγματικώτερους δεσμούς συμπαθείας τῶν Ἀτομικότητων, τοὺς ὁποίους πολλοί ἐξελιγμένοι ἄνθρωποι αἰσθάνονται αὐθόρμητα καί ὑποσυνείδητα. Ἔτσι ἐξηγοῦνται οἱ ψυχικές κλίσεις, ἡ φιλία, ὁ ἔρως.

Μέ τήν προοπτική τῆς Μετενσαρκώσεως πλαταίνουν ἀπεριόριστα οἱ ὀρίζοντες τῆς δράσεως καί ἐξαφανίζεται ὁ φόβος τοῦ θανάτου. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει μιά μακρά σειρά προϋπάρξεων, ὅπως ἔχει καί μιά μακρά σειρά μελλοντικῶν ἐπιβιώσεων. Ὁλόκληρη ἡ

ἐπίγεια ζωή του δέν εἶναι, παρά μία ἡμέρα, πού θά τήν διαδεχθῇ ἡ νύχτα τοῦ θανάτου, γιά νά ξημερώσῃ μία νέα ἡμέρα, μία νέα ἐπίγεια ζωή, σέ καινούργια χώρα, μέ νέα μορφή, ἀνδρική ἢ γυναικεία, μέ καινούργιες γνωριμίες, μέ καινούργιες σχέσεις, μέ καινούργιες εὐκαιρίες ἐξελίξεως τῆς ἀθάνατης ψυχῆς. Τίς πολὺτιμες αὐτές εὐκαιρίες, πού ἀφθονοῦν σέ κάθε ἐπίγεια ζωή, δέν πρέπει νά τίς ἀφήνωμε νά χάνωνται. Πρέπει νά ζοῦμε συνεχῶς ἔντονα, ξυπνητά καί μέ ἐπίγνωση τῆς ἀξίας κάθε στιγμῆς τῆς ζωῆς. Ἀλλοίμονο ἂν παρεξηγήσωμε τή σημασία τῆς Μετενσαρκώσεως, ἀναβάλλοντας «γιά μία ἄλλη ἐνσάρκωση» τήν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων τοῦ παρόντος. Δέν μποροῦμε νά ἀναβάλωμε γιά ἕνα μακρινό καί ἄγνωστο μέλλον ὅ,τι ἔχομε νά ἐκτελέσωμε ἐδῶ καί τώρα. Πρέπει νά ζοῦμε συνεχῶς μέ ὀρθάνοικτα μάτια, μέ ἐνδιαφέρον, μέ ζωντάνια. Ἐδῶ καί τώρα*. Ὁ δύσκολος, ἀλλά ἐνδιαφέρων δρόμος τῆς προοδευτικῆς ἐξελίξεως πρὸς τή Σοφία καί τήν Ἀγάπη ἀπλώνεται κάθε στιγμή μπροστά μας. Δέν πρέπει νά χάσωμε τήν εὐκαιρία νά τόν ἀκολουθήσωμε μέ ὅλη μας τήν προθυμία καί τή χαρά.

Εἶναι ἐνδιαφέρον νά ἀναφέρωμε, μερικὲς γνῶμες, σχετικὰ μέ τή Μετενσάρκωση, ἐνός σύγχρονου φιλοσόφου, τοῦ Κρισναμοῦρτι, πού τίς ἔχει ἐκφράσει μισόν αἰῶνα πρῖν.

Δελτίον Ἀστέρος, Ἰούλιος 1930. «Γιατί θέλετε νά ξέρετε τί γίνεται μετά θάνατον; Ὅσο περισσότερον ἐνδιαφέρεσθε γιά τὰ μετὰ θάνατον, τόσο λιγώτερον ἐνδιαφέρεσθε γιά τό παρόν. Ὅταν κατανοήσετε τή ζωή, θά ἔχετε νικήσει τόν θάνατο. Τό γεγονός τῆς μετενσαρκώσεως μπορεῖ νά εἶναι πραγματικό μόνον γιά τόν ἄνθρωπο πού ἔχει ἀποκτήσει γι' αὐτό συνειδητὴ πείρα. Διαφορετικά ἀπομένει μία θεωρία. Ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία εἶναι τό τί κάνετε τώρα, καί ὄχι ἂν πιστεύετε στή Μετενσάρκωση. Ὁ μόνος τρόπος γιά νά ἀνακαλύψετε ἂν ἡ Μετενσάρκωση εἶναι μία πραγματικότης, εἶναι ὁ τρόπος τῆς ζωῆς σας».

Δελτίον Ἀστέρος, Μάρτιος 1931. «Ὅπως τό ἄνθος μαραίνει-ται, ἔτσι μαραίνεται καί τό σῶμα. Δέν ὑπάρχει τίποτα φοβερό σ' αὐτό. Ὁ θάνατος εἶναι φοβερός μόνον ὅταν προσκολλᾶσθε στήν ἐξωτερική μορφή, πού δέν εἶναι παρά ἡ ἑκφραση τῆς ζωῆς. Ἀλλ' ἂν ἀγαπᾶτε τήν ἴδια τή ζωή, τότε ἡ ἑκφρασή της δέν σᾶς δεσμεύει».

* Βλέπε «Εἰσαγωγή στή Θεοσοφία», ἔκδ. 1966.

Δελτίον Ἀστέρος, Σεπτέμβριος 1931. «Θέλετε νά συγκρατήσετε τήν ταυτότητά σας κατά τήν προσεχῇ ζωή, διότι ἐλπίζετε πώς ἡ ἐπόμενη ζωή θά σᾶς προσφέρῃ νέες εὐκαιρίες γιά κατανόηση. Αὐτό σημαίνει ὅτι δέν ζῆτε στό παρόν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀναβάλλετε τήν προσπάθεια ἀπό ἀγνοία ἢ ὀκνηρία. Δέν ἐπιθυμῶ νά παραδεχθῆτε ὅσα λέγω, ὅπως παραδεχθήκατε τή Μετενσάρκωση. Τό νά πιστεύετε ἢ νά μήν πιστεύετε στή Μετενσάρκωση δέν ἔχει μεγάλη σημασία. Ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία εἶναι ἂν σεῖς πού μέ ἀκοῦτε αὐτή τή στιγμή —σεῖς καί ὅχι ὁ διπλανός σας— ἂν ζῆτε στό παρόν, στό ὁποῖον ὑπάρχει ὁλόκληρη ἡ ζωή».

Δελτίον Ἀστέρος, Ἰούλιος 1933. «Ἐκεῖνος πού διαρκῶς ἀσχολεῖται μέ τήν ἰδέα τοῦ θανάτου, εἶναι ὁ ἴδιος μισοπεθαμένος. Ἐκεῖνος πού διαρκῶς ρωτᾷ τί εἶναι πιό πέρα ἀπό τόν θάνατο, ἔχει ἤδη τό ἕνα του πόδι μέσα στόν τάφο. Μόνο μέ τήν πληρότητα τῆς ζωῆς μέσα στό παρόν, θά βρῆτε τήν Ἀθανασία. Ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία δέν εἶναι νά βεβαιωθῆτε ἂν ὑπάρχῃ ἢ δέν ὑπάρχῃ Μετενσάρκωση, ἀλλά νά πραγματοποιήσετε τήν ἔκσταση τῆς Ἀθανασίας μέσα στό παρόν. Ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία δέν εἶναι ἡ ἐξέταση τοῦ μετά θάνατον, ἀλλά τό νά ζῇ κανεῖς πλήρως καί τελειῶς στό παρόν».

Θά τελειώσωμε μέ ἕνα ἀπόσπασμα ἀπό τή Μπαγκαβάντ-Γκιτά. Ο Ἀρζούνα ἀρνεῖται νά πολεμήσῃ, διότι συλλογίζεται τό αἷμα συγγενῶν καί φίλων πού θά χυνόταν στή μάχη. Τότε ὁ Διδάσκαλός του Κρισνᾶ χαμογέλασε καί τοῦ εἶπε:

«Ἐσύ λυπᾷσαι γιά ὅσα δέν εἶναι ἄξια λύπης, καί λές σοφά λόγια. Ἀλλά οἱ σοφοί οὐδέποτε λυποῦνται, οὔτε γιά κείνους πού πεθαίνουν, οὔτε γιά κείνους πού ζοῦν.

Ἐγώ, ἔσύ, καί ὅλοι αὐτοί ἐδῶ οἱ βασιλεῖς καί ἡγεμόνες λαῶν, δέν ὑπῆρξε καιρός πού δέν ὑπῆρχαμε, οὔτε θά ὑπάρξῃ καιρός πού δέν θά ὑπάρχωμε. Ὅλοι καί πάντοτε ὑπῆρχαμε καί πάντοτε θά ὑπάρχωμε.

Ὅπως ἡ ψυχὴ παραμένει ἡ ἴδια στό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καί κατά τήν παιδική ἡλικία καί κατά τή νεότητα καί κατά τά γερατειά, ἔτσι καί μετά τόν θάνατο, ἄλλο σῶμα παίρνει. Ὡστε ὁ σοφός δέν τaráσσεται, οὔτε μέ τή γέννηση, οὔτε μέ τήν καταστροφή τοῦ σώματος.

Ὅσα προξενοῦν στίς αἰσθήσεις, ἄλλοτε ζέστη κι ἄλλοτε κρῦο, ἄλλοτε χαρά κι ἄλλοτε λύπη, ἔρχονται καί παρέρχονται. Γι' αὐτό εἶναι πρόσκαιρα. Νά ἐγκαρτερῇς σ' αὐτά. Ὅποιος ἀπ' αὐτά δέν κα-

ταπονεῖται, ἀλλὰ μένει ὁ ἴδιος καὶ στά καλά καὶ στά κακά, καὶ ἀδιάφορος, αὐτός εἶναι ἄξιος τῆς ἀθανασίας.

Ἐκεῖνο πού ζωογονεῖ τό κάθε τί, μάθε πώς δέν φθείρεται, κι αὐτό τό ἄφθαρτο κανεῖς δέν μπορεῖ νά τό καταστρέψῃ. Μονάχα τά σώματα καταστρέφονται, καὶ μόνον αὐτά μποροῦν νά πεθάνουν. Ἀλλά ἡ ψυχὴ εἶναι αἰώνια, ἀφθαρτὴ, ἀπειρὴ, ἀκατάλυτη, ἀπεριόριστη.

Ὅποιος νομίζει πώς ἡ ψυχὴ μπορεῖ νά καταστρέψῃ ἢ νά καταστραφῇ, τίποτα δέν γνωρίζει. Διότι ἡ ψυχὴ οὔτε καταστρέφει, οὔτε καταστρέφεται.

Ἡ ψυχὴ δέν γεννιέται, οὔτε πεθαίνει, οὔτε μεταβάλλεται, διότι εἶναι ἀπλαστὴ. Ἀγέννητη, αἰώνια, ἀναρχὴ, ἀναλλοίωτη, δέν καταστρέφεται ὅταν τό σῶμα πεθαίνει.

Διότι ὅπως ὁ ἄνθρωπος πετάει τά παλιά του ροῦχα γιὰ νά φορέσῃ ἄλλα καινούργια, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ἐγκαταλείπει τά παλιά σώματα, γιὰ νά πάρῃ ἄλλα νεώτερα.

Τὴν ψυχὴν τό σπαθί δέν τὴν κόβει, ἡ φωτιά δέν τὴν καίει, τό νερό δέν τὴν ὑγραίνει, ὁ ἀέρας δέν τὴν ξεραίνει.

Ἀφοῦ, λοιπόν, ξέρεις πώς ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπρόσβλητη, ἀμετάβλητη, ἀναρχὴ, ἀόρατη, ἀφθαρτὴ, δέν πρέπει νά λυπᾶσαι. Ἀλλά καὶ ἂν ἀκόμῃ εἶχες τὴν ἰδέα πώς ἡ ψυχὴ γεννιέται καὶ πεθαίνει, πάλι καὶ τότε δέν θά ἔπρεπε νά λυπᾶσαι.

Διότι ἐκείνου πού γεννιέται εἶναι βέβαιος ὁ θάνατος, καθὼς κι ἐκείνου πού πεθαίνει ἡ γέννηση. Ὡστε δέν πρέπει νά λυπᾶσαι γιὰ κάτι πού εἶναι ἀναπόφευκτο».

Ἡ Μετενσάρκωση δέν εἶναι ἄγνωστη στὴν Καινὴ Διαθήκη. Τὰ κάτωθι χωρία τὸ ἀποδεικνύουν.

Ματθ. 11, 13-15. Πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν· καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι· ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Ματθ. 14, 1-2. Ἦκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.

Ματθ. 16, 13-14. Ὁ Ἰησοῦς ἡρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων· τίνα μὲ λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ εἶπον· οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἔτεροι δὲ Ἱερεμίαν ἢ ἓνα τῶν προφητῶν.

Ματθ. 17, 10-13. Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Ἡλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν· τότε συνήκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

Μάρκ. 6, 14-15. Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης· καὶ ἔλεγεν ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ· ἄλλοι ἔλεγον ὅτι Ἡλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ἐστὶν ὡς εἷς τῶν προφητῶν.

Μάρκ. 8, 27-28. Ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς· τίνα μὲ λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν· Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, καὶ ἄλλοι Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ἓνα τῶν προφητῶν.

Λουκ. 9, 7-8. Ἦκουσε δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτοῦ πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινων ὅτι Ἰωάννης ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ὑπὸ τινων δὲ ὅτι Ἡλίας ἐφάνη, ἄλων δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.

Λουκ. 9, 18-19. Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων· τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; Οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.

Ἰωάν. 9, 1-2. Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς· καὶ ἡρώτησεν αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ραββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;

ΑΙΜΙΛΙΑ ΙΒΟΥ

Ἀνθροσθηρίων

Χτυποῦν χρυσᾶ, χάλκινα
τύμπανα

πύρινα μέσα ἀπ' τόν ἥλιο
ἀγέρινα τύμπανα.

Χτυποῦν, χτυποῦν...

Ξεκουφαντικό σφυροκόπημα
ἀσίγαστο.

Ποιός ἀκούει καί δέν ἀποκρίνεται;

Ἔχει ξεσηκωθῇ ἡ καρδιά τῆς πέτρας
ἡ καρδιά τοῦ νεροῦ

καί τοῦ νεογέννητου χόρτου.

Ποιός ἀκούει καί μένει θαμμένος;

Εἶναι δυνατή ἡ ὥρα αὐτή.

Παλιρροϊκό κῦμα θολό, φουσκωμένο
ἀπ' ἀνάσα καί σπέρμα ζωῆς.

Εἶναι ἀκάθεκτη ἡ μουσική αὐτή
ρίχνει τὰ τεῖχια, λύνει τὰ σύνορα.

Τήν ἀκοῦν οἱ νεκροί καί ξυπνοῦν.

Πέφτουνε, πέφτουν - νιφάδες ἀκράτητες-

ἔρχονται νά δεθοῦν

μέσ στούς κύκλους τῆς μέρας

στά γρανάζια τῆς γέννας.

Ἔρχονται, ἔρχονται, ἀρπαγμένοι

ἀπ' τό κῦμα τῆς ὥρας αὐτῆς

τῆς μουσικῆς αὐτῆς

πού ξυπνάει

τὴν πανάρχεια μνήμη τους.

ΛΟΥΛΑ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Χρησμός

Τόν ὕστατο χρησμό
 δίνει στους βυζαντινούς ἡ Πυθία:
 «Εἶπατε τῷ βασιλεῖ...»
 Κι ἀπό τήν Κασταλία πηγὴ
 ἐπαναλαμβάνεται ὁ λόγος τῆς.
 Σταγόνα - σταγόνα.
 Λέξη πρὸς λέξη.
 «Εἶπατε τῷ βασιλεῖ...»
 Ὅμως ἐσύ,
 βαθμοφόρε τῆς Ἐφτάλοφης
 μὴν ἀκοῦς ἄλλο πιά.
 Κλεῖσε τ' αὐτιά σου στήν κραυγή.
 Ἐδῶ, παρέλασε ἄλλοτε μιά πίστη.
 Γέμισαν οἱ ναοὶ ἀφιερῶματα.
 Τ' ἀγάλματα κρύφτηκαν στό χῶμα.
 Κι ἔρχεται ἀκόμα πιό γοργά
 ἡ συντριβὴ τῆς μοναξιάς.
 Ἐδῶ, στὸν ἴσκιο τῶν Συμπληγάδων
 μεῖνε κι ἀφουγκράσου.
 Ἡ ἀνθρωπότητ' αἰ
 καὶ χωρὶς χρησμούς,
 χωρὶς ψεύτικες ἀπαντήσεις.
 Αὐτὸ ποὺ θέλει σήμερ
 εἶναι ὁ Ἥλιος τοῦ Ἀπόλλωνα
 νά μὴν κρυφτεῖ γιὰ πάντα!

Ἀθάνατα Ὀμηρικά Ἐπη Ἐπιλογή ἀπό τήν Ὀδύσσεια

A1 Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν·
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἶδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
πολλά δ' ὄγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων.

A16 Ἄλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε, περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἶκόνδε νέεσθαι
εἰς Ἰθάκην, οὐδ' ἐνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων,
καὶ μετὰ οἷσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
νόσφοι Ποσειδάωνος.

A44 Τόν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
καὶ λίην κεῖνός γε ἐοικότι κεῖται ὀλέθρῳ·
ὥς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ίακ. Πολυλᾶς, Ἀργ. Ἐφταλιώτης, Ν. Καζαντζάκης — Ί. Κακριδῆς, Νικ. Ποριώτης.

Ἀργ. Ἐφταλιώτης:

Τόν ἄντρα τόν πολύπραγο τραγούδησέ μου, ὦ Μοῦσα,
πού περισσά πλανήθηκε, σάν κούρσεψε τῆς Τροίας
τό ἱερό κάστρο, καί πολλῶν ἀνθρώπων εἶδε χῶρες
κί ἔμαθε γνῶμες, καί πολλά στά πέλαα βρῆκε πάθια,
γιά μιά ζωή παλαίβοντας καί γυρισμό συντρόφων

Ν. Καζαντζάκης-Ί. Κακριδῆς:

Τόν ἄντρα, Μούσα, τόν πολύτροπο τραγούδα μου, πού πλῆθος
διάβηκε τόπους, ἀφοῦ πάτησε τῆς Τροίας τό κάστρο τό ἅγιο,
καί πολιτεῖες πολλές ἐγνώρισε, πολλῶν βουλές ἐνθρώπων,
κι ἀρίφνητα τυράννια ἐτράβηξε στά πέλαγα ἡ καρδιά του,
γιά νά σωθεῖ κι αὐτός παλεύοντας καί πίσω τούς συντρόφους.

Ίακ. Πολυλᾶς:

Ἀλλά στὸν κύκλο τῶν καιρῶν ὁ χρόνος ὅταν ἦλθε,
πού στήν Ἰθάκη του οἱ θεοὶ νά γύρη εἶχαν ὀρίσει,
καί τότε ἀκόμη ἐστέναζε μακράν τῶν ποθητῶν του·
καί ὅλ' οἱ θεοὶ λυπιόνταν τον, ἀλλ' ὄχι ὁ Ποσειδῶνας·
κ' ἐμίσ' αὐτός θανάσιμα τὸν θεῖον Ὀδυσσεά.

Ν. Καζαντζάκης — Ί. Κακριδῆς:

Ὅμως τὰ χρόνια πιά σά γύρισαν κι ἦρθε ὁ καιρός πού τοῦ'χαν
κλώσει οἱ θεοὶ νά ἴδεῖ τό σπίτι του φτασμένος στήν Ἰθάκη,
οὐδέ κ' ἐκεῖ μαθές τοῦ ἀπόλειψαν οἱ ἀγῶνες, κι ἄς βρισκόταν
μέσ στοὺς δικούς του πιά. Κι οἱ ἀθάνατοι τὸν συμπονοῦσαν ὅλοι,
ἐξόν τὸν Ποσειδῶνα.

Ἀργ. Ἐφταλιώτης:

Κ' ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ ἀπολογιέται τότες·
Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῷ βασιλιάδων πρῶτε,
βέβαια τοῦ ἀξίζε ἐκείνου τέτοιος χαμός νά τοῦρθη·
τά ἴδια ἄς πάθῃ ὅποιος κακά παρόμοια πράξῃ κι ἄλλος.

Ν. Καζαντζάκης — Ί. Κακριδῆς:

Τότε ἡ Ἀθηνά, ἡ θεὰ ἡ γλαυκόματη, τοῦ ἀπηλογήθη κι εἶπε:

A63 Τήν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 Τέκνον ἔμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων.
 Πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην,
 ὃς περί μέν νόον ἐστί βροτῶν, περί δ' ἱρά θεοῖσιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοί οὐρανόν εὐρύν ἔχουσιν.

B276 Παῦροι γάρ τοί παῖδες ὁμοῖοι πατρί πέλονται,
 οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρός ἀρείους.

Δ235 Ἀτρεΐδῃ Μενέλαε Διοτρεφές ἡδέ καί οἶδε
 ἀνδρῶν ἐσθλῶν παῖδες — ἀτάρ θεός ἄλλοτε ἄλλῳ
 Ζεὺς ἀγαθόν τε κακόν τε διδοῖ· δύναται γάρ ἅπαντα —

Δ791 Ὅσσα δέ μερμήριξε λέων ἀνδρῶν ἐν ὁμίλῳ
 δεΐσας, ὁππότε μιν δόλιον περί κύκλον ἄγωσιν,
 τόσσα μιν ὀρμαίνουσιν ἐπήλυθε νήδυμος ὕπνος·
 εὖδε δ' ἀνακλινθεῖσα, λύθεν δέ οἱ ἅψα πάντα.

‘Υγιέ τοῦ Κρόνου καί πατέρα μας, μέσ στους θεούς ὁ πρῶτος,
γιά κείνον εἶναι ὁ πῖό πού ταίριαζε ξολοθρεμός ἀλήθεια·
μακάρι νά χανόνταν ὅλοι τους πού τέτοιες πράξεις κάνουν!

‘Αργ. ‘Εφταλιώτης:

Κι ὁ Δίας τῆς ἀποκρένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
Τί λόγο ἀπό τάχειλι σου ξεστόμισες, παιδί μου;
Ποιός τῶπε ἐγώ πῶς λησμονῶ τό θεϊκό ‘Οδυσσέα,
πού πρῶτος εἶναι ἀπ’ τούς θνητούς στό νοῦ καί στίς θυσίες
πρός τούς ἀθάνατους θεούς πού ὀρίζουνε τά οὐράνια;

Ν. Καζαντζάκης — ‘Ι. Κακριδῆς:

Καί τότε ὁ Δίας τῆς ἀποκρίθηκεν ὁ νεφελοστοιβάχτης:
Πυῖός λόγος, κόρη μου, σοῦ ξέφυγε τῆς δοντωσιᾶς τό φράχτη;
Ν’ ἀποξεχάσω ἐγώ πῶς γίνεται τόν ‘Οδυσσέα τό θεῖο;
Περνάει στό νοῦ κάθε ἄλλον ἄνθρωπο, καί πῖό ἀπ’ τούς ἄλλους ἔχει
θυσίες προσφέρει στους ἀθάνατους, πού ζοῦν στά οὐράνια πλάτη.

‘Αργ. ‘Εφταλιώτης:

Λίγα στόν κόσμο αὐτό παιδιά μέ τούς γονιούς τους μοιάζουν,
χερότεροι εἶναι οἱ πῖό πολλοί, καλύτεροί ‘ναι λίγοί.

Ν. Καζαντζάκης — ‘Ι. Κακριδῆς:

Μετριοῦνται τά παιδιά στά δάχτυλα πού μοιάζουν τοῦ κυροῦ τους,
λίγα καλύτερα, τά πῖότερα χειρότερα ἀπ’ τόν κύρη.

‘Ιακ. Πολυλάς:

Μενέλαε διόθρεπτε, καί σεῖς ἐδῶ, πού εἶσθε
λαμπρῶν ἀνδρῶν γεννήματα, — καί ὁ Δίας ἄλλοτ’ ἄλλου
δίδει καλόν, δίδει κακόν, ὅτ’ ἡμπορεῖ τά πάντα —

Ν. Καζαντζάκης — ‘Ι. Κακριδῆς:

Μενέλαε, γιέ τοῦ ‘Ατρέα τρισεύγενε, καί σεῖς ἀπό ἀντρειωμένους
γονιούς παιδιά, ὁ θεός στόν ἄνθρωπο τή μιά ἀγαθά μοιράζει,
ὁ Δίας, τήν ἄλλη πάλι βάσανα, τί δύνεται τά πάντα

‘Αργ. ‘Εφταλιώτης:

Κι ὅσο λιοντάρι σκιάζεται σέ πλῆθος μέσα ἀνθρώπων,
τριγύρω του σά μαζευτοῦν παγίδα νά τοῦ στήσουν,
τόσο κί’ ἐκείνη σάστιζε ὥσπου τήν πῆρε ὁ ὕπνος·
καί πλαγιασμένη ἀπόμεινε καί λύθηκαν οἱ ἄρμοι της.

Ε1 Ἡὼς δ' ἐκ λεχέων παρ' ἀγαυοῦ Τιθωνοῖο
ῶρνηθ', ἵν' ἀθανάτοισι φόως φέροι ἡδέ βροτοῖσιν·
οἱ δέ θεοὶ θῶκόνδε καθίζανον, ἐν δ' ἄρα τοῖσιν
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, οὔτε κράτος ἐστί μέγιστον·

Ε7 Ζεῦ πάτερ, ἡδ' ἄλλοι μάκαρες Θεοὶ αἰέν ἐόντες,
μή τις ἔτι πρόφρων ἀγανός καὶ ἥπιος ἔστω
σκηπτοῦχος βασιλεύς, μηδέ φρεσὶν αἴσιμα εἰδώς·
ἀλλ' αἰεὶ χαλεπός τ' εἴη καὶ αἴσυλα ῥέζοι,
ὥς οὔτις μέμνηται Ὀδυσσῆος θείοιο
λαῶν, οἷσιν ἄνασσε, πατήρ δ' ὥς ἥπιος ἦεν.
Ἄλλ' ὁ μὲν ἐν νήσῳ κεῖται κρατέρ' ἄλγεα πάσχων,
Νύμφης ἐν μεγάροισι Καλυψοῦς, ἥ μιν ἀνάγκη
ἴσχει· ὁ δ' οὐ δύναται ἦν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι.

Ν. Καζαντζάκης — Ί. Κακριδῆς:

Πόσα λογιάζει ὁ λιόντας, πού'τυχε παγάνα νά τόν ζώσει,
κι ἔχει δειλιάσει, τί τόν στένεψαν μέ πονηριά τρογύρα,
τόσα κι ὁ νοῦς ἐκείνης ἔβαζε· κι ἦρθε ὁ γλυκός ὁ γύπνος,
κι ἔγειρε πίσω καί κοιμήθηκε κι οἱ ἄρμοί της ἔλυθῃκαν.

Ίακ. Πολυλᾶς:

Καί ἄφησ' ἡ Ἥω τοῦ ὑπέρλαμπρου τοῦ Τιθωνοῦ τήν κλίνη,
τό φῶς νά φέρῃ τῶν θνητῶν καί ἅμα τῶν ἀθανάτων.
καί συγκαθίζαν οἱ θεοί καί σ' αὐτούς μέσα ὁ Δίας
ὁ ὕψηλοβρόντης, πού κρατεῖ τήν πρώτην ἐξουσία.

Ν. Καζαντζάκης — Ί. Κακριδῆς:

Μόλις ἀσκώθη ἀπ' τοῦ τρισεύγενου τοῦ Τιθανοῦ τήν κλίνη
ἡ Αὐγή, τό φῶς της στούς ἀθάνατους καί στούς θνητούς νά φέρει,
καθίζαν οἱ θεοί σέ σύναξη, κι ὁ Δίας ἀνάμεσά τους
ὁ ὕψηλοβρόντης, πού ἀκατάλυτη λογιέται ἡ δύναμή του.

Ἄργ. Ἐφταλιώτης:

Πατέρα Δία, καί θεοί μακαριστοί κ' αἰώνιοι,
κανένας βασιλιάς γλυκός, καλόβουλος καί δίκιος
πιά ἄς μή φανῇ, παρά σκληρός καί κακοπράχτης νάναι,
ἀφοῦ κανένας τό θεϊκό Ὀδυσσέα δέ θυμᾶται
μέσ' στό λαό πού σά γονιός μέ ἀγάπη κυβερνοῦσε.
Πάς σέ νησί αὐτός κοιίεται καί δέρνεται ἀπό πόνους,
στῆς θέαινας τῆς Καλυψῶς, πού μέ τό ζόρι ἐκεῖθε
κρατάει τον, καί δέ δύνεται νά δῇ γλυκειά πατρίδα.

Ν. Καζαντζάκης — Ί. Κακριδῆς:

Πατέρα Δία καί σεῖς ἀθάνατοι θεοί μακαρισμένοι,
γλυκός, ἀλήθεια, καί καλόγνωμος νά μή βρεθεῖ πιά ρήγας
μηδέ καί δίκιος, πού στό χέρι του κρατᾷ βασιλοράβδι,
μόνο νά δείχνει πάντα ἀνέσπλαχνος κι ὅλο ἀνομιές νά κάνει,
τήν ὥρα πού ὅλοι τόν λησμόνησαν ἀπ' τό λαό τό θεῖο
τόν Ὀδυσσέα, πού ὄντας ἀφέντευε, τοῦ ἦταν γλυκός σάν κύρης.
Κι αὐτός τραβάει καημούς ἀβάσταγους σ' ἕνα νησί κλεισμένος·
ἡ Καλυψῶ ἡ ξωθιά στό σπίτι της τόνε κρατᾷ δικό της
ἀθέλητά του, καί δέ δύνεται νά ἰδεῖ ξανά πατρίδα.

Ε59 Πῦρ μὲν ἐπ' ἑσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόθι δ' ὁδμή
 κέδρου τ' εὐκαέτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὁδῶδει
 δαιομένων· ἢ δ' ἔνδον ἀοιδιάουσ' ὅπῃ καλῇ,
 ἰστόν ἐποικομένη χρυσεῖη κερκίδ' ὕφαινεν.
 Ὕλη δέ σπέος ἀμφί πεφύκει τηλεθώσα,
 κλήθρη τ' αἰγειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.

Ε72 Ἀμφί δέ λειμῶνες μαλακοὶ Ἰου ἡδέ σελίνου
 θήλεον· ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
 θήησαιτο ἰδὼν καὶ τερφθεῖη φρεσὶν ᾗσιν.

Ε225 Ὡς ἔφατ', ἥελιος δ' ἄρ' ἔδυ, καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθεν·
 ἐλθόντες δ' ἄρα τῶγε μυχῶ σπείους γλαφυροῖο
 τερπέσθην φιλότῃ, παρ' ἀλλήλοισι μένοντες.

Ἄργ. Ἐφταλιώτης:

Ξύλα περίσσια στή γωνιά, κέδροι καί θυές σκισμένες,
πού μοσκοβόλαε τό νησί παντοῦ ἀπ' τή μυρουδιά τους.
Στόν ἀργαλειό της ὀμπροστά γλυκοτραγοῦδαε ἐκείνη,
καί τό παννί της ἔφαινε μέ τή χρυσή σαγίττα.
Τριγύρω δάσια φουντωτά μέ σκληῆθρες καί μέ λεῦκες,
καί μυρωδάτα ἀνάμεσα στεκόνταν κυπαρίσσια.

Ν. Καζαντζάκης — Ἰ. Κακριδῆς:

Φωτιά τρανή στό τζάκι ἐλάβριζε, καί τό νησί ἔνα γύρο
μοσκοβολοῦσε ἀπ' τόν καλόσκιστο τόν κέδρο καί τή θούγια,
ὡς καίουνταν· κι ἐκείνης ἡ γάργαρα φωνή ἀκουγόταν μέσα,
καθὼς στόν ἀργαλειό της ὕφαινε μέ ὀλόχρυση σαγίτα.
Τό σπήλιο δάσο τό περίζωνε δροσάτο, φουντωμένο,
σκληῆθρες καί λεῦκες καί μοσκοβόλα τρογύρα κυπαρίσσια.

Ἄργ. Ἐφταλιώτης:

Πλάγι λιβάδια μαλακά μέ σέλινα καί βιόλες,
πού ἀθάνατος κι ἄν ἤρχουνταν σέ τέτοιες πρασινάδες,
μέ θαμασμό θά κοίταζε καί θάνοιγε ἡ καρδιά του.

Ν. Καζαντζάκης — Ἰ. Κακριδῆς:

Ἀπό ἀγριοβιόλες κι ἀγριοσέλινα λιβάδια πρασινίζουν
ζερβά δεξιά· κι ἕνας ἀθάνατος στά μέρη αὐτά νά ῥχόταν,
θά θάμαζε καί θ' ἀναγάλλιαζε, θωρώντας τα, στά φρένα.

Ἰακ. Πολυλᾶς:

Εἶπε· καί ὁ ἥλιος ἔκλινε, κ' ἔφθασε τό σκοτάδι,
καί εἰς τ' ἄντρο τό καμαρωτό παράμεσα συρμένο
οἱ δύο ἐπλάγιασαν μαζῇ, καί τήν φιλιὰ χαρῆκαν.

Ν. Καζαντζάκης — Ἰ. Κακριδῆς:

Εἶπε, κι ὥστόσο ὁ γήλιος ἔγειρε καί πῆραν τά σκοτάδια·
κι αὐτοί στοῦ σπήλιου ἀποτραβήχτηκαν τά βάθη, νά χαροῦνε
φιλι κι ἀγκάλη, καί τή νύχτα τους μαζὶ νά τήν περάσουν.

Ε269 Γηθόσυνος δ' οὔρῳ πέτασ' Ιστιά διος Ὀδυσσεύς.
 Αὐτάρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως
 ἤμενος· οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν
 Πληιάδας τ' ἔσορῶντι καὶ ὄψε' δύνοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἣν καὶ Ἄμαξαν ἐπὶ κλησὶν καλέουσιν,
 ἥτ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὀρίωνα δοκεύει,
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὀκεανοῖο.

Ε291 Ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δέ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἑλών· πάσας δ' ὀρόθυενεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δέ νεφέεσσι κάλυπεν
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον· ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.

Ε328 Ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἅμ πεδίον, πυκιναὶ δέ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὥς τήν ἄμ πέλαγος ἀνεμοὶ φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα·
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὐτ' Εὐρος Ζεφύρῳ εἵξασκε διώκειν.

Ἴακ. Πολυλᾶς

Καί τά πανιά του ὀλ' ἄπλωσεν ὁ θεῖος Ὀδυσσεάς
 μέ τό πηδάλι τεχνικά κυβέρναε καθισμένος·
 οὐδ' ἔκλινε τά βλέφαρα στόν ὕπνο, ἐνῶ τήν Πούλια
 κήί τόν Βοώτη ἐκοίταζε, π' ἀργεῖ νά βασιλεύσῃ
 καί τήν Ἀρκούδα, π' ἄμαξα καλοῦν, καί αὐτοῦ γυρίζει
 πάντοτε, τόν Ὠρίωνα ἀσάλευτα τηρῶντας,
 ἡ μόνη, πού τ' Ὠκεανοῦ τό λοῦσμα δέν γνωρίζει.

Ν. Καζαντζάκης — Ἰ. Κακριδῆς:

Τότε ὁ Ὀδυσσεάς ὁ θεῖος, χαρούμενος ἀπό τόν πρίμο ἀγέρα,
 σηκώνει τά πανιά, καί κάθισε, μέ τέχνη τό τιμόνι
 νά κυβερνᾷ, κι οὐδέ πού βάραινε τά βλέφαρά του ὁ γύπνος,
 τήν Πούλια, τό Βουκόλο ὡς κοίταζε, πού ἀργεῖ νά βασιλέψει,
 καί τό χορό τόν Ἑφταπάρθενο, πού τότε λέν κι Ἀμάξι,
 κι αὐτοῦ γυρνάει παραμονεύοντας τό Ἀλετροπόδι πάντα,
 καί μόνο αὐτός λουτρό δέ χαίρεται στόν Ὠκεανό ποτέ του.

Ἴακ. Πολυλᾶς:

Εἶπε, τά νέφη ἐσύναξε κ' ἐτάραξε τόν πόντον,
 ἀρπάζοντας τήν τρίαινα, καί τῶν ἀνέμων ὀλων
 ταῖς ζάλαις ἔσπρωξεν ὁμοῦ, κ' ἐτύλιξε στά νέφη
 πόντον καί γῆ· κ' ἐχύθηκεν ἀπ' τόν αἰθέρα νύκτα.

Ν. Καζαντζάκης — Ἰ. Κακριδῆς:

Σάν εἶπε αὐτά, μαζώνει σύγνεφα, τό πέλαο συνταράζει
 κρατώντας τό τρικράνι, κι ἄσκωσε τρανό μπουρίνι, κι ὅλους
 ὀλοῦθε ἀμόλησε τοὺς ἀνεμους, καί σκέπασε μέ νέφη
 στεριές μαζί καί πέλαα, κι ἄπλωσε θολή ἀπ' τά οὐράνια νύχτα.

Ἄργ. Ἑφταλιώτης:

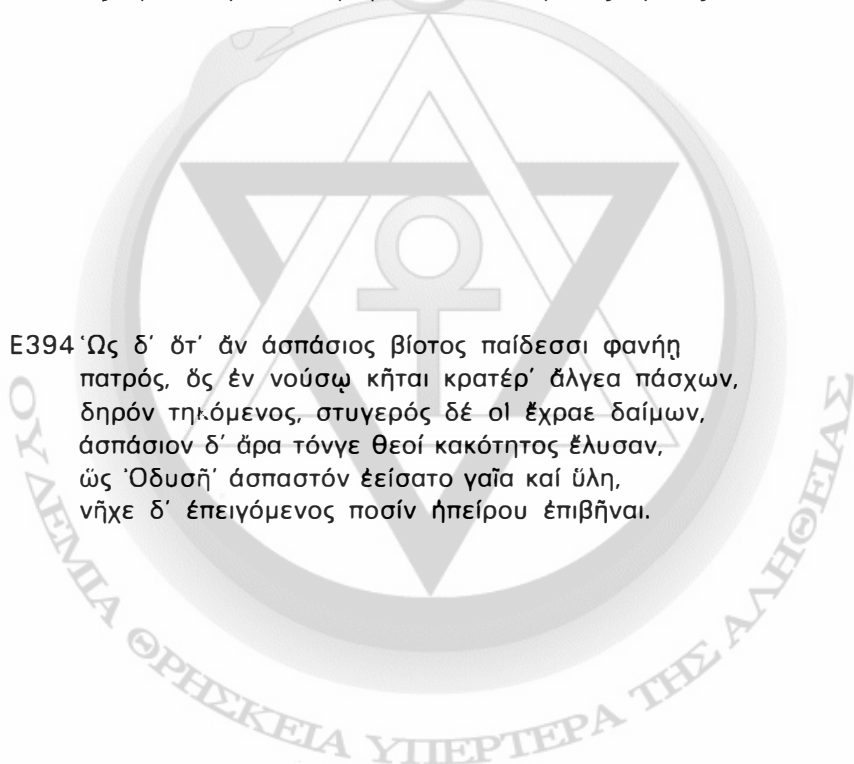
Πῶς τό χινόπωρο ὁ Βοριάς τάγκάθια μέσ στούς κάμπους
 μαζώνει, κι ὅλα δένουνται σωρός τῶνα μέ τ' ἄλλο,
 ὅμοια τό συνεπαίρνανε στά πέλαγα οἱ ἀνέμοι·
 πότε ὁ Νοτιάς τό πέταγε ὁ Βοριάς γιά νά τ' ἀρπάξῃ,
 πότε ὁ Σορόκος τό πετάει παιχνίδι τοῦ Πονέντη.

Ν. Καζαντζάκης — Ἰ. Κακριδῆς:

Πῶς ὁ βοριάς χινοπωριάτικα σαρώνει μέσ στόν κάμπο
 τ' ἀγκάθια, κι ὅλα κουβαριάζονται μαζί σφιχτά· παρόμοια

Ε388 Ἐνθα δὺν νύκτας δύο τήματα κύματι πηγῶ
 πλάζετο, πολλά δέ οἱ κραδίη προτιόσσειτ' ὄλεθρον.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ τρίτον ἡμῶν ἐυπλόκαμος τέλεσ' Ἡώς,
 καὶ τότε ἔπειτ' ἄνεμος μὲν ἐπαύσατο ἡδὲ γαλήνη
 ἔπλετο νηνεμίη· ὃ δ' ἄρα σχεδὸν εἴσιδε γαῖαν
 ὅξυ μάλα προῖδων, μεγάλου ὑπὸ κύματος ἀρθείς.

Ε394 Ὡς δ' ὅτ' ἂν ἀσπάσιος βίोटος παίδεσσι φανήη
 πατρός, ὅς ἐν νούσῳ κῆται κρατέρ' ἄλγεα πάσχων,
 δηρὸν τηκόμενος, στυγερός δέ οἱ ἔχραε δαίμων,
 ἀσπασίον δ' ἄρα τόνγε θεοὶ κακότητος ἔλυσαν,
 ὥς Ὀδυσῆϊ ἀσπαστόν ἐείσατο γαῖα καὶ ὕλη,
 νῆχε δ' ἐπειγόμενος ποσὶν ἠπείρου ἐπιβῆναι.

κι αὐτήν οἱ ἀνέμοι μέσ στο πέλαγο τή σέρναν δῶθε κεῖθε
 μιά στο βοριά ὁ νοτιάς τήν ἔριχνε, μαζί του νά τή σύρει,
 καί μιά ὁ λεβάντες τήν παράδινε νά τή χτυπᾷ ὁ πονέντης.

Ἄργ. Ἐφταλιώτης:

Ἐκεῖ θαλασσοπάλευε δυό νύχτες καί δυό μέρες,
 κι ἀνέπαυα καταστροφή προμάντευε ἡ ψυχὴ του.
 Μά ἡ ὥρια Αὐγὴ σάν ἔφερε τό φῶς τῆς τρίτης μέρας,
 ἔπεσε τότες ὁ Βοριάς κι ἀπλώθηκε γαλήνη·
 καί ρίχνοντας καλὴ ματιὰ βλέπει τή γῆς κοντά του,
 καθῶς τόν ἀνασῆκωνε θεόρατο ἓνα κύμα.

Ν. Καζαντζάκης — Ἰ. Κακριδῆς:

Δυό νύχτες καί δυό μέρες δέρνουνταν στο φουσκωμένο κύμα,
 καί τό χαμό ἡ καρδιά του ἀντίκριζε κάθε στιγμή μπροστά του·
 μά ἡ τρίτη ὥς ἦρθε κι ἡ ὠριοπλέξουδη πιά εἶχεν Αὐγὴ προβάλει,
 πῆρε ὁ βοριάς καί καταλάγιασε, καί χύθηκε γαλήνη
 ἀπάνεμη· κι ἐκεῖνος ξέκρινε μέ κοῦτερό τό μάτι,
 κύμα τρανό καθῶς τόν σῆκωσε, στεριά πῶς μπρός του λίγο.

Ἄργ. Ἐφταλιώτης:

Κι ὅπως στά τέκνα φαίνεται γλυκειά ἡ ζωὴ γονιοῦ τους,
 πού ἀρρώστια μακρινὴ τόν τρώει πολὺν καιρό στήν κλίνη,
 καί πού σκληρὰ τόν τυραννεῖ μέ πόνους κακὴ μοῖρα,
 μά οἱ θεοὶ ἀπ' τὰ βάσανα τόν ἀκριβό τους σώνουν,
 ἔτσι γλυκειά φαινότανε τῆς γῆς ἡ πρασινάδα.
 στὸν Ὀδυσσεά· καί πάσκιζε ὁλοένα κολυμπώντας
 νά στήσῃ πόδι ἀπὰς στῇ γῆς.

Ν. Καζαντζάκης — Ἰ. Κακριδῆς:

Πόση χαρὰ τὰ τέκνα νιώθουνε τόν κύρη τους θωρώντας,
 πού σέ βαριάν ἀρρώστια κοίτεται καί λιώνει χρόνια τώρα
 μέσα στοὺς πόνους, τί τόν χτύπησε κάποιος θεὸς πού ὀργίστη,
 καί τέλος οἱ θεοὶ τόν γλίτωσαν, κι εἶναι τρανὴ ἡ χαρὰ τους·
 παρόμοια κι ὁ Ὀδυσσεάς ἐχάρηκε, τῇ γῇ, τὰ δάση ὥς εἶδε·
 κι ἐπλεκε γρήγορα, τὰ πόδια του πιά χῶμα νά πατήσουν.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΓΑΛΑΝΑΚΗ - ΒΟΥΡΛΕΚΗ

Μνήμη

Ἀδελφή μου, μητέρα γιά μένα,
πιό μητέρα κι' ἀπ' τήν πιό
πραγματική μητέρα, πληρώθηκε
ὁ χρόνος κι' ἔφυγες ἀπ' τή ζωή.

Καί τώρα σέ συλλογίζομαι γιά
κεῖνο τ' ὥραϊο πνέμα πού διέθετες
καί πού δέν μπόρεσε νάχει ἔδαφος
πού τοῦ ἄξιζε γιά ν' ἀνθοβολήσει,
γιά νά κινηθῇ ἐκεῖ πού τοῦπρεπε.

Ἀδελφή μου, μητέρα μου, βιάστηκες
νά φύγεις νά τελειώνεις μέ κεῖνο
πού ἐπίμονα σ' ἀπάσχολοῦσε, μέ τόν
θάνατο! Ὅλοι ξέρουμε γι' αὐτόν!
Μόνο πού δέν μᾶς γίνεται βίωμα...

Ἀποθοῦμε τό ἀπαράδεχτο γιά μᾶς
κι' ἀρνιόμαστε τήν ἀλήθεια του
πού καλά τήν ξέρουμε!

Μά σύ, κύτταξες κατάματα τούτη
τήν ἀλήθεια ἀπό νωρίς...Κι' ἴσως
γιαυτό τίποτα δέν ὑποπεύθηκες
τήν ὕστατη ὥρα.

Γαλήνια καί γεμάτη μέ τά καθημε-
ρινά ἐνδιαφέροντα, ἔφυγες...

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Προσέχομε νά μή φοβόμαστε τό θάνατο, ἀναλογιζόμενοι τόν Κύριο Ἰξίονα καί τό φλεγόμενο τόν τροχό του

*Θάνατός ἐστίν ἀποδημία μείζων
οὐκ εἰς τό μή ὄν, ἀλλά εἰς τό νῦν
μή ὄν.*

Ἐπίκτητος

Τί ἔταξαν καί τί δέν ἔταξαν ὁ βασιλέας τῶν Λητιθῶν ὁ Κύριος Ἰξίονας στόν Κύριο Δηιονέα γιά νά τοῦ δώσει γυναῖκα τή δεσποσύνη Δία τή θυγατέρα του· ἔτσι ἔγινε ἀρραβωνιαστικιά του· κι ὅταν ἔφτασαν νά παντρευτοῦν ὁ Κύριος Δηιονέας δέν ἔδινε τήν κόρη του τήν ὁμορφη Δία στόν Ἰξίονα, γιατί δέν τοῦ παραχωροῦσε ὅσα τοῦ εἶχε τάξει πῶς θά τοῦ δώσει· ἔτσι μέ δόλο παράσυρε τόν Δηιονέα ὁ Κύριος Ἰξίονας σ' ἓνα πυρακτωμένο λάκκο καί τόν ἔκαψε· κανεῖς δέν τόν πλησίαζε, οὔτε κανεῖς τόν ὀνόμαζε· μακριά γιά πάντα ἦταν ἀπό τή γλυκιά τήν ὁμορφιά τῆς δεσποσύνης Δίας· τόν λυπήθηκε ὁ Δίας λοιπόν καί τόν κάλεσε στόν Ὀλυμπο καί τόν ἔκανε τῶν Θεῶν ὁμοτράπεζο κι ἀθάνατο. (ἡ Τύχη στίβει τό βίο μας καί ἰσχύει πολύ ὅταν ἡ θέληση καί ἡ φρόνησή μας δέν εἶναι ἀρετή) Ἀγάπαγε λοιπόν ὁ Κύριος Ἰξίονας τήν Ἥρα τή γεμάτη θέληση σύζυγο τοῦ Δία καί τήν ἠθελε πολύ τήν ἠθελε· τό κατάλαβε ὁ Θεός καί πῆρε μιά νεφέλη καί τῆς ἔδωσε τό σχῆμα τῆς ὁμορφίδας τῆς Ἥρας καί κοιμήθηκε ὁ Κύριος Ἰξίονας ἀγκαλιάζοντας τῆς Ἥρας τό εἶδωλο· Τόν ἀγνώμονα λοιπόν τόν τιμώρησε ὁ Δίας καί τόν ἔδεσε σ' ἓνα πυρακτωμένο τροχό μέ τέσσερες ἀκτίνες ὅπου στερεώθηκαν τά πόδια καί τά χέρια του μέ ζῶνες καί σχοινιά ὀφρων καί τόν ἔριξε στά Τάρταρα νά γυρίζει μέσα στό χάος κρεμασμένος τήν ἀγνωμοσύνη του καί νά παρηγορεῖ τήν ποινή του ἀναλογιζόμενος τά θέλητρα καί τήν ὁμορφιά πού ἀγκάλιασε ἔστω καί σ' ἓνα εἶδωλο τῆς Ἥρας ζυμωμένο μέσα στό σχῆμα μιᾶς νεφέλης· γιατί νά τοῦ δοθεῖ λοιπόν ἡ ἀθανασία συλλογιζόταν ὁ Κύριος Ἰξίονας γιατί νά τοῦ δοθεῖ μιά τέτοια ὀδυνηρή ἀθανασία; Γι' αὐτό κι ἐμεῖς ἄς προσέχουμε νά μή φοβόμαστε ποτέ τό θάνατο, γιατί δέν εἴμαστε ἀθάνατοι παρά θνητοί μόνον ἀναλογιζόμενοι τόν Κύριο Ἰξίονα καί τόν τροχό του μέσα στό Χάος.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Σ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ

Ἡ ἀκουστική τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ
θεάτρου

Ὁ Ρωμαῖος ἀρχιτέκτων Βιτρούβιος (Α' αἰ. π.Χ.) εἰς τό βιβλίον του «Περί Ἀρχιτεκτονικῆς» παρέχει πολλές πληροφορίας διὰ τήν οἰκοδομήν οἰκιῶν, μνημείων καί ἄλλων δημοσίων οἰκημάτων, ἰδίως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἐκφραζόμενος μέ θαυμασμόν διὰ τοὺς μεγάλους Ἑλληνας ἐπιστήμονας καί τεχνικούς, Ἀρίσταρχον τόν Σάμιον, Φιλόλαον, Ἀρχύταν, Ἀπολλώνιον τόν Περγαῖον, Ἐρατοσθένη τόν Κυρηναῖον καί τοὺς Συρακουσίους Ἀρχιμήδην καί Σκοπῖναν (I, 10). Εἰς τὰς πληροφορίας αὐτάς ἔχει παρεμβάλει καί γνώσεις σχετικές μέ τήν ἵδρυσιν καί τήν ἀκουστικήν τοῦ θεάτρου γενικῶς καί ἰδίως τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου. Διὰ τήν ἵδρυσιν τοῦ θεάτρου, λέγει, ὅτι πρέπει νά ἐκλέγεται ἡ κατάλληλος θέσις, ἡ ὁποία νά εὐνοῇ τήν ἀκουστικήν τοῦ θεάτρου (5, 56).

Ἡ εἴσοδος τοῦ θεάτρου δέν πρέπει νά εὐρίσκεται εἰς τό νότιον μέρος τοῦ Κοίλου τοῦ θεάτρου, διότι, ἐάν τοῦτο συμβαίῃ ἐμποδίζεται πολύ ἡ καλή ἀκουστική τοῦ θεάτρου. Ἡ πληροφορία αὕτη ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν μέ τήν τοποθεσίαν τοῦ θεάτρου τοῦ Διονύσου, τοῦ κειμένου εἰς τὰς νοτίους παρυφάς τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Δέν εἶναι ὁμως γνωστόν, ἂν τό θέατρον τοῦτο εἶχε κατασκευασθῇ εἰς ἐποχὴν κατά τὴν ὁποίαν ἴσχυον αἱ σχετικαί παρατηρήσεις τοῦ Βιτρούβιου. Θεωρεῖται βέβαιον, ὅτι τό θέατρον τοῦ Διονύσου θά ἰδρύθη πολύ πρό τοῦ πέμπτου αἰῶνος π.Χ., ὁπότε δέν θά εἶχον ἐπιτευχθῇ αἱ κατάλληλοι γνώσεις διὰ τήν ἀκουστικήν ἐνός θεάτρου. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δέον νά ἀναφέρωμεν, ὅτι τό θέατρον τοῦ Διονύσου ὑπέστη κατά τήν Ρωμαϊκὴν κατοχὴν τῆς Ἑλλάδος πολλές μεταβολάς, τοιαύτας ὥστε τὰ ἀρχικά σχέδια νά ἔχουν παραμορφωθῇ. Τήν παρατήρησιν αὐτὴν διατυπώνει ὁ ἀρχαιολόγος Charlotte Fiechter, κόρη τοῦ Γερμανοῦ ἀρχιτέκτονος καί ἀρχαιολόγου E. Fiechter, εἰς τήν πραγματείαν της «Τό θέατρον τοῦ Διονύσου, Στουτγάρδη 1950» Ὁ E. Fiechter (Φῆχτερ) ἀφιέρωσε τό μεγαλύτερον μέρος τῆς ζωῆς του εἰς τήν μελέτην τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ θεάτρου.

Μεταξύ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐξετασθέντων θεάτρων ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς θέατρα: 1) Τό θέατρον τῆς πόλεως τῶν Οἰνιάδων (= Ἀμπελοκήπων), κείμενον παρά τὰς ἐκβολάς τοῦ ποταμοῦ Ἀχελώου. 2) Τό θέατρον τῆς πόλεως Πλευρῶν, παρά τόν ποταμόν Εὐήνον, εἴκοσι περίπου χιλιόμετρα Ἀνατολικῶς τῶν Οἰνιάδων. 3) Τό θέατρον τῆς Μεγαλοπόλεως, τό μεγαλύτερον τῆς Ἑλλάδος, καί τὰ θέατρα: τοῦ Διονύσου ἐν Ἀθήναις, τό θέατρον τοῦ Πειραιῶς, παρά τόν λιμένα τῆς Ζέας, τοῦ Ὠρωποῦ, τῶν Δελφῶν, τῆς Σπάρτης, τῆς Τεγέας, τῆς Δήλου, τῆς Ἡλείας καί τῆς Θήρας. Δί' ἕκαστον ἐκ τῶν θεάτρων αὐτῶν ἐξέδωκεν ἰδιαιτερον βιβλίον πλήν τοῦ

θεάτρου τῆς Ἐπιδαύρου. Τά βιβλία αὐτά δύναται τις νά εὑρῇ εἰς τήν Βιβλιοθήκην τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ὁ Φῆχτερ διεπίστωσεν ὅτι ὅλα τὰ ἐξετασθέντα Ἑλληνικά θέατρα ἔχουν ἰδρυθῆ ἐπὶ τῇ βάσει γεωμετρικῶν σχημάτων καί γεωμετρικῶν κανόνων. Εἰς τὰ σχέδια τῆς κατόψεως ὑπάρχει συνδυασμός κύκλου, τριγώνου, τετραγώνου κλπ. Τό Κοῖλον ἐκάστου θεάτρου, ἡ Ὀρχήστρα, τό Προσκήνιον καί ἡ Σκηνή ἔχουν ἰδρυθῆ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κατόψεως τοῦ θεάτρου, τῆς ἀκολουθούσης τόν ἀνωτέρω ἀναφερόμενον γεωμετρικόν σχεδιασμόν.

Οἱ νεώτεροι ἐρμηνευταί τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, διερωτῶνται διὰ ποῖον λόγον ὑπάρχει αὕτη ἡ γεωμετρικὴ σχεδίασις, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας ἰδρύνονται τὰ ἀρχαῖα θέατρα. Πολλοὶ ἀποδίδουν τήν κατασκευὴν αὐτὴν εἰς λόγους ἀκουστικῆς, ἀλλὰ τοῦτο, καίτοι θεωρεῖται βέβαιον, δέν ἔχει ἀποδειχθῆ. Εἶναι δέ γνωστόν, ὅτι οὐδεὶς ἔχει ἐπιληφθῆ τοῦ προβλήματος τούτου.

Τό μόνον θέατρον, τό ὁποῖον δέν ἐμελέτησεν ὁ Φῆχτερ, καί μετὰ τόν θάνατόν του ἡ κόρη του (ἡ ὁποία ἐξέδωκεν εἰς δευτέραν ἔκδοσιν τό θέατρον τοῦ Διονύσου), εἶναι τό θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου, τό κάλλιστον τῶν Ἑλληνικῶν θεάτρων κατὰ τόν Πausaniān (II 27), ἔργον τοῦ περιφήμου ἀρχιτέκτονος Πολυκλείτου, συγχρόνου περίπου τοῦ Φειδίου καί τοῦ Μύρωνος. Μελέτην τοῦ θεάτρου τούτου ἐξέδωκεν πολὺ δραδύτερον οἱ Γερμανοὶ ἀρχαιολόγοι καί ἀρχιτέκτονες Armin von Gerkan καί Wolfgang Müller-Wiener εἰς τήν Στουτγάρδην, 1961, οἱ ὁποῖοι διαφωνοῦν μέ τόν Φῆχτερ εἰς τό πρόβλημα τῆς γεωμετρικῆς κατασκευῆς τῶν θεάτρων.

Τό θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου ἐπανῆλθεν εἰς τήν ἐπιφάνειαν κατὰ τὰ ἔτη 1881-82 κατόπιν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας διενήργησεν ὁ περίφημος ἀρχαιολόγος Π. Καρβαδίας, δαπάναις τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Τά πρῶτα χρήματα, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ὁ Καρβαδίας διὰ τὰς ἀνασκάφας αὐτάς ἦσαν 800 δραχμαί (κατὰ τό 1881), καί τὰ δευτέρα ἦσαν ἄλλα τόσα. Μέ τὰ χρήματα αὐτά ἐκαλύφθησαν ὅλα τὰ ἔξοδα τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἐπιδαύρου, ὡς γράφει ὁ Π. Καρβαδίας εἰς τό περίφημον βιβλίον του «Τό Ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ, Ἀθήνησι 1900».

Τό θέατρον διεσώθη σχεδόν ὁλόκληρον, ὅπως τό βλέπομεν σήμερον, πλην τῆς σκηνῆς, χάρις εἰς τὰ χῶματα, τὰ ὁποῖα τό κατεκάλυψαν ἐκ τοῦ παρακειμένου γηλόφου, πιθανῶς κατόπιν σεισμῶν.

Τοῦτο χωρεῖ ἀνέτως 14.000 θεατάς. Τό κάλλος καί ἡ θέα τοῦ θεάτρου εἶναι ἀπαράμιλλα. Ἀλλὰ δέν εἶναι μόνον τὰ προσόντα αὐτά, τὰ ὁποῖα διακρίνουν τό θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου. Σχίσιμον ἐφημερίδος, γινόμενον εἰς τό μέσον τῆς Ὀρχήστρας, ἀκούεται εὐκρινῶς ὑπό τῶν θεατῶν τῶν εὐρισκομένων εἰς τὰ ἀνώτατα ἐδῶλια. Νόμισμα μεταλλικόν, ἀφιέμενον νά πέσῃ ἐξ ὕψους ἐνός περίπου μέτρου, εἰς τό μέσον τῆς ὀρχήστρας, προκαλεῖ ἤχον ἀκούμενον ἐπίσης εἰς τὰ ἀνώτατα ἐδῶλια τοῦ θεάτρου. Φαινόμενα ἀκουστικῆς καταπληκτικά. Τά φαινόμενα ταῦτα ὀφείλονται εἰς τόν τρόπον κατασκευῆς τοῦ θεάτρου, ὡς τονίζει καί ὁ Βιτρούβιος καί πι-

στεύεται καί υπό τῶν συγχρόνων μελετητῶν. Τοῦτο ὅμως δέν ἔχει ἀκόμη ἀποδειχθῇ καί ἐπομένως οἱ σχετικοί νόμοι τῆς ἀκουστικῆς τοῦ θεάτρου παραμένουν ἀγνωστοί.

Κατά τās πληροφορίας τοῦ Βιτρούβιου, ὅλα τὰ Ἑλληνικά θέατρα εἶχον ἀκουστικές ἰδιότητες, τās ὁποίας δέν εἶχον τὰ θέατρα τῆς Ρώμης. Ὁ ἴδιος συγγραφεὺς παρέχει ἀκόμη τās ἐξῆς πληροφορίας (5,5): "Ὅτε κατὰ τὸ 146 π.Χ. ὁ Ρωμαῖος Ὑπατος Μόμμιος ἐνίκησεν εἰς τὴν μάχην τῆς Κορίνθου, μετέφερεν εἰς τὴν Ρώμην σωρείαν Ἑλληνικῶν ἀγαλμάτων καὶ ὅλα τὰ ἡχεῖα τοῦ θεάτρου τῆς Κορίνθου, τὰ ὁποῖα ἐθεώρησε πολεμικά λάφυρα, ἐκλαβὼν αὐτὰ ὡς ὄπλα! Διηγοῦνται μάλιστα καὶ τὸ νόστιμον περιστατικόν, ὅτι ὁ Μόμμιος εἶχε διατάξει τοὺς στρατιώτας του, τοὺς μεταφέροντας τὰ ἀγάλματα εἰς τὰ πλοῖα, νά προσέξουν μήπως θραύσουν κανένα ἀγαλμα, διότι θά ὑποχρεωθοῦν νά τὸ κατασκευάσουν ἐκ νέου! Αὐτὴ ἦτο ἡ μόρφωσις τοῦ ἀγροίκου Ρωμαίου Ὑπάτου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναγραφῆς τῆς μεταφορᾶς εἰς τὴν Ρώμην τῶν ἡχεῖων τοῦ θεάτρου τῆς Κορίνθου, ὁ Βιτρούβιος ἀναπολεῖ τὸ ἔξοχον, ὡς λέγει, σύγγραμμα περὶ Μουσικῆς, τοῦ ἐκ Τάραντος τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος καταγομένου Ἑλληνος φιλοσόφου Ἀριστοξένου, μαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ ὁποίου ἐσώθησαν πολὺ ὀλίγα ἀποσπάσματα. Προσθῆτει δὲ ὁ Βιτρούβιος (5,5) ὅτι εἰς τὰ Ἑλληνικά θέατρα, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐντάσεως τοῦ ἡχου, εἶχον τοποθετήσει ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν θεατῶν ἀγγεῖα ἀνοικτὰ κατὰ τὸ ἔν ἄκρον (πιθανῶς σχήματος πίθου), τὰ ὁποῖα ἐκαλοῦντο ἡχεῖα. Αἱ ἀποστάσεις μεταξύ τῶν ἡχεῖων εἶχον ἐκλεγῇ κατὰ τοὺς κανόνας κατασκευῆς τῆς μουσικῆς κλίμακος, τοὺς ὁποίους περιγράφει ὁ Βιτρούβιος. Ὁ μουσικός τοῦ Γυμνασίου Ρόδου κ. Γεώργιος Καραμηνᾶς ἀσχολεῖται μὲ τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἀπὸ καιροῦ, ἀλλὰ δέν ἔχει ἀκόμη δημοσιεύσει τὰ περίσματα τῶν ἐρευνῶν του. Θεωρεῖται βέβαιον, ὅτι ὁ Βιτρούβιος ἔχει δίκαιον μὲ τās περιγραφάς του περὶ τῶν ἡχεῖων τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν θεάτρων. Σήμερον ὅμως παρὰ τὴν ἑλλειψιν τῶν ἡχεῖων καὶ τὴν ἑλλειψιν τοῦ Προσκηνίου καὶ τῆς Σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῆς Ἐπιδαύρου, λαμβανομένου ὡς προτύπου κατασκευῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, ὁ ἡχος ἀπὸ τὸ σχίσιμον ἐφημερίδος καὶ ὁ παραγόμενος ἡχος πίπτοντας εἰς τὴν ὀρχήστραν νομίσματος ἀκούονται εὐκρινῶς εἰς τὰ ἀνώτατα ἐδῶλια. Συμπεραίνεται λοιπὸν, ὅτι τὰ ἡχεῖα ἐνίσχυσον μελωδικῶς τοὺς ἡχους τοὺς προερχομένους ἐκ τῆς Ὀρχήστρας, τοῦ Προσκηνίου καὶ τῆς Σκηνῆς, ἀλλὰ ταῦτα δέν ἦσαν τὰ κύρια μέσα ἐνίσχύσεως τῆς ἐντάσεως τοῦ ἡχου. Οἱ νεώτεροι μελετηταὶ συμφωνοῦν εἰς αὐτὸ καὶ λέγουσιν ὅτι ἡ γεωμετρικὴ κατασκευὴ τοῦ θεάτρου καθιστᾷ δυνατὴν τὴν μεγάλην ἐνίσχυσιν τῆς ἐντάσεως τοῦ ἡχου. Ἀνάλυσις ὅμως τῆς κατασκευῆς αὐτῆς, ἀπὸ ἀπόψεως ἡχητικῆς ἀποδόσεως δέν ἐπετεύχθη μέχρι σήμερον.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἀκουστικῆς τοῦ θεάτρου τῆς Ἐπιδαύρου δέν ἦτο γνωστὸν εἰς τοὺς εἰδικούς ἐπιστήμονας τοῦ Ἐξωτερικοῦ πρὸ τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου (1939-1945). Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς τῆς Ἑλλάδος (1941-1944) Ἀποστολὴ εἰδικῶν Γερμανῶν ἐμελέτησεν ἐπὶ τόπου τοὺς κανόνας κατασκευῆς τῶν μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως

τῶν Ἀθηνῶν. Τά πορίσματα τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν θά ἔχουν καταχωθῇ εἰς Γερμανικά Ἀρχεῖα. Τό μόνον γνωσθέν εἶναι ὅτι ἡ Ἀποστολή αὐτή ἀνεκάλυψε κατά τήν κατασκευήν τοῦ Παρθενῶνος ἐφαρμογήν τοῦ κανόνος τῆς χρυσοῦς τομῆς τῆς Γεωμετρίας. Ἐλάχιστα ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν περιελθόντα εἰς χεῖρας μου παρέδωκα ἐν καιρῷ εἰς τόν φίλτατον ἀείμνηστον καθηγητήν Ἀναστάσιον Ὀρλάνδον. Μελέτη τῆς ἀκουστικῆς τοῦ θεάτρου τῆς Ἐπιδαύρου δέν ἐγνώσθη ἄν ἔγινεν ὑπό τῆς Ἀποστολῆς αὐτῆς.

Κατόπιν παρακλήσεως Ἑλλήνος καθηγητοῦ, ὁ ἐν Βερολίνῳ καθηγητής Max von Laue (1879-1960, βραβεῖον Νόμπελ Φυσικῆς 1914) ἐπρόκειτο μέ ἐπιτελεῖον εἰδικῶν ἐπιστημόνων νά κατέλθῃ κατά τό 1960 εἰς τήν Ἑλλάδα πρὸς μελέτην τῆς ἀκουστικῆς τοῦ θεάτρου τῆς Ἐπιδαύρου. Δυστυχῶς ὁ Laue ἐφονεύθη εἰς αὐτοκινητικόν δυστύχημα ἐν Βερολίνῳ κατά τό ἔτος ἐκεῖνο. Κατά τό 1947 ἐπεχειρήθη συστηματική μελέτη τῆς ἀκουστικῆς τοῦ θεάτρου τῆς Ἐπιδαύρου ὑπό τοῦ πολιτικοῦ μηχανικοῦ καί κατόπιν καθηγητοῦ τοῦ Ε.Μ. Πολυτεχνείου ἀειμνήστου Βασιλείου Παπαθανασοπούλου. Παρά τήν ἀρτίαν πράγματι μελέτην αὐτήν τό πρόβλημα παρέμεινεν ἄλυτον. Δέν εὐρέθησαν δηλαδή κανόνες κατασκευῆς θεάτρων, παρέχοντες τήν ἀκουστικήν τοῦ θεάτρου τῆς Ἐπιδαύρου. Κατά τό 1966 ἐπεχειρήθη μέτρησις τῆς ἐντάσεως τοῦ ἤχου εἰς τό θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου ὑπό τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Γεωργίου Γιαννοῦλη (†1980) καί τοῦ Ὑφηγητοῦ τοῦ αὐτοῦ Πανεπιστημίου Ἀλεξάνδρου Κουσουλάκου, οἵτινες διέθεσαν διά τὰς μετρήσεις αὐτάς λεπτότατον ὄργανον μετρήσεως τῆς ἐντάσεως τοῦ ἤχου. Τά ἀποτελέσματα τῶν μετρήσεων τούτων δέν εἶχον καλήν ἀπόδοσιν, ἔνεκα τῶν κακῶν καιρικῶν συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπεκράτουν κατά τόν χρόνον τῶν μετρήσεων.

Ἄλλη προσπάθεια μετρήσεως τῆς ἐντάσεως τοῦ ἤχου εἰς τό θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου ἔγινε κατά τό 1976 ὑπό τοῦ μηχανολόγου Ἰωάννου Σακά, τοῦ ὁποίου τά πειράματα διά τήν ἀπόδειξιν τῆς καύσεως τῶν Ρωμαϊκῶν πλοίων διά κατάπτρων, ὑπό τοῦ Ἀρχιμήδους, ἐπέτυχον τόσον καλά. Μέχρι τῆς στιγμῆς ὅμως δέν ἐγνώσθησαν τά ἀποτελέσματα τῶν μετρήσεων αὐτῶν (1980). Καί τό μυστικόν τῆς αὐξήσεως τῆς ἐντάσεως τοῦ ἤχου εἰς τό θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου παραμένει τό Μέγα μυστικόν. Οὐδεμία ἔρευνα γίνεται πρὸς ἀποκάλυψιν τοῦ μυστικοῦ αὐτοῦ, διότι οἱ νεώτεροι ἐρευνηταὶ ἀρκοῦνται εἰς τά ἀποτελέσματα τῶν μεγαφῶνων!

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἀπό ἀπόψεως ἀκουστικῆς καί τό θέατρον τοῦ Ἄργους, τοῦ ὁποίου ὅλα τά ἐδῶλια εἶναι σκαλισμένα εἰς βράχον καί σώζονται σήμερον μέ πολλὰς ζημίας. Εἰς τά ἄκρα τοῦ Κοίλου τοῦ θεάτρου τούτου ὑπάρχουν δύο φρεάτια. Ὑποτίθεται ὅτι ταῦτα εἶχον σκοπόν τήν ἐνίσχυσιν τῆς ἐντάσεως τοῦ ἤχου. Οὐδέν ὅμως στοιχεῖον ὑπάρχει σχετικόν μέ τήν ἀκουστικήν τοῦ θεάτρου τούτου, τό ὁποῖον ἀναμένει τοὺς εἰδικούς ἐρευνητάς πρὸς μελέτην.

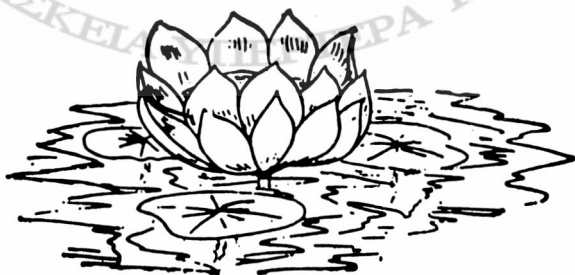
Ὑπάρχει ἀκόμη ἕν μυστικόν τῆς ἀκουστικῆς ἀγνωστον εἰς τήν σημε-

ρινήν Ἐπιστήμην. Τοῦτο εἶναι τό μυστικόν τῆς πολλαπλῆς ἀντηχήσεως ἢ πολλαπλῆς ἀντανακλάσεως, κατὰ Πλούταρχον. Εἰς τήν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ μνημείου τῆς Λειψίας (Leipzig), τό ὁποῖον ἰδρύθη πρός ἀνάμνησιν τῆς μάχης τῶν Ἑθνῶν κατὰ τοῦ Ναπολέοντος (1813) καί τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ ἔγιναν κατὰ τό 1913, φωνή ὁμιλοῦντος ἐκεῖ ἐπαναλαμβάνεται πολλάς φορές. Οἱ ἀρχιτέκτονες τοῦ μνημείου ἐξεπλάγησαν μέ τό φαινόμενον αὐτό, τό ὁποῖον δέν προεκλήθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχιτεκτονικῶν των σχεδίων, ἀλλ' ἔγινεν ὅλως τυχαίως. Οἱ κανόνες δέ τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς διὰ τό προκαλούμενον ἀκουστικόν φαινόμενον παραμένουν ἀγνωστοί.

Τό ἴδιον φαινόμενον συνέβαινε καί εἰς τόν ἱερόν ναόν τοῦ Ἀγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης, ὅπου ὡς διεπιστώσαμεν προσωπικῶς κατὰ τό 1929, ὁ προκαλούμενος ἦχος ὑπό κλειδίου, ἀφινομένου νά πέσῃ ἐκ τινος μικροῦ ὕψους εἰς τό μέσον τοῦ ναοῦ ἠκούετο διαδοχικῶς δώδεκα φορές. Δυστυχῶς τό φαινόμενον τοῦτο ἐξηφανίσθη πρό ὀλίγων ἐτῶν, ὅταν ἔγιναν μεταβολαί καί διορθώσεις τινες εἰς τήν ἐσωτερικήν δομήν τοῦ ναοῦ. Καί ἐδῶ παραμένουν ἀγνωστοί οἱ κανόνες τῆς πολλαπλῆς ἀντηχήσεως ἢ πολλαπλῆς ἀντανακλάσεως, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες.

Κατά τήν ἀρχαιότητα τό φαινόμενον τῆς πολλαπλῆς ἀντηχήσεως ἦτο γνωστόν, ὡς πληροφοροῦμεθα ἀπό τόν Πλούταρχον, ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι εἰς τήν Ὀλυμπίαν ὑπῆρχε στοά, εἰς τήν ὁποίαν ἀπό μιᾶς φωνῆς ἠκούοντο ἑπτὰ διαδοχικά φωναί: «Τήν μὲν γάρ ἐν Ὀλυμπίᾳ στοάν ἀπό μιᾶς φωνῆς πολλάς ἀντανακλάσεις ποιοῦσαν ἑπτάφωνον καλοῦσι» (Πλούταρχος, Περί ἀδολεσχίας, ἩΘ. 502D). Ἀλλά καί εἰς τό ἐσωτερικόν τῶν Πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου, ὅταν κανεῖς ὠμιλοῦσε, ἡ φωνή ἠκούετο τέσσαρας ἢ πέντε φορές, ὡς πληροφοροῦμεθα ἀπό τόν Ψευδο-Πλούταρχον, ὅστις γράφει:

Ἐν γοῦν ταῖς κατ' Αἴγυπτον πυραμίσιν ἔνδον μία φωνή ρηγνυμένη τέσσαρας ἢ καί πέντε ἤχους ἀπεργάζεται. (Περί τῶν ἀρεσκόντων φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων (Εἰς Ἡθικά Πλουτάρχου 903 Α).

ΘΑΝΟΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ

‘Η σύγχρονη τεχνολογική εποχή καί ὁ δρόμος πρός τήν εἰρήνη, τή δικαιοσύνη, τήν ἐλευθερία καί τόν ἀνθρωπισμό

Αὐτός πού κάθεται γιά νά δημιουργήσῃ μιά ἀνθρώπινη ἐργασία, καθὼς ἀρχίζει νά γράφῃ, δέν πρέπει νά χάνῃ, οὔτε γιά μιά στιγμή, ἀπό τά μάτια του τόν Ἀνθρώπο, κί' ἀκόμα τήν Ἀνθρωπότητα ὁλόκληρη. Ἄν μάλιστα πιστεύῃ «πὼς πρέπει νά ἐργαζόμαστε ἀδιάκοπα ὑπὲρ τῆς προόδου καί τῆς πνευματικῆς καί ἠθικῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἀνθρωπότητος, διὰ τῆς εἰρηνικῆς καί βαθμιαίας ἀνυψώσεως τοῦ ἀτόμου», τότε ξανασκύβουμε μέ χαρά καί ἐνθουσιασμό στό ἔργο μας, συνειδητοποιοῦμε τήν ἀνθρώπινη ὑπαρξή μας κί' ὠριμάζουμε.

Ἄν αὐτά πρέπει ν' ἀποτελοῦν τόν κανόνα γιά τήν περίπτωσή μας εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητο, γιατί προσπαθήσαμε νά ἀγγίξουμε ἓνα θέμα, ὄχι μονάχα σύγχρονο, ἀλλά καί μεγάλο:

Τή διατήρηση τῆς ἀξίας «ἀνθρώπος» καί τήν «ἐπιβίωση τοῦ ἀνθρώπινου Γένους».

Τήν ἐργασία αὐτή θά μπορούσαμε νά χωρίσουμε σέ δύο μέρη:

1) Σύγχρονη τεχνολογική ἐποχή καί ἠθικές ἀξίες.

2) Ὁ δρόμος πρὸς τήν Εἰρήνη, τή Δικαιοσύνη, τήν Ἐλευθερία καί τόν Ἀνθρωπισμό.

I

Τό ἀνθρώπινο πνεῦμα χρειάστηκε πολλοὺς αἰῶνες μέχρις ὅτου γνωρίσει τή μέθοδο γιά νά καλλιεργῇ τίς ἐπιστῆμες.

Πέραν ὅμως ἀπὸ τήν καθαρὴ ὁρεξὶ γιά μάθησι, ἦλθε στὸν ἄνθρωπο, σιγά-σιγά, κί' ἡ ἐπιθυμία νά ἐπωφεληθῇ ἀπὸ τίς ὁποιοσδήποτε, ἄρα κί' ἀπὸ τίς ἐπιστημονικὲς του γνώσεις.

Στό σημεῖο αὐτὸ γεννήθηκε ἡ Τεχνική, ἡ ὁποία, μέ τή σειρά της, μᾶς ἔφερε στὴ σύγχρονη Τεχνολογική ἐποχή.

Τό ἀνθρώπινο γένος ἀποβλέπει στήν Τεχνική γιά τήν ἐπιβίωσή του καί τήν εὐτυχία του.

Ἡ ὅλη δέ κλίμακα τῆς Τεχνικῆς ἐπιμερίζεται στήν τεχνικὴ ἔρευνα, τήν τεχνικὴ μελέτη, τήν κατασκευὴ, τήν παραγωγή.

Κατὰ τή γνώμη μας, στή βάσι αὐτῆς τῆς σειρᾶς τῶν ἀπο-

φασιστικῶν γιά τό κοινωνικό σύνολο ἐνεργειῶν, θά πρέπει νά ὑπάρχει πάντοτε ἕνα δεδομένο ἠθικῆς. Πρέπει δηλαδή, ἀπό τό κάθε τεχνικό ἐνέργημα, νά προηγηται πάντοτε κάποια κρίση, ποιότητας ἠθικῆς.

Χρησιμοποιώντας κάποια ποιητική ἔκφραση, θά μπορούσαμε νά ποῦμε, ὅτι ὁ ἀνθρωπος κάνει τίς μηχανές του καί εἰκόνα καί ὁμοίωση αὐτοῦ.

Βεβαίως ἡ διαφορά μεταξὺ ἀνθρώπου καί μηχανῆς εἶναι μεγάλη. Ὁ ἀνθρωπος εἶναι τρισυπόστατος. Ψυχή-Πνεῦμα-Σῶμα. Ὅμως αὐτό εἶναι ἕνα ἄλλο θέμα. Γεγονός πάντως εἶναι, ὅτι ὁ ἀνθρωπος κάνει τίς μηχανές μέ ὑλικά πού ἀνακάλυψε στή φύση καί πού ὑπάρχουν καί μέσα του. Κί' ἀκόμα, τίς βάζει νά κάνουν, ὅ,τι μπορεῖ ἢ ὅ,τι δέν θά μπορούσε νά κάνει αὐτός ὁ ἴδιος.

Ἀλλά ὑπάρχει ἀκόμα ἕνα γεγονός: οἱ μηχανές ἐπηρεάζουν τή ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Τήν μεταμορφώνουν καί δημιουργοῦν τό ὁξύτατο πρόβλημα στίς σχέσεις καί στίς ἀλληλεπιδράσεις ἀνάμεσα στόν ἀνθρωπο καί τή μηχανή.

Ἐδῶ τό θέμα ἀπαιτεῖ γιά τή διερεῦνήσή του κάποια μεθοδολογία. Ἡ μεθοδολογία ὅμως στή σκέψη εἶναι, αὕτη καθ' ἑαυτήν, ἡ φιλοσοφία.

Ἴσως, ἡ μοίρα πού μᾶς ἐπεφύλασσε ὁ Δίας νά ἦταν καλύτερη ἀπ' αὕτη, πού ἐπεφύλλαξε

γιά τό ἀνθρώπινο Γένος ὁ Προμηθέας, χαρίζοντάς του τό Πῦρ! Λές κί' ἀνοιξε ἡ πυξίδα τῆς Πανδώρας!

Ἡ φωτιά ὑπῆρξε θεία ὕβρις. Κί' ἔβαλε σέ κίνηση τόν Τροχό, μ' ὅλες τίς εὐεργετικές, ἀλλά καί καταστροφικές συνέπειες.

Ἡ σύγχρονη ἐποχή εἶναι κάτι ἐντελῶς διάφορο ἀπ' αὐτό, πού χαρακτηρίζει τό 19ο αἰῶνα. Ἐχει κόψει τόν ὁμφάλιο λῶρο της ἀπό τήν προηγούμενη. Κί' ἡ βαθμιαία ἀποκόλληση ἀρχίζει, περίπου, πρίν ἀπό ἕνα αἰῶνα.

Ἀπό τό 1860 μέχρι τό 1910 ὁλοκληρώνεται μιὰ σειρά ἀνακαλύψεων, πού ἀποτελοῦν τήν ὑποδομή τῆς ἐποχῆς μας.

Ὁ σίδηρος, ὁ χάλυβας, ἡ πρόσμιξη στό ἀτσάλι τοῦ νίκελ, ἡ ἀνακάλυψη τοῦ ἀλουμινίου, τοῦ ἀτμοῦ, τοῦ φωνογράφου, τῆς ἀμμωνίας, τῶν μικροβίων, τῶν σιδηροδρόμων, τό πρῶτο ὑδροηλεκτρικό ἐργοστάσιο κ.λπ., ὅλ' αὐτά, τά ὅποια εἶναι σήμερα τόσο αὐτονόητα καί τόσο ξεπερασμένα, ἀποτελοῦν τό τεχνικό μας ὑπόστρωμα.

Εἶναι ἡ φάση, πού ἀρχίζει ἡ ἀντικατάσταση τῶν βιολογικῶν δυνάμεων ἀπό τή μηχανή. Καί παράλληλα δημιουργοῦνται προϋποθέσεις ἀντικαταστάσεως τῶν νοητικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τίς δυνάμεις τῶν τεχνημάτων.

Συνεχίζοντας ὁ ἀνθρωπος τίς προσπάθειές του, πέρασε στήν

τεχνολογική επανάσταση μέ την αντικατάσταση καί τῶν νοητικῶν του δυνάμεων ἀπό τήν μηχανή.

Ἡ ποιότητα μιᾶς τέτοιας μηχανῆς ἐξαρτᾶται ἀπό τό βαθμό πού γνωρίζουμε τό μηχανισμό της. Κί' ἀντίστροφα.

Ἐπειδή δέ τό σύγχρονο τέχνημα ἀφορᾷ ἀνθρώπινους σερβομηχανισμούς, δηλαδή μηχανισμούς πού ἐκφράζουν νοητικές μας λειτουργίες, τότε, ὅσο καλύτερες σερβομηχανές κατασκευάζουμε, τόσο καλύτερα μπαίνουμε στή γνώση τῶν δικῶν μας νοητικῶν καί βιολογικῶν μηχανισμῶν.

Ἀπ' αὐτῆς τῆς πλευρᾶς, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά παραδεχτοῦμε τή σύγχρονη Τεχνική καί νά μή τήν ἀπορρίψουμε. Γιατί μια ἀπόρριψη δέν θά μᾶς ὀδηγῶσε πούθενά καί, σέ τελευταία ἀνάλυση, δέν εἶναι πιά δυνατή. Γιατί τό πῦρ μᾶς δόθηκε ἀπό τόν Προμηθέα. Καί τό πρόβλημα εἶναι, ἂν θά μᾶς κάψῃ ἢ θά μᾶς βοηθήσῃ νά ἐξελιχθοῦμε σέ ἀνώτερα ἐξελικτικά ἐπίπεδα.

Ἐτσι φθάσαμε στό σημεῖο, ὅπου τό τέχνημα γίνεται ἀντικείμενο θεωρητικῆς ἐπεργασίας καί μᾶς ἀναγκάζει νά βροῦμε μιά μεθοδολογία, βεβαίως φιλοσοφική, γιά νά σταθοῦμε ἀπέναντί του μέ κάποια αὐτοσυνείδηση.

Καί θά πρέπει, κατ' ἀρχήν, νά ἀπορρίψουμε τόν ἐμπειρι-

σμό, πού προσανατολίζει τό πνεῦμα καί τίς δυνάμεις του σ' ἓνα ὑλιστικό ἐκφυλισμό.

Τό θέμα σήμερα τοποθετεῖται καί πρέπει νά τοποθετεῖται στό: «ποιά εἶναι ἡ δομή τοῦ πνεύματος καί ποιά τοῦ τεχνήματος, τῶν δύο αὐτῶν πόλων τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ; Πῶς θά ἐνώσουμε τίς δύο αὐτές δυνάμεις, πού θά ὑπηρετοῦν τόν Ἀνθρώπο καί τήν Ἀνθρωπότητα γενικώτερα, καί πῶς θά πετύχουμε τή ζεύξη τοῦ τεχνήματος στίς κεντρομόλους δυνάμεις μέ τήν ὁλοκλήρωση τῆς αὐτογνωσίας τοῦ Ἀνθρώπου;».

Ἡ ἀπάντηση εἶναι: Μέ τήν τεκμηρίωση μιᾶς τεχνοσυνείδησης, πού θά στηρίζεται στήν Ἠθική.

Εἶχε γενικά πιστευθῇ, ὅτι ὁ θρίαμβος τῆς Ἐπιστήμης θά ἦταν πολῦτιμο ἀπόκτημα τοῦ ἀνθρώπου κί' ὅτι ἡ πρόοδος θά ἐξαφάνιζε τήν βαρβαρότητα.

Ὁ Νίτσε ὅμως εἶχε προβλέψει τά πράγματα μέ μεγαλύτερη ὀξυδέρκεια, ὅταν ἔγραφε τό 1877: «Ζοῦμε σέ μιά ἐποχή, κατά τήν ὁποία ὁ πολιτισμός θά κινδυνέψῃ κάποτε νά καταστραφῇ ἀπό τά ἴδια του τά ἐπιτεύγματα».

Σήμερα εἶναι βέβαιο, ὅτι ὁ ἀνθρώπος τοῦ 20οῦ αἰῶνα, ὁ ὁποῖος δίκαια καυχίεται γιά τά ἐπιτεύγματά του, βλέπει νά ὀρθώνεται μπροστά του τό πρόβλημα τοῦ πῶς θά κυριαρχήσῃ

πάνω στίς κατακτήσεις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καί τῆς τεχνολογίας, πῶς θά κυβερνήσῃ τήν τεχνική πρόοδο, σέ τρόπο ὥστε ν' ἀποβῇ αὐτή δύναμη προόδου καί ζωῆς κι' ὄχι ὀλοκληρωτικοῦ ὀλέθρου.

Ὁ Κόσμος ὅμως, ὑφίσταται σήμερα μιά ἀνήκουστη μεταβολή ἡ ὁποία ἐπηρεάζει τίς κοινωνικές, τίς πολιτικές, τίς οἰκονομικές, τίς διανοητικές καί τίς ἠθικές καταστάσεις τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς Κοινωνίας ὁλόκληρης.

Μέ κύρια χαρακτηριστικά: Τήν περιφρόνηση τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν, τήν ἀποκόλληση ἀπό τίς ἠθικές ἀξίες, τή διάσπαση τοῦ οἰκογενειακοῦ κυττάρου, τό βύθισμα στόν ἱλιγγο τῶν ἀνέσεων καί τόν πολλαπλασιασμό τῶν ἀπολαύσεων καί τήν ἐκδήλωση τάσεων ἀπάνθρωπων κι' ἀντικοινωνικῶν, ὅπως εἶναι ἡ μισαλλοδοξία, ὁ ρατσισμός, ὁ φασισμός, ὁ ὑπερεθνικισμός, ἡ ἀναρχία, τά ναρκωτικά, ὁ ἀντισημιτισμός κι' ὁ φανατισμός, ὁ ὁποῖος εἶναι τό χειρότερο εἶδος βαρβαρότητας, γιατί ἐμποδίζει τόν ἀνθρώπο νά πλησιάσῃ τό πραγματικά ἀνθρώπινο καί τό ἀληθινά θεῖον.

II

Πιστεύω στήν ἐνότητα τῆς Ἀνθρωπότητας καί ὅτι πρέπει νά νοιώθουμε σάν πολῖτες αὐτῆς. Καί μοῦ εἶναι ἀδιανόητο αὐτό πού γίνεται σήμερα ἀνά-

μεσα στά ἄτομα, τά Ἕθνη καί τά θρησκευάματα ἀκόμα, νά χωρίζουν, δηλαδή, τούς ἀνθρώπους σέ φίλους κι' ἐχθρούς, ἀνάλογα μέ τό χρῶμα τους, τή φυλή, τήν ἐθνότητα, τό θρήσκευμα, τήν κοινωνική τάξη, τό ἐπάγγελμα, τίς πολιτικές πεποιθήσεις κ.λπ.

Στή σημερινή ἐποχή τῆς τρομερῆς Τεχνολογίας, σίγουρα δημιουργοῦνται καταπιεστικές δομές τέτοιες, πού ἀτονοῦν οἱ ἠθικές ἀξίες, χωρίς τίς ὁποῖες ὅμως ὁ ἀνθρώπος παύει νά εἶναι ἀνθρώπος.

Κι' ἂν ἐρωτηθῶ, ποιές εἶναι αὐτές οἱ ἠθικές Ἀξίες, θ' ἀπαντήσω, ὅτι εἶναι:

— Ἡ Ἐλευθερία τῆς σκέψεως, τῆς συνειδήσεως, τῆς ἐκφράσεως, τῆς αὐτοδιαθέσεως, μέσα στά πλαίσια τῆς ἠθικῆς, τοῦ νόμου καί τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἐλευθερίας τοῦ πλησίον.

Ἡ Ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, δέν εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς κάποιας σύμβασης μεταξύ κάποιων ἀνθρώπων, Ἡ Ἐλευθερία εἶναι φυσικό δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι δῶρον τῆς φύσεως, εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ. Καί, ὑπό τήν ἔννοια αὐτή, ἡ Ἐλευθερία εἶναι ἔννοια ὑπερπολιτική.

Ἡ Ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὑπαρξιακή καί τή νοιώθει ὁ ἀνθρώπος, πού ἔχει συνειδητοποιήσει τίς πηγές τοῦ ἑαυτοῦ του.

‘Αν στερέψη ή ύπαρξιακή έλευθερία, τότε χάνεται κι’ ή πολιτική έλευθερία. ‘Αλλά και για τή διασφάλιση τής ύπαρξιακής έλευθερίας, ή πολιτική έλευθερία είναι άπαραίτητη.

— ‘Η ‘Ισότητα τών δικαιωμάτων και τών υποχρεώσεων του άτόμου στην Κοινωνία.

— ‘Η συνεργασία, ή άνοχή κι’ άγάπη μεταξύ τών ανθρώπων στην Κοινωνία, άνεξάρτητα από τό θρήσκειο, τήν έθνότητα, τό χρώμα, τήν κοινωνική τάξη, τίς πολιτικές πεποιθήσεις κ.λ.π.

— ‘Η Δικαιοσύνη, πού είναι ή πρώτη τών άρετών. Δικαιοσύνη όμως σ’ όλα τά επίπεδα ζωής.

— ‘Η Φιλανθρωπία, υπό τήν έννοια «φιλεΐν τόν άνθρωπον», δηλαδή «άγαπᾶν τόν άνθρωπο». Κι’ ή έννοια αυτή πρέπει νά είναι τόσο εύρεΐα, όση είναι όλόκληρη ή ‘Ανθρωπότητα, προς τήν όποία αναφέρεται.

— ‘Η ‘Αλληλεγγύη, στόν ιδιωτικό και τόν κοινωνικό τόμέα. ‘Ονομάζεται δέ ‘Αλληλεγγύη, ή άμοιβαία συναίσθηση τών υποχρεώσεων προς άλλους, τών ανθρώπων, πού διαβιούν στην Κοινωνία.

‘Εδω άξίζει νά υπομνησθῇ, ότι τό περιεχόμενο τής βαθύτατης έννοιας του όρου ‘Αλληλεγγύη, όφείλεται στόν άείμνηστο LION BOURGEOIS (Πρόεδρο τής Γαλλικής Βουλής και

πολλές φορές ‘Υπουργό), ό όποιος μέ τόν περιοδικό Τύπο και μέ τό βιβλίο του «LA SOLIDARITE» έδωσε (τό 1896) τήν πρέπουσα σημασία στόν όρο ‘Αλληλεγγύη.

— ‘Η εργασία, πού είναι ό ώφελιμώτερος νόμος τής άνθρωπότητας. ‘Η όποιαδήποτε έντιμη εργασία, χειρωνακτική ή πνευματική. Κι’ αυτή, είναι φυσικό δικαίωμα κάθε άνθρώπου, αλλά και υποχρέωση του άτόμου προς τήν Κοινωνία. Γιατί μέ τήν εργασία συντελείται ή πρόοδος, μέ τόν Ιδρώτα τής έντιμης εργασίας ό άνθρωπος συντηρεΐ τήν οίκογένειά του και τόν έαυτό του και γιατί, άκόμα, θωρακίζεται έναντίον κάθε κακίας.

— Είναι άκόμα: ‘Η άγαθοεργία, ή είλικρίνεια, ό άλληλοσεβασμός, ή έντιμότητα, ή παιδεία, ή δημιουργία.

Καί τό έπαναλαμβάνω, ότι όλες αυτές οι άξίες πρέπει νά διατηρηθοῦν άφθαρτες από τή ροή του Χρόνου. Γιατί πρόκειται, ούτε λίγο ούτε πολύ, για τή διατήρηση τής ανθρωπιᾶς του άνθρώπου.

III

Τόν Αύγουστο του 1945, ή ‘Ανθρωπότητα πέρασε στην έποχή τής άτομικής βόμβας. Και μέ μιᾶς όλες οι εύαίσθητες συνειδήσεις πάγωσαν. Γιατί στό έξῆς ή ‘Ανθρωπότητα θά ζῇ κάτω από τήν όλέθρια σκιά της.

Τώρα, μέ τήν άτομική βόμβα, τό πρόβλημα τίθεται μ' αὐτή τή διαζευκτική σχέση: ἢ θά καταστραφῇ ἡ ἀνθρωπότητα ἢ ὁ ἀνθρώπος θά ἀλλάξῃ κατὰ τήν πολιτική καί τήν ἠθική του συμπεριφορά. Κί' ἡ βόμβα δέν ἀπειλεῖ μονάχα τή ζωή τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά καί τήν ἀξία του.

Σήμερα ἡ άτομική βόμβα βρίσκεται στά χέρια τῶν πολιτικῶν. Ποιά ὅμως εἶναι ἡ σημερινή πολιτική ἀπέναντι στό θανάσιμο πρόβλημα;

Ἡ φιλοσοφία δέν εἶναι δυνατόν νά εἶναι ἀδιάφορη ἀπέναντι στήν πολιτική. Ἡ πολιτική ὅμως δέν εἶναι ἀρκετή αὐτή καθ' ἑαυτήν, ἀλλά πρέπει νά γονιμοποιεῖται κί' ἀπό τίς ὑπερπολιτικές ἰδέες, οἱ ὁποῖες πηγάζουν ἀπό τήν ὑπόσταση τοῦ Ἀνθρώπου.

Τό ζήτημα συνεπῶς, δέν εἶναι μόνο θέμα ἀλλαγῆς θεσμῶν, ἀλλά — πρό παντός — θέμα μεταμόρφωσης τῆς πολιτικῆς ἠθικῆς, πρᾶγμα πού σημαίνει μεταμόρφωση τοῦ Ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἐλεύθερη θέληση κάθε ἀνθρώπου χωριστά. Κί' ὁ κάθε ἀνθρώπος φέρει τό βάρος τῆς εὐθύνης του. Καί τό ὅλο πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας, μπορούμε νά τό συνοψίσουμε ἀνάμεσα στή βία καί τήν ἐλευθερία.

Στό ἐρώτημα, ἂν θά ἔπρεπε νά ἀπαρνηθοῦμε ὅλη τήν Τεχνική, θάλεγα, ὅτι ὁ ἀνθρώπος πρέπει ν' ἀλλάξῃ ἀντίστοιχα, ἂν

εἶναι νά σταθῇ ἀκίνδυνα μπροστά στά τεχνικά του ἐπιτεύγματα. Γιατί ἡ Τεχνική εἶναι πιά ὁ δρόμος τοῦ Ἀνθρώπου.

Ἔχω τή γνώμη, ὅτι σήμερα δέν ὑπάρχει οὔτε ἓνας λογικός ἀνθρώπος — ἴσως ὅμως νά ὑπάρχουν μερικοί τρελλοί — πού νά ὑποστηρίξῃ ἢ ν' ἀποδέχεται ἓνα πυρηνικό πόλεμο. Γιατί αὐτό εἶναι συνυφασμένο μ' αὐτή τήν ἐπιβίωση τοῦ ἀνθρώπινου Γένους.

Καί τό λέω αὐτό, γιατί ποτέ πρὶν Κράτη δέν ἦταν σέ θέση νά καταστρέψουν τήν ἴδια τή βάση, στήν ὁποία στηρίζεται ἡ ὑπαρξη ἄλλων Κρατῶν.

Ποτέ πρὶν ἡ καταστροφική δυνατότητα τῶν ὁπλῶν δέν ἦταν τόσο ἄμεση, πλήρης καί παγκόσμια.

Ποτέ πρὶν ἡ Ἀνθρωπότητα δέν ἀντιμετώπισε, ὅπως σήμερα, πραγματικό κίνδυνο ὀλοσχεροῦς αὐτοεξοντώσεως.

Κί' ἀτυχῶς, ἡ Ἱστορία δέν προσφέρει κανένα παράδειγμα, ὅπου ν' ἀναπτύχθηκαν ἀπό τοὺς ἀντιπάλους ἐνοπλες δυνάμεις σέ ἐκτεταμμένα κλίμακα, χωρίς νά φθάσουν τελικά σέ ξέσπασμα πολέμου.

Ἡ ἀντίληψη πάλιν γιά ἓνα ἄμεσο, καθολικό κί' ὀριστικό ἀφοπλισμό — ὅσο ὥραϊα κί' ἂν ἤχεϊ στ' αὐτιά μας — δέν θεωρεῖται καθόλου πιθανή σάν λύση. Δέν πιστεύω, δηλαδή, στήν αὐταπάτη, ὅτι εἶναι δυνατόν — σήμερα — νά δημιουργηθῇ ἔ-

νας Κόσμος χωρίς πυρηνικά δπλα από τή μιά μέρα στήν άλλη.

Ειδικώτερα πιστεύω, ότι για τήν επιβίωση τής 'Ανθρωπότητας και για νά ανοιχτή ο δρόμος πρὸς ἕνα διεθνή άτομικό ἀφοπλισμό, θά πρέπει ο δρόμος αὐτός νά περνάη ἀπό μιά κάποια ἰσορροπία δυνάμεων, ἀπό μιά ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη κί ἀπό μιά ἠθική, πού θά ὀδηγήσῃ σέ μιά ἔντιμη καί εὐλικρινή διάσκεψη γιά μιά φιλική κί ἀνθρώπινη συμφωνία γιά χάρη τής εἰρήνης καί τήν ἐπιβίωση τοῦ ἀνθρώπινου Γένους.

Κί ἡ κοινὴ λογικὴ λέει, ὅτι κάθε κίνδυνος πού μπορεῖ νά ἀποφευχθῇ, θά πρέπει ν' ἀποφεύγεται ἔντιμα κί εὐλικρινά ἀπ' ὅλους. Κί ἀπό τοὺς Ἀμερικανούς, κί ἀπό τοὺς Ρώσους, κί ἀπό τοὺς Εὐρωπαίους, κί ἀπό ὅλα τὰ Κράτη, μικρά καί μεγάλα.

Ἐχῶ τή γνώμη ὅτι ἡ ἐπιβίωση σήμερα ἐξαρτᾶται ἀπὸ τό σεβασμό τής ὑπόστασης τοῦ ἀνθρώπου κί ἀπὸ κάποιο προσανατολισμό. Ἄν δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι στραμμένος πρὸς κάτι πέραν ἀπ' αὐτόν τόν ἴδιο, τότε ἡ ἐπιβίωση δέν ἔχει κανένα νόημα. Δέν εἶναι κἄν δυνατὴ.

Στὴν τρομερὴ σημερινὴ ἀτομικὴ ἐποχῇ, ἡ Ἀνθρωπότητα ἔχει ἐλπίδες γιά ἐπιβίωση, μονάχα ἐφ' ὅσον οἱ ἄνθρωποι θά φθάσουν στὸ σημεῖο ν' ἀπο-

δεχτοῦν κοινούς παρονομαστὲς στὸν ἀξιολογικὸ τομέα. Θά ὑπάρξουν ὅμως ἀξίες καί νοήματα, πού θά γίνουν ἀποδεκτά ἀπ' ὅλους;

Τὸ μόνο πρᾶγμα, πού πιστεύω, εἶναι, ὅτι γιά νά βρεθοῦν κοινοὶ παρονομαστὲς καί κοινὰ νοήματα θά χρειαστῇ νά γίνη ἕνα βῆμα τώρα, ἀμέσως. Θά χρειαστῇ ἡ συνειδητοποίηση τής ἔννοιας Ἀνθρωπος, ἡ συνειδητοποίηση τοῦ ἑνός ἀνθρώπινου Γένους, ἡ συνειδητοποίηση τής ἐνότητας τής Ἀνθρωπότητας.

Θά χρειαστῇ ἀκόμα νά δημιουργηθοῦν παντοῦ συνθήκες ἐλευθερίας, νά καταργηθῇ παντοῦ ἡ λογοκρισία, νά διευκολυνθῇ ἡ ἐπικοινωνία μεταξύ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Γῆς, νά ἀναγνωριστοῦν, νά γίνουν σεβαστά καί νά ὑποστηριχτοῦν τὰ φυσικά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, νά ἐκλείψῃ πιά τό φαινόμενο νά ὑπάρχουν πολιτικοὶ κρατούμενοι.

Θά πρέπει ἀκόμα, μιά ὑπερκρατικὴ Ἐνωση, ὁ Ο.Η.Ε. π.χ., νά ἐγκαταστήσῃ μιά διακρατικὴ νομιμότητα κί αὕτῃ ἡ Ἐνωση ν' ἀναλάβῃ τό θέμα τῆς βίας. Καί τὰ δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου πρέπει νά ἀναγνωριστοῦν σέ ἐπίπεδο ὑπερεθνικό. Γιατί τώρα βρίσκονται στὸ ἔλεος τῆς κρατικῆς ἰσχύος. Καί τό γεγονός ὅτι ὁ Χάρτης τοῦ Ο.Η.Ε. δέν παρέχει τό δικαίωμα τῆς παρέμβασῃς στὰ ἐσωτερικά ἀλ-

λου κράτους, αποτελεί σφάλμα. Γιατί, αν η άτομική βόμβα απειλή τή φυσική ύπόσταση του Ἀνθρώπου, ὁ ὀλοκληρωτισμός απειλεῖ τήν οὐσία τοῦ Ἀνθρώπου.

Ἡ Ἀνθρωπότητα σήμερα, δέν κινδυνεύει μονάχα ἀπό ἓνα θερμοπυρηνικό πόλεμο. Κινδυνεύει κι' ἀπό τήν πείνα, πού ἐξοντώνει κάθε χρόνο ἓνα μεγάλο μέρος τῶν κατοίκων τῆς Γῆς. Κινδυνεύει ἀπό τό γιγαντούμενο δημογραφικό πρόβλημα. Κινδυνεύει ἀπό τήν ἀρρώστεια. Κινδυνεύει ἀπό τήν ἀνίση ἀνάπτυξη τῶν Κοινωνιῶν. Κινδυνεύει ἀπό τή μισαλλοδοξία, τίς φυλετικές διακρίσεις, ἀπό τό ναρκωτικό τῆς «μαζικῆς κουλτούρας», ἀπό τό γραφειοκρατικό δογματισμό, ἀπό τή διάδοση μαζικῶν μύθων, πού ἀφήνουν ὀλόκληρους λαούς στά χέρια σκληρῶν καί δόλιων δημαγωγῶν.

Μπροστά σ' αὐτούς τοὺς κινδύνους, πού ἀντιμετωπίζει τό ἀνθρώπινο Γένος, ὁποιαδήποτε πράξη ἢ προσπάθεια, πού ἐντείνει τή διαίρεση τῆς Ἀνθρωπότητας, ὁποιαδήποτε παραγάνδα σχετική μέ τό ἀσυμβίβαστο τῶν ἰδεολογιῶν κι' ὁποιαδήποτε προσπάθεια γιά παγκόσμια ἐπικράτηση, ἀπ' ὁποιονδήποτε, πρέπει νά καταγγέλλεται σάν τρέλλα καί σάν ἐγκλημα κατά τῆς Ἀνθρωπότητας.

Θά πρέπει ἀκόμα τά πλεονά-

σματα τῶν μεγάλων καί τῶν προηγμένων Κρατῶν — πού διαθέτουν σήμερα τρομερά οικονομικά μεγέθη γιά ἀτέρμονες πολεμικούς ἐξοπλισμούς — θά πρέπει τά πλεονάσματα τῶν χωρῶν αὐτῶν νά διατίθενται γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν κρίσιμων προβλημάτων τοῦ Κόσμου, πού εἶναι ἡ πείνα, ἡ ἀρρώστεια, τό δημογραφικό, ἡ ἀνίση ἀνάπτυξη τῶν κοινωνιῶν, οἱ φυλετικές διακρίσεις, ὁ δογματισμός, ὁ φανατισμός, ὁ μιλιταρισμός, ἡ ἄλογη κι' ἐγκληματική ἐξάντληση τῶν φυσικῶν πόρων.

Θά πρέπει ἀκόμα ὁ ἀνθρώπος νά σταθῇ μπροστά στό πρόβλημα μέ φιλοσοφικό λογισμό. Ὁχι γιά νά ἀποκτήσῃ γνώσεις, ἀλλά γιά νά ξυπνήσῃ, γιά νά ξαναβρῇ τόν ἑαυτό του, δηλαδή τόν ἀνθρώπινο Ἀνθρώπο, πού τον λησμονεῖ μέσα στόν ὕπνο τῆς καθημερινότη-
τας. Αὐτή ἡ ἀναστροφή δέν γίνεται βάσει σχεδίου. Πηγάζει ἀπό τήν ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου καί πραγματώνεται μέ τήν ἀπόφασή του νά ἐπιστρέφῃ στίς πηγές του.

Ἡ ἱστορία στό σύνολό της, δέν ἀποτελεῖ τίποτα ἄλλο ἀπό τό ἄθροισμα πράξεων ἀπείρων ἀνθρώπων. Στήν πηγή καί στήν ἀρχή ὑπάρχει τό ἄτομο. Ὅ,τι-δήποτε γίνεται εἶναι ἔργο ἀνθρώπων, γιατί μόνο ὁ ἀνθρώπος ἔχει συνείδηση, κι' οἱ ἄν-

θρωποι είναι μεμονωμένα άτομα κι' όταν ακόμα ενεργούν εν όνόματι ομάδων.

Νά, λοιπόν, γιατί θά πρέπει κάποτε, όλοι οι ξντιμοι καί φωτισμένοι άνθρωποι, σ' όλη τήν 'Υφήλιο, νά περπατήσουν στήν Κοινή Λεωφόρο, πού όδηγεϊ στή γνώση του 'Ανθρωπισμού.

Μάλιστα του 'Ανθρωπισμού, δηλαδή του σεβασμού καί τής αγάπης τής ανθρώπινης προσωπικότητας, χωρίς ταξικές ή θρησκευτικές ή έθνικές ή φυλετικές διακρίσεις. Καί τής άναγνωρίσεως, του σεβασμού καί τής υποστηρίξεως τών φυσικών δικαιωμάτων του 'Ανθρώπου.

Καί θά πρέπει ακόμα νά θεωρηθῇ σάν καθῆκον ή υποχρέωση γιά τήν υποστήριξη τών άδικουμένων, σέ κάθε περίπτωση, καθώς επίσης κι' ή έκδήλωση ελίκρινου ένδιαφέροντος γιά τήν πρόοδο καί τήν εύημερία καί τών επί μέρους ατόμων καί του συνόλου τής 'Ανθρωπότητας.

Οι σκέψεις αυτές οι ύψηλές, οι αιώνιες, παράγονται από τόν άνθρωπο, πού πέτυχε τό «γνώ-
θι σ' αυτόν». Κί' ή κοινότητα

αυτῶν τών έλλόγων ανθρώπων δέν μπορεί νά γίνη 'Οργάνωση, αλλά μπορεί νά υποστατώσῃ δ-
λες τίς 'Οργανώσεις καί τούς θεσμούς. Είναι σάν ένα «Βασί-
λειο τών Πνευμάτων», πού θά
μπορέσῃ ίσως νά βρῇ τήν
«'Οδόν τής Σωτηρίας».

Όμως δέν είναι άρκετή ή
όπλῃ λεκτική ή καί ή διανοητική
ακόμα παραδοχή αυτῶν.

Όφείλουμε νά συνειδητο-
ποιήσουμε τίς άξίες αυτές από-
λυτα.

Όφείλουμε νά τίς καταστή-
σουμε βίωμά μας.

Όφείλουμε νά τίς εφαρμό-
ζουμε πάντοτε στήν κοινωνική
μας ζωή, χωρίς δισταγμούς,
χωρίς άμφιταλαντεύσεις.

Έτσι, ίσως κάποτε ή Ειρήνη
βασιλεύσῃ άδιατάραχτα σ' όλό-
κληρο τόν Κόσμο, ό όποιος τό-
σο μεγάλη ανάγκη έχει αυτής,
καί σήμερα καί πάντοτε.

Νά βασιλεύσῃ ή Ειρήνη μα-
ζύ μέ τή Δικαιοσύνη καί τήν
'Ελευθερία, σ' όλόκληρο τόν
Κόσμο. Κί' ακόμα, νά βασιλεύ-
σῃ στόν έσωτερικό Κόσμο κά-
θε ανθρώπου.

ΠΑΝ. Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Τό Θερινό 'Ηλιοστάσιο

Στίς 22 'Ιουνίου 1983 καί ὥρα 02.09' γιορτάσαμε τό Θερινό 'Ηλιοστάσιο καί μᾶς δίδεται ἡ εὐκαιρία νά θαυμάσωμε τά θαυμάσια καί ἀπόκρυφα τοῦ μεγάλου Ναοῦ τῆς Θείας Φύσεως, τά ὁποῖα συντελοῦνται καί διακανονίζονται διά τῶν θείων νόμων της. Γιά νά κατανόησωμε ὅμως τά θεῖα αὐτά γεγονότα καί μυστήρια τῆς Φύσεως, πρέπει μέ καθαρή διάνοια, νά στρέψωμε ἀμέριστη τήν προσοχή μας, πρός τό μεγάλο γεγονός, φροντίζοντες νά προσελκύσουμε τά κατάλληλα ὠφελήματα γιά τό πνεῦμα καί τήν ψυχή μας. Πρός τοῦτο ὅμως, μᾶς εἶναι ἀπαραίτητο τό μυστικό κλειδί τῆς ἀρχαίας Γνώσης, τοῦ ὁποῖου στερούμεθα. Θά προσπαθήσωμε ὅμως ὅλοι μαζί καί μέ τή βοήθεια τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Σπύρου Νάγου ν' ἀνοίξωμε τίς πύλες τοῦ ἐργαστηρίου τῆς Θείας Φύσεως. Μέ τή δύναμη τῆς ἀγάπης πού μᾶς ἐνώνει καί μέ εὐλάβεια θά σταθοῦμε πρό τῶν ὑπέρτατων δυνάμεων καί νόμων, τῆς κοινῆς τῶν πάντων Μητέρας, στήν ὁποία λειτουργοῦν τά θεῖα, γνωστά καί ἄγνωστα ἀκόμη μυστήριά της, καί τή συνεργασία τοῦ ὑπερτάτου Φοίβου 'Απόλλωνος.

Ἐκ τῶν ἐπιδράσεων τούτων τῆς σημερινῆς Θείας φυσικῆς μεταβολῆς, ἥς πλημμυρίσει ἡ γαλήνη τίς ψυχές μας καί τό φῶς. τό ὁποῖο διαρκῶς ζητοῦμε. ἥς ἀπομακρύνει

ἀπό τίς διανοίες μας, τά σκότη τῆς ἀμαθείας, ὁ ὕπατος πνευματικός κόσμος τοῦ Φοίβου 'Απόλλωνος, ἥς μᾶς ἐμπνεύσει καί ὁ οὐρανός ἥς μᾶς εὐλογῇ, ἐν ὧσιν τοῦ μεγάλου φυσικοῦ γεγονότος τοῦ θερινοῦ 'Ηλιοστασίου, ὅπου τό φῶς τοῦ 'Ηλίου θά ἐκπέμπει τή μεγαλύτερη φωτεινή του ἐπίδραση στόν πλανήτη μας. Οἱ δύο 'Ισημερίες καί οἱ δύο Τρόπες τοῦ 'Ηλίου γιορτάζονταν καί ἀπό τοὺς Μύστες τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν Μυστηρίων. Τοῦτο δέ, διότι στίς τέσσερες ἐποχές τοῦ ἔτους καί σέ κάθε μία ἀπ' αὐτές, διαφορετικά φυσικά φαινόμενα συμβαίνουν στή Γῆ, λόγω τῆς διαφορετικῆς θέσεως τοῦ 'Ηλίου ἐπὶ τῆς τροχιάς τοῦ Ζωδιακοῦ. Ἐκτός ὅμως τῶν φυσικῶν φαινομένων, διέκριναν ἐπιδράσεις καί στίς μορφές καί ψυχές τῆς Γῆς, διά τῆς ἐπιρροῆς τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἐπὶ τοῦ πνεύματος καί τῆς καθολικῆς ζωῆς τῆς Γῆς.

Οἱ Μύστες, γιά νά ὠφελοῦνται ἐκ τῆς ἐπιρροῆς αὐτῆς καί γνωρίζοντες τήν ἀξία τους, διέγραψαν εἰδικές μεθοδικές τελετές, ὅπως μέ αὐτές βοηθοῦνται στίς μεταμορφωτικές προσπάθειές τους, γιά τήν πνευματική τους ἀνύψωση. Τά ἀρχαῖα Μυστήρια, παρά τήν τηρηθεῖσα σιγή τους, μέ εἰδικό τρόπο ὠδηγοῦσαν τοὺς ζητητές τῆς Ἀλήθειας, ὅπως ἀξιοθοῦν καί καταλάβουν τά σκῆπτρα τῆς Γνώσεως, μέ μόνη διάκριση, ὅτι μετέδιδαν τίς

ἀλήθειες αὐτές σέ ἐκλεκτές ψυχές καί δυνατός διάνοιες, ἀποκλείοντας τίς διεστραμμένες καί ἀνώριμες, μέχρις ὅτου ὑποστοῦν τοὺς ἀπαραίτητους καθαρτήριοις κύκλους τῆς ψυχικῆς τους ἀνεξίξεως. Τοῦτο ἦταν ἀνέκαθεν τὸ ἔργο τῶν ἀρχαίων μυστηρίων.

Σήμερα σὰς μιλάμε, γιὰ τὴ φυσικὴ καί ἐσωτερικὴ ἔννοια τοῦ γιορτασμοῦ τοῦ θερινοῦ Ἡλιοστασίου, πιστεύοντας ὅτι οἱ φωτεινές διανοίεις σας, θὰ μπορέσουν νὰ διακρίνουν τὸ σωστὸ δρόμο, πού ὁδηγεῖ πρὸς τὴ Θεία Φύση καί θὰ κατανοήσουν ὅτι τὸ πᾶν, ἄνθρωπος καί κάθε κατώτερη καί ἀνώτερη ὑπαρξη προσέκυψε ἀπὸ αὐτὴ καί πρὸς τὴ Φύση ὡς Μητέρα καί τροφὸ πρέπει νὰ προσανατολίζονται. Μὲ συναίσθημα πνευματικῆς εὐθύνης ὑπογραμμίζω γιατί πρέπει νὰ προσανατολιζόμαστε πρὸς τὴ Θεία Φύση καί τοὺς νόμους τῆς.

α) Ἐάν τὰ φαινόμενα τῆς Φύσεως δέν μελετήσωμε σοβαρῶς καί δέν κατανοήσωμε τοὺς αἰώνιους καί ἀσάλευτους φυσικοὺς νόμους τῆς, ἡ ἀπόκτηση τῶν ἄλλων ποικίλων γνώσεων, μόνο ἀπλή ἐμπειρία τοῦ νοητικοῦ θὰ ἀποτελέσῃ, χωρὶς νὰ προσθέσῃ βιώματα καὶ ἐφόδια πρὸς ἀνύψωση τοῦ πνεύματος καί κατανόηση τῶν ἐσωτερικῶν ἀληθειῶν τῆς Φύσεως καί τοῦ πνεύματος αὐτῆς.

β) Μόνο ἡ μελέτη τῶν φαινομένων τῆς Φύσεως καί ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων τῆς, θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ κατανοήσωμε τὸ σκοπὸ καί λόγο τῆς υπάρξεώς μας καί ἐκ τῆς ταξινομήσεως τῶν κατὰ τὴ μελέτη μας ἀποκαλυπτομένων αἰτίων,

θ' ἀπεκτήσωμε τὴ Σοφία τῆς ἐπιστήμης τῆς Ζωῆς». Οἱ ἀρχαῖοι ἱεροφάντες ἔλεγαν: «Ἀνθρωποι στραφεῖτε πρὸς τὴ Μητέρα Φύση καί μάθετε νὰ διαβάξετε σωστά τὸ μέγα βιβλίον τῆς ζωῆς, αὐτὸ θὰ σὰς ὁδηγήσῃ στὴ γνώση κάθε Ἀλήθειας». Κάθε σελίδα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, γραμμένη μὲ τῆς αἰωνιότητάς τὴν πείρα καί μὲ τῆς θείας ἀγάπης τὴ θερμὴ, θὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ μέρα μὲ τὴ μέρα, τὰ μυστικά της, ἐφ' ὅσον ἔχομε καθαρὴ καρδιά καί ἀποχήσαμε τὴν καταινόηση καί δεκτικότητα τῶν θείων τούτων ἐπιδράσεων.

Γιὰ τὴν ἀρχαία Σοφία καί τὸ Τάγμα μας ὁ φυσικὸς βίος εἶναι συνώνυμος μὲ τὸ βίον τὸν κατ' ἀρετὴν. Τότε οἱ ἀκτίνες τοῦ Βασιλέα τῆς Φύσεως Ἡλίου, θεῖο δῶρο τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Θέρους, κατευθυνόμενες πρὸς ἐμᾶς, θὰ βροῦν κατάλληλο ἔδαφος στίς ψυχές καί τὴ διάνοιά μας, τίς ὁποῖες θὰ μεταμορφώσουν σέ θειότερη κατάσταση.

Τὴ θερινὴ τροπὴ τοῦ Ἡλίου γιορτάζομε σάν χριστιανοὶ μὲ τίς γιορτές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί τῆς Μεταμόρφωσης.

Γιὰ τὸ Τάγμα μας σήμερα γιορτάζει ὁ Χιράμ καί γιὰ τοὺς ἀρχαίους ὁ Ἀπόλλων. Οἱ μύστες τῆς Ἐλευσίνας ἔλεγαν, ὅτι κατὰ τὴ θερινὴ Τροπὴ ὠριμάζει ὁ σίτος. Ἡ σπορά, ἡ βλάστηση καί ἡ ὠριμανση τοῦ σίτου εἰκονίζουσι τὴν ψυχὴ τῶν μυστῶν ἐξελισσόμενη στὴν ἀποθέωση. Ὁ σίτος συμβολίζει μεταμορφωτικὸ μέσο. Μεταβάλλεται σέ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, κάθε Χριστοῦ. Λίγο ἀργότερα ἐμφανίζεται ἡ σταφυλὴ, σύμβολο τοῦ Διο-

νύσου, ὁ χυμός τῆς ὁποίας ἀποτε-
λεῖ σύμβολο ἀνώτερου μεταμορ-
φωτικοῦ μέσου. Εἶναι τὸ αἷμα τοῦ
Χριστοῦ, κάθε Χριστοῦ.

Ἔχω τὴ γνώμη, ὅτι τὰ προλε-
χθέντα εἶναι ἄρκετά γιὰ νὰ μᾶς
προβληματίσουν, ὅπως κατανοή-
σωμε τὴν εὐεργετική καὶ συμβολι-
κή ἐπίδραση τοῦ Ἥλιου, στίς μορ-
φές τῆς Γῆς καὶ δικαιολογήσωμε,
γιατί τὰ μυστήρια καὶ οἱ μύστες,
γιόρταζαν τίς φυσικές αὐτές γιορ-
τές, κατὰ τίς ὁποῖες ἡ ἐνέργεια αὐ-
τοῦ, ἐπιδρᾷ ἐξελεκτικῶς ὄχι μόνο
ἐπὶ τῆς ζωῆς ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν
καὶ διανοιῶν μας.

Εὐχομαι νὰ δεχθοῦμε καὶ ἐμεῖς
τίς εὐεργετικές ἐπιδράσεις τῆς
θείας αὐτῆς δυνάμεως, ἐπὶ τῶν
ὀργανισμῶν, τῶν ψυχῶν καὶ τῶν
διανοιῶν μας καὶ ἀποτελέσουν
θεῖο ἀγωγό, συνεχοῦς δεκτικότη-
τας, πρὸς βοήθεια καὶ φωτισμό
μας, γιὰ νὰ ὀδηγηθοῦμε, πρὸς τὴ
φυσική καὶ θεία εὐδαιμονία πού
ὀδηγεῖ τίς ψυχές τῆς Γῆς, διὰ τῆς
Μυσταγωγίας πρὸς τὸ Φῶς καὶ διὰ
τοῦ Φωτός πρὸς τὴ Θεότητα, στὸν
κόσμο τῶν θείων καὶ φωτεινῶν
συνειδήσεων. Ὁ Δημιουργός μας
καὶ ὁ πνευματικός κόσμος τοῦ Φοί-
βου Ἀπόλλωνος ὅς εἶναι βοηθός
καὶ συμπαραστάτης μας.

ΤΑΣΟΣ ΣΑΝΤΑΣ

Ἐνοιξη 1984

1

Γαλ.ῖνη ἐπῆλθε τελικά - Γαλήνη καταστάλλαξε
στὴν καρδιά μου καὶ ἡ Εἰρήνη
Ἡρεμία τῶν πάντων
Ἀνάμεσα ἀπὸ τόσα δέντρα
συχνά,
—νοιώθω τὸν πόθο νὰ μέ κυριεύει—
νοιώθω συχνότατα τὴν ἡρεμία τῆς Φύσεως
νὰ εἶμαι μακριὰ ἀπὸ θορύβους
καὶ νὰ γαληνεύω αἰσιόδοξα
παίρνοντας δύναμη ἀπὸ τὰ πράσινα πεῦκα,
τὸν καθαρὸν ἀέρα,
τῆς θάλασσας τὰ γλαῦκα χρώματα.

2

Μιά σόμπα, ἓνα τραγούδι, ἓνα Gloria
ἐνός Μπάχ - ἡσυχαστής
,beschauliches Leben
(Ἡρεμία τῶν πάντων).

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

Τό τραγούδι του Ήλιου

Οἱ Πυθαγόρειοι πίστευαν ὅτι οἱ κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων παράγουν ἤχους κί' ἀπ' αὐτό παρουσιάσανε τό μῦθο τῆς «Μουσικῆς τῶν Σφαιρῶν». Ὅσο πιο ταχύτερα κινοῦνται τὰ οὐράνια σώματα τόσο πιο ὀξύτερους ἤχους παράγουν. Κί' ἐπειδή οἱ ταχύτητες τῶν πλανητῶν πρὸς τὴν ταχύτητα τῆς Γῆς ἐκφράζονται μέ λόγους ἀπὸ ἀκέрайους ἀριθμούς, οἱ ἤχοι πού δημιουργοῦσαν ἦταν ἀρμονικοί. Μ' αὐτόν τὸν τρόπο στὰ μεσαιωνικά Πανεπιστήμια διδάσκανε τῇ Μουσικῇ σάν τὰ Μαθηματικά, ὅπως τὴν Ἀριθμητικῇ, Γεωμετρίᾳ καί Ἀστρονομία.

Ἐρχεται σήμερα ἡ παντοδύναμη Ἐπιστήμη νά ἐπιβεβαιώσει αὐτές τίς δοξασίες πού οἱ Πυθαγόρειοι ἐδῶ καί δυόμιση χιλιάδες χρόνια πίστευαν. Γιατί ἀνακαλύψανε ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Ήλιου βρίσκεται συνέχεια σέ κίνηση μέ ρυθμικές ταλαντώσεις. Οἱ πρόσφατες ἔρευνες σχετικὰ μέ τὴ ζωὴ τοῦ Ήλιου φέρανε στό φῶς ὅτι ἓνα τεράστιο μουσικό ὄργανο βρίσκεται κρεμασμένο στό διάστημα. Οἱ Ζεράρ Γκρέκ καί Ἐρίκ Φοσσά τῆς Νίκαιας ἀνακαλύψανε ὅτι ὀγδόνητα ἤχοι τοῦ Ήλιου ἀντηχοῦν ἀπ' αὐτό τό τεράστιο μουσικό ὄργανο. Ὅμως δέν μποροῦν νά φτάσουν οἱ ἤχοι πάνω στῇ Γῇ, γιατί ἀνάμεσα Ήλιου καί Γῆς παρεμβάλεται ἓνα τεράστιο κενό.

Μέ τό τηλεσκόπιο, πού εἶναι ἐγκατεστημένο στό Νότιο Πόλο, ἔχουνε παρακολουθήσει ταλαντώσεις μέ συχνότητες πέντε λεπτῶν περίπου. Πιστεύουν οἱ ἀστρονόμοι ὅτι αὐτές οἱ ταλαντώσεις εἶναι ἀκουστικά κύματα, πού κινοῦνται σ' ὅλες τίς διευθύνσεις γύρω ἀπὸ τὸν Ήλιο. Κί' ἀκόμη ὅτι ἐπηρεάζονται ἀπὸ ἐμφανίσεις τῶν κηλίδων στὴν ἐπιφάνεια τοῦ Ήλιου.

Πῶς ὅμως οἱ Πυθαγόρειοι μέ μόνη τὴ διαίσθηση μπορέσανε νά φτάσουν σ' αὐτό τό ὑπέροχο πνευματικό ἐπίπεδο, ὥστε νά μιλήσουνε γιὰ τὴ Μουσικῇ τῶν σφαιρῶν; Αὐτό ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς διαίσθησης, πού χωρὶς τὴν παρέμβαση τῆς λογικῆς ἔρχονται στὸν ἄνθρωπο ἰδέες ἀξιοσημείωτης ἀξίας. Ἐκεῖνοι οἱ μακρινοί μας σοφοί εἶχανε τό προνόμιο τῆς ἡρεμίας καί τοῦ διαλογισμοῦ. Μ' αὐτὰ τὰ σημαντικά προσόντα κί' ἐργαλεῖα μπορούσανε νά ἀντικρῦζουν τὴν ἀρμονία κί' ἐνότητα σ' ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς Πραγματικότητας. Ὁ οὐρανός καί τὰ γεγονότα πάνω στῇ Γῇ, πού συνέχεια τὰ βλέπουμε ἢ βρίσκονται κοντά, στὸν

περισσότερο κόσμο δέν τόν έντυπωσιάζουν, δέν τοῦ προκαλοῦν τήν προσοχή. Ὡστόσο γιά ἓνα στοχαστικό ἄνθρωπο ὅλα αὐτά τ' ἄπειρα γεγονότα γίνονται πηγή ἔρευνας.

Κάποτε δημοσιεύθηκε τό ἄρθρο μου «Τό τόξο τοῦ Ἥλιου» πού μαζί μέ «Τό τραγούδι τοῦ Ἥλιου» βάζουν ἓνα μικρό πετραδάκι στό τεράστιο οἰκοδόμημα γιά τή γνώση τοῦ Ἥλιου. Εἶναι ὠραῖο ὁ ζωοδότης Ἥλιος νά τραγουδάει μέσα στήν ἀπεραντοσύνη τοῦ χωρόχρονου. Τό μεγάλο προνόμιο ν' ἀκοῦνε τό τραγούδι τοῦ Ἥλιου τό εἶχανε καί τό ἔχουν ἐξαιρετικά πνεύματα, πού γεννηθήκανε πάνω στή Γῆ, ὅπως ὁ Πυθαγόρας κι' ἄλλοι Μεγάλοι Μύστες καί Δάσκαλοι τῆς ἀνθρωπότητας. Αὐτοί μέ τόν στοχαστικό τους νοῦ καί μέ τήν ἐνότητα τους μέ τήν ἁρμονία τοῦ Κόσμου ἄκουγαν τό τραγούδι τοῦ Ἥλιου, πού σήμερα μπορέσανε μέ μεγάλες θυσίες οἱ ἐργάτες τῆς Ἐπιστήμης νά ἀνακαλύψουνε τήν ὕπαρξή του, χωρίς νά ἔχουνε τήν εὐτυχία νά τό ἀκοῦνε.

ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Γαλήνη

Παράδοσες, το νοῦ σου και το πνεῦμα
στη γαλάζια θάλασσα.

Ανάσκελα, με τα μάτια κλειστά
και τα χέρια ανοιχτά.

Ελεύθερος, για εκείνη τη στιγμή,
πλέεις και ισορροπεῖς
γαλήνιος, αναμεσῖς στο ὄνειρο,
και στο πραγματικό.

Μετέωρος, στο φως του ἡλιου
και στον ἴσκιο της ζωῆς.

Ένας Σταυρός, στην υδάτινη μάζα
και στο γαλάζιο ἄπειρο.

Κί' ανάμεσα, στη σάρκα και στο πνεῦμα,
βρίσκεις, «το μέτρο» της στιγμῆς.

Ἀπό τή συλλογή «ταξίδι στό χώρο τῆς Μοναξιάς».

Ἑρμίνια Σαμπετάϊ

Τό Μήνυμα τοῦ Ἀσόκα

Ὁ αὐτοκράτορας Ἀσόκα τῆς δυναστείας τῶν Μόρυσ, κληρονόμησε ἀπό τόν πάππο του Σαντραγκούππα καί τόν πατέρα του Μπιντουσάρα μιά μεγάλη αὐτοκρατορία, πού ἀπλώνονταν σ' ὁλόκληρη σχεδόν τήν Ἰνδία. Ἡ περιοχή στήν ὁποία βασίλευε ἀπό τό 274 ὡς τό 232 π.Χ. ἀναγνωρίζεται χάρι στίς πολυάριθμες ἐπιγραφές πάνω σέ πέτρες καί στήλες, διασκορπισμένες παντοῦ καί σκαλισμένες κατά διαταγή τοῦ αὐτοκράτορα, πού ἀποκαλύφθηκαν ἀπό τίς σύγχρονες ἀρχαιολογικές ἐρευνες.

Ὁ Ἀσόκα ἦταν ὁ μεγαλύτερος καί διασημότερος ἀπ' ὅλους τοὺς βασιλιάδες τῆς Ἰνδίας. Ὁ ἴδιος καταπιάστηκε μιά μονάχα φορά μέ κατακτητικό πόλεμο ἐνάντια στό βασίλειο τῆς Καλίγκα. Βλέποντας ὅμως τίς μεγάλες καταστροφές καί ἀθλιότητες τοῦ πολέμου, ματαίωσε ὅλα τά ἐκστρατευτικά του σχέδια καί ἀσπάστηκε μέ ἀφοσίωση τῇ βουδδιστικῇ πίστῃ.

Ἀπό τή στιγμή τῆς μεταστροφῆς του ἡ πιό μεγάλη δραστηριότητά του ἦταν ἡ διάδοση τοῦ καλοῦ νόμου ἢ Ντάρμα, στήν Ἰνδία καί παντοῦ. Τά νο-

μοθετικά του διατάγματα σκαλίζονταν σέ κολόνες καί στήν πέτρα καί χιλιάδες ἀπ' αὐτά εἶχαν στηθεῖ σέ διάφορα μέρη γιά νά ἐξορκίζουν τοὺς ὑπηκόους του ν' ἀκολουθοῦν τό δρόμο τῆς δικαιοσύνης. Προστάτευε τά ζῶα, κατάργησε τό σκληρό ἔθιμο τοῦ κυνηγιοῦ καί ἀπαγόρευσε τίς θυσίες τῶν ζώων. Συνιστοῦσε τή χορτοφαγία καί ὑπέγραφε τά διατάγματά του μέ τό ὄνομα Πιαντάσου, πού σήμαινε «ὁ ἀνθρώπινος».

Ἡ Ε. Π. Μπλαβάτσκυ μᾶς δίνει τίς ἀκόλουθες πληροφορίες:

«Θά μπορούσαμε ἀληθινά νά ἐπαναλάβουμε μέ τόν καθηγητή Μάξ Μύλλερ, ὅτι ὑπάρχουν φράσεις στίς ἐπιγραφές τοῦ βασιλιά Ἀσόκα, πού θά ἦταν δυνατό νά διαβάζονται ἀπό τοὺς δικούς μας ἱεραπόστολους, παρ' ὅλο πού χρονολογοῦνται ἐδῶ καί 2.000 χρόνια. Τέτοιες ἐπιγραφές στοὺς λόφους τοῦ Ζιρνάρ Ζαουλί καί Καπουρντιτζίρι λένε ὅτι:

Ὁ Πιαντάσου, ὁ ἀγαπημένος βασιλιάς τῶν θεῶν, ἐπιθυμεῖ ὅλοι οἱ ἀσκητές ὅλων τῶν πίστεων νά μποροῦν νά μένουν παντοῦ. Ὅλοι αὐτοί οἱ ἀσκητές προετοιμάζουν τήν ἴδια πειθαρχία πού οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουν

νά έξασκοῦν στούς έαυτούς τους καί στήν άγνότητα τής ψυχής τους.

Καί ακόμη:

‘Ο άνθρωπος θάπρεπε νά τιμᾷ τήν πίστη του, αλλά δέ θάπρεπε νά παρεκτιμᾷ τήν πίστη τῶν άλλων... θά υπάρχουν πολλές περιπτώσεις όπου καί άλλες θρησκείες μπορούν νά λατρεύονται.

Καί έτσι πράττοντας ὁ άνθρωπος δυναμώνει τή δική του πίστη καί υποστηρίζει τήν πίστη τῶν άλλων.

Τά διδάγματα αὐτά διαδομένα από τό μεγάλο βουδδιστή βασιλιά προκαλοῦν τό ακόλουθο σχόλιο τής Ε. Π. Μπλαβάτσκι.

«Σέ ποιές θρησκείες σύγχρονες μπορεί νά βρεῖ κανείς τήν παγκόσμια ἐπιείκεια γιά όλες τίς άλλες πίστεις, όπως ἐδίδαξε ὁ βουδδισμός; Ποιά άλλη θρησκεία συνιστᾷ τέτοιες πρακτικές ἀποδείξεις ἀγάπης, ἀδελφότητας, ἀμοιβαίας ἀνεκτικότητας, όπως τό κάνει ἡ ἀθεϊστική θρησκεία πού κηρύχτηκε ἀπό τόν ‘Άγιο Διδάσκαλο Σάκκα Μούνι;»

‘Η Ε. Π. Μπλαβάτσκι ἀναφέρει ἀκόμα τό ακόλουθο νομοθέτημα τοῦ βασιλιά ‘Ασόκα.

«‘Αν φυτεύεις δέντρα στίς ἀκρες τῶν δρόμων, φύτεύετα κατά τρόπο πού ἡ σκιά τους νά προστατεύει τόσο τόν κακό ὅσο καί τόν καλό. ‘Αν χτίζεις ἡσυχαστήριο, φρόντιζε οἱ πόρ-

τες του νά εἶναι ἀνοιχτές στούς ἀνθρώπους πάσης θρησκείας, σέ κείνους πού εἶναι ἀντίθετοι στήν πίστη σου, στούς προσωπικούς σου ἐχθρούς καί στούς φίλους σου».

‘Υπάρχουν ἀκόμη ἑξι μονολιθικές στήλες μέ διατάγματα σκαλισμένα στίς ἐπιφάνειές τους.

‘Η πιό ωραία βρέθηκε στό Μπενάρες, όπου ὁ Βούδδας ἔκαμε τό πρῶτο του κήρυγμα. ‘Η στήλη αὐτή πού ἐπιστέφεται ἀπό τέσσερα λιοντάρια πού κρατᾶνε ἕναν τροχό, ἀποτελεῖ τό πιό ἀξιόλογο κομμάτι τοῦ Μουσείου τοῦ Σαρνάθ.

Ξέρουμε ἀκόμα ὅτι ὁ βασιλιάς ‘Ασόκα ἔχτισε ναό στό Μπόντ Γκάγια, ἕνα ἀπό τά ἅγια μέρη τοῦ βουδδιστικοῦ κόσμου. ‘Εκεῖ, κάτω ἀπό τό ἱερό δένδρο Μπόντι, ὁ Σιντάρτα Γκαουτάμα, δέχτηκε τή φώτιση καί ἐγένε Βούδδας. ‘Αν καί τό ἀπλό αὐτό τέμενος ἀργότερα ἀντικαταστάθηκε ἀπό τό σημερινό τοῦ Μάχαμπόντι, μπορεί κανείς νά ἰδεῖ ἀκόμη μερικά ἐρείπια τοῦ ἀρχικοῦ ναοῦ.

Μιά ἄλλη σπουδαία ἀποψη τής βασιλείας τοῦ ‘Ασόκα, ἦταν ἡ ἀποστολή ἱεραποστολῶν σέ διάφορες περιοχές τής ‘Ινδίας, ἀκόμη καί σέ πολύ ἀπομακρυσμένες, γιά νά διαδώσουν τό μήνυμα τοῦ νόμου καί τόν τρόπο τής βουδδιστικῆς ζωῆς.

Λένε ὅτι ὁ Μαχέντρα, ὁ γιός τοῦ ‘Ασόκα, δίδαξε αὐτή

τήν πίστη στους κατοίκους τῆς Κεϋλάνης, ὅπου ἀπό τότε ἐγκαθιδρύθηκε ἡ θρησκεία Θεαβάντα καί σύμφωνα μέ τήν παράδοση ἡ πριγκίπισσα Σανγκαμίτα, ἡ κόρη τοῦ Ἀσόκα, κήρυξε τό βουδδισμό στήν Ἰνδία καί στήν Κεϋλάνη. Στό μεταξύ καί ἄλλα μηνύματα ἔφτασαν μέχρι τίς περιοχές τῆς Μεσογείου.

Στήν Ἀποκαλυφθεῖσα Ἰσιδα μπορεῖ νά βρεῖ κανεῖς πολλές ἐνδείξεις, πού ἀφοροῦν στή βουδδιστική ἐπιρροή σέ διάφορες χώρες.

«Ὁ βασιλιάς τοῦ ἀνατολικοῦ Ἰνδοῦιστάν Ἀσόκα εἶχε ἀσπασθεῖ τῇ θρησκείᾳ τοῦ Σιντάρτα, καί ἔστειλε ἱεραπόστολους μέχρι τήν Ἑλλάδα, τήν Ἀσία, Συρία, καί Αἴγυπτο γιά νά διαδώσουν τό εὐαγγέλιο τῆς φρόνησης.

Οἱ Ἑσσαῖοι τῆς Ἰουδαίας καί τῆς Ἀραβίας, οἱ Θεραπευτές τῆς Αἰγύπτου καί οἱ Πυθαγόρειοι τῆς Ἑλλάδας καί τῆς Μεγάλης Ἑλλάδας, ἦταν προφανῶς ὁπαδοί τῆς καινούριας πίστεως. Οἱ διηγήσεις γιά τόν Γκαουτάμα, ὑποκαθιστοῦσαν τοὺς μύθους γιά τόν Ὄρο, τόν Ἄνουβι τόν Ἀδωνι, τόν Ἄτι καί τό Βάκχο. Αὐτοί οἱ ἴδιοι μῦθοι ἀναπροσαρμόστηκαν καί ἀπετέλεσαν μέρη τῶν Μυστηρίων καί τῶν Εὐαγγελίων.

Οἱ Ἑσσαῖοι ἦταν προσήλυτοι τῶν βουδδιστῶν ἱεραποστόλων πού εἶχαν εἰσδύσει στήν Αἴγυ-

πτο, στήν Ἑλλάδα, ἀκόμα καί στήν Ἰουδαία κάποια ἐποχή μετά τή βασιλεία τοῦ Ἀσόκα, τοῦ θερμοῦ προπαγανδιστῆ... Εἶναι προφανές ὅτι στους Ἑσσαίους ἀνήκει ἡ τιμή νά ἔχουν μαθητή τόν Ναζωραῖο ἀναμορφωτή Ἰησοῦ.

Οἱ Ἑσσαῖοι προσηλυτίστηκαν στό μοναχικό βίο ἀπό τοὺς ἱεραπόστολους τοῦ βασιλιᾶ Ἀσόκα.

Αὐτοί πού ἔγραφαν τήν Καινή Διαθήκη γνώριζαν καλά καί στό βάθος τῇ θρησκείᾳ καί τίς παραδόσεις τοῦ βουδδισμοῦ, χάρι στό ἔργο τῶν βουδδιστῶν μοναχῶν πού ἦταν πολυάριθμοι τήν ἐποχή ἐκείνη στήν Παλαιστίνη καί στήν Ἑλλάδα.

Οἱ Ἑσσαῖοι ἀποτελοῦσαν μιᾶ ἐβραϊκή ἀδελφότητα, τῆς ὁποίας τά μέλη ζοῦσαν σέ μοναστικές κοινότητες στίς ἐρήμους τῆς Παλαιστίνης. Παρόμοιες κοινωνίες ὑπῆρχαν καί στήν Αἴγυπτο καί ἦταν γνωστές μέ τό ὄνομα Θεραπευτές.

Οἱ τελευταῖοι αὐτοί ἀποτελοῦσαν ἓνα τάγμα σκεπτικιστῶν, ἐνῶ οἱ Ἑσσαῖοι τῆς Ἰουδαίας καταγίνονταν κατά τό πλεῖστον σέ ἔργα φιλανθρωπικά. Εἶχαν ἐσωτερικές τελετές, μύηση καί χρησιμοποιοῦσαν καί τό βάπτισμα.

Οἱ πρεσβευτές τοῦ βασιλιᾶ Ἀσόκα ἐξασκοῦσαν μεγάλη ἐπιρροή στους ἀσκητές καί ἔτσι τό βουδδιστικό μήνυμα εἰσχώ-

ρησε στή θρησκεία τῶν πρώτων χριστιανῶν.

Μερικούς αἰῶνες νωρίτερα οἱ Ἑσσαῖοι εἶχαν δεχτεῖ μαθήματα σοφίας, πού τοὺς ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ μέγας Πυθαγόρας.

Ἡ Ε. Π. Μπλαβάτσκυ, λέει γιά τοὺς Ἑσσαίους: «Ἦταν Πυθαγόρειοι στή δογματική τους καί στήν πράξη. Ὁ Ἰάμβλιχος βεβαιώνει ὅτι ὁ Σάμιος φιλόσοφος, πέρασε μιά ἐποχή μαζί τους στό ὄρος Καρμέλ.

Σύμφωνα μέ τήν παράδοση ὁ Πυθαγόρας εἶχε ἐπισκεφθεῖ τή Μικρά Ἀσία καί ὑπάρχει ἀπόδειξη αὐτῆς τῆς παράδοσης.

Ὁ Πορφύριος μιλώντας γιά τόν Πυθαγόρα λέει ὅτι ἔξαγνί-

σθηκε καί μυήθηκε στή Βαβυλώνα, ἀπό τόν Ζαράντα, ἀρχηγό τοῦ Ἱεροῦ Κολλεγίου.

Μ' αὐτόν τόν τρόπο οἱ Ἑσσαῖοι, ἦταν δεόντως ἐτοιμασμένοι γιά νά δεχτοῦν τίς διδασκαλίες πού τοὺς ἔφεραν οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ βασιλιᾶ Ἀσόκα.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ πρωτόγονος Χριστιανισμός ἦταν διαποτισμένος ἀπό τίς ἀπόκρυφες ἀρχές τῶν μυστικῶν Ἰουδαϊκῶν κοινοτήτων, ὅπως τῶν Ναζαρηνῶν, τῶν Ἑβιονητῶν, τῶν Ἑσσαίων ἢ Θεραπευτῶν.

Ὑπάρχουν παράξενα σημεῖα ὁμοιότητας μεταξύ τοῦ Γκαουτάμα καί τοῦ Ἰησοῦ.

Μετ. Σ. Χαλ.

Ἀπό τά Πρακτικά τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ 33ο τῆς Ἑλλάδος

Μία Τεσσαρακονταπενταετία (1872-1917)

Συνεδρίασις 12/24 Ἰουλίου 1872

Ὁ ἀδ.: Δημ. Ροδοκανάκης 33ο, Ὑπατος Ταξιάρχης τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ 33ο, δυνάμει τῆς ἥς περιεβλήθη ἐξουσίας ὑπὸ τῶν Ὑπάτων Συμβουλίων Σκωτίας καὶ Ἀγγλίας, ἐδέχθη, εἰσήγαγε καὶ ἐγκατέστησε

ἀ' τὸν ἀδ.: Νικ. Δαμασκηνόν, Ἀνθύπατον Ταξιάρχην τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ 33ο.

Β' κοινῇ ἐγκρίσει καὶ ἀποφάσει μετὰ τοῦ εἰρημένου Ἀνθυπάτου ἀδ.: Δαμασκηνοῦ, ἐδέχθη, εἰσήγαγε καὶ ἐγκατέστησε τὸν ἀδ.: Δημ. Μαυροκορδατὸν ἐνδοξ. Μέγαν θησαυροφύλακα τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ 33ο.

Γ' κοινῇ ἐγκρίσει καὶ ἀποφάσει μετὰ τῶν εἰρημένων ἐτέρων δύο Μελῶν τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου, ἐδέχθη, εἰσήγαγε καὶ ἐγκατέστησε τὸν ἀδ.: Ἀθαν. Δουροῦτην Μέγαν Καγκελάριον τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ 33ο.

Δ' κοινῇ ἐγκρίσει καὶ ἀποφάσει μετὰ τῶν ἀνωτέρω τριῶν Μελῶν τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου, ἐδέχθη, εἰσήγαγε καὶ ἐγκατέστησε τὸν ἀδ.: Ἰω. Παπαδάκην Μέγαν Γραμματέα τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ 33ο.

Ε' κοινῇ ἐγκρίσει καὶ ἀποφάσει μετὰ τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων Μελῶν τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου, ἐδέχθη, εἰσήγαγε καὶ ἐγκατέστησε τὸν ἀδ.: Ἀνδρ. Καλύβαν Μέγαν Ρήτορα τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ὑπάτου Συμβουλίου τοῦ 33ο.

Ὡς πρὸς τὰς ὑπολειπομένας θέσεις τῶν Μελῶν τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου ὁ ἀδ.: Ροδοκανάκης ἐπρότεινε νὰ μένωσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος κεναί, ὅπως βραδύτερον δεόντως πληρωθῶσι.

Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἐκάστου εἰς τὸ ἀπονεμηθὲν αὐτῷ ἀξίωμα, τὰ Μέλη τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου, δόσαντα τὸν νενομισμένον ὄρκον ἐνώπιον τοῦ Ὑπάτου Ταξιάρχου, ἐτιμήθησαν διὰ τοῦ δακτυλίου τῆς χειρότονίας.

Ἀπεφασίσθη ἵνα ἀναγγελθῇ ἐπισήμως εἰς πάντα τὰ καθ' ἅπανσαν τὴν Οἰκουμένην ὑφιστάμενα Ὑπατα Τεκτονικὰ Συμβούλια ἢ ἐν

Ἀθήναις σύστασις Ἑλληνικοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου καί ζητηθῇ ἐν καιρῷ ἡ ἀμοιβαία ἀντιπροσώπευσις.

Συνεδρίασις 25 Ἰουλίου/7 Αὐγ. 1873

Ν. Δαμασκηνός (ἀποδημοῦντος τοῦ Ὑπάτου Ταξιάρχου), Ἰω. Παπαδάκης, Ἀθ. Δουρούτης, Ἀ. Καλύβας, Ἐγκατάστασις Σπ. Καραϊσκάκη ὡς Μεγ. Ἀρχ. Φρουρῶν, ὅστις ἔδωκε τόν ὄρκον καί ἐτιμήθη διὰ τοῦ δακτυλίου τῆς χειροτονίας.

Ἀναγνώρισις Ὑπάτου Συμβουλίου Ἑλλάδος ὑπό Ὑπάτων Συμβουλίων Ν. Ἀμερικῆς, Σκωτίας, Ἱρλανδίας, Ἀγγλίας καί διορισμοί Ἀντιπροσώπων.

Συνεδρίασις 26/12/1873

Δαμασκηνός, Παπαδάκης, Δουρούτης, Καλύβας. Ἀγγελία θανάτου Δ. Μαυροκορδάτου (συγγραφέως, δημοσίου λειτουργοῦ, Προέδρου διαφόρων Ἐταιριῶν). Ἀναγνώρισις Ὑπάτου Συμβουλίου ὑπό Ἀλβ. Πάϊκ, ὑπάτου Ταξιάρχου Νοτ. δικαιοδοσίας Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἐπίσης ὑπό Κολομβίας καί Γαλλίας.

Συνεδρίασις 16/1/1875

Δαμασκηνός, Παπαδάκης, Δουρούτης, Καραϊσκάκης, Καλύβας. Ἀναγνώρισις ὑπό Ὑπάτων Συμβουλίων Βελγίου, Κούβας, Βορ. δικαιοδοσίας Ἡνωμ. Πολιτειῶν.

Ἐπιστολῇ 25/5/74 Ἀλβ. Πάϊκ, περιέχουσα τὰς λέξεις καί σημεῖα τοῦ 33ο καί κατηχήσεις. Συνέλευσις Ὑπάτων Συμβουλίων εἰς Λωζάνην τήν α΄ Δευτέραν Σεπτεμβρίου 1875. Σύστασις Ὑπάτου Συμβουλίου Καναδᾶ.

30/11/1876

Δαμασκηνός, Καραϊσκάκης, Δουρούτης, Καλύβας.

Σχέδιον συνθήκης μεταξύ Ὑπάτων Συμβουλίων ὑπό Ἀλβ. Πάϊκ. Ἐγγραφον 30/5/75 Ὑπάτου Συμβουλίου Ἑλβετίας μέ πρόγραμμα ἐργασιῶν τῆς ἐν Λωζάνῃ Συνελεύσεως.

Ἐγκύκλιος 7/7/75 Ὑπάτου Συμβουλίου Γαλλίας περιέχουσα τὰς προτάσεις ὅσας προτίθεται νά υποστηρίξη εἰς Συνέλευσιν Λωζάνης. Ἐγκύκλιος 1/10/1875 Ὑπάτου Συμβουλίου Ἑλβετίας περιέχουσα τὰ Πρακτικά τῆς ἐν Λωζάνῃ Συνελεύσεως.

Ἐγγραφον 17/10/1875 Ὑπάτου Συμβουλίου Σκωτίας, διαμαρτυρομένου κατὰ τῆς ἐρμηνείας ἧτις ἐδόθη ὑπό τῆς ἐν Λωζάνῃ Συνελεύσεως εἰς τήν φράσιν Μ. Α. τ. Σ. τουτέστιν ὅτι δέν ἐννοεῖται

ὁ Θεός τῶν Χριστιανῶν, ἀλλ' Ἀρχή Δημιουργός (principe Créateur).

Ἔγγραφον Ὑπάτου Συμβουλίου Περουβίας ὅτι ἀποδέχεται τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Λωζάνῃ Συνελεύσεως.

Ἔγγραφον Ὑπάτου Ταξιάρχου Ἑλλάδος ὅτι τὰ Ὑπατα Συμβούλια Ν. Ἀμερικῆς, Ἰρλανδίας, Σκωτίας, Ἑλλάδος συμφωνοῦν ὅτι ὑπὸ τὴν φράσιν Μ.: Ἀ.: Τ.: Σ.: ἐννοεῖται ὁ Θεός τῶν Χριστιανῶν. Τὸ Ὑπατον Συμβούλιον ἀνευ συζητήσεως ἐνέκρινε καὶ παρεδέξατο τὴν ἀποψιν τοῦ Ὑπάτου Ταξιάρχου.

3/12/1876

Δαμασκηνός, Καραϊσκάκης, Δουρούτης, Καλύβας.

Ἐγκρισις συνθήκης Ὑπάτων Συμβουλίων Ν. Ἀμερικῆς, Σκωτίας, Ἰρλανδίας, Ἑλλάδος.

15/2/77.

Θάνατος Ἰω. Παπαδάκη, Πρυτάνεως Πανεπιστημίου.

13/4/1878

Δαμασκηνός, Καλύβας, Καραϊσκάκης, Δουρούτης.

Τὸ Ὑπατον Συμβούλιον τῆς Σκωτίας ἀντιτίθεται πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως τῆς Λωζάνης. Τὸ Ὑπατον Συμβούλιον τῆς Ἀγγλίας δὲν συμφωνεῖ καὶ φρονεῖ ὅτι ὅλα τὰ Ὑπατα Συμβούλια Ἑλλάδος, Ἰρλανδίας, Ν. Ἀμερικῆς, ἀκολουθοῦντα τὸ Ὑπατον Συμβούλιον τῆς Σκωτίας, θὰ εὐρεθοῦν εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὰ μεγαλύτερα συμφέροντα τῆς συμμαχίας τῶν εἰς Λωζάνην συνελθόντων Ὑπάτων Συμβουλίων καὶ ὅτι ἡ ἐνέργεια τῆς Σκωτίας θὰ ἐπιφέρει σχίσμα ἐν τῇ Μασσωνίᾳ. Τὸ Ὑπατον Συμβούλιον Ἰρλανδίας ἀναφέρει ὅτι ἡ Μεγ.: Ἀν.: τῆς Γαλλίας, ἐνῶ εἰς τὸ α.' ἄρθρον τοῦ Συντάγματός της παρεδέχετο ὡς ἀρχὰς καὶ βάσεις τῆς Μασσωνίας τὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀλληλεγγύην τῶν ἀνθρώπων, μετέβαλε τὰς ἀρχὰς ταύτας ἀπὸ 13/3/1877, παραδεξαμένη ὅτι ἀρχαί τῆς Μασσωνίας εἶναι ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καὶ ἡ ἀλληλεγγύη τῶν ἀνθρώπων. Ὅτι ἡ μεταβολὴ αὕτη εἶναι σπουδαιοτάτη, καθότι συνεπεῖα αὐτῆς ἡ Μ.: Ἀν.: τῆς Γαλλίας διακηρύττει τὸν ἀθεϊσμόν καὶ τὸν ὕλισμόν, ἀρχὰς ὅλως ἀντικειμένους πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Μασσωνίας, καθόσον ὁ μὴ πιστεύων εἰς Θεόν καὶ εἰς μέλλουσιν ζωὴν δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ Τέκτων.

1/5/1878

Ροδοκανάκης, Δαμασκηνός, Δουρούτης, Καραϊσκάκης, Καλύβας.

Οι Διδ.: τῆς Στοᾶς «Πανελλήνιον» Ν. Ράδος, Ἐμ. Γαλάνης, Μιχ. Ροδοκανάκης, Κ. Κωστής, Σ. Ἀραβαντινός προάγονται εἰς 18°, 30°, 31°, 32°. Οἱ δύο τελευταῖοι καί εἰς 33°, ἐγκατασταθέντες καί λαβόντες τόν δακτύλιον τῆς χειροτονίας.

Τό Ὑπατον Συμβούλιον συγκροτεῖται ὡς ἑξῆς:

Δ. Ροδοκανάκης, Ὑπατος Ταξιάρχης
 Ν. Δαμασκηνός, Ἀνθύπατος Ταξιάρχης
 Ἀθ. Δουρούτης, Μέγας Θησαυροφύλαξ
 Σπ. Καραϊσκάκης, Μέγας Καγκελάριος
 Ἀνδρ. Καλύβας, Μέγας Γραμματεὺς
 Κων. Κωστής, Μέγας Ρήτωρ
 Σπ. Ἀραβαντινός, Μέγας Ἀρχηγός Φρουρῶν.

Αἱ δύο θέσεις Μεγ.: Σημ.: καί Μεγ.: Ξιφ.: παραμένουν κεναί.

21/2/1879

Ἐγκύκλιος 1/7/1877 Ὑπάτου Συμβουλίου Ν. Ἀμερικῆς περιέχει ἀπόφασιν ὅτι οὐδεὶς βέβηλος δύναται νά μυηθῇ, ἐάν δέν δηλώσῃ ὅτι πιστεῦει εἰς τὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ καί εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

22/4/1880

Ὁ Ἀνθύπατος Ν. Δαμασκηνός προτείνει συμπλήρωσιν τῶν δύο κενῶν θέσεων ὑπὸ Ν. Ράδου καί Ἐμ. Γαλάνη. Ὁ Χ. Νικολαΐδης 18° προάγεται εἰς 30°, 31°, 32° καὶ 33° διὰ τόν ζῆλον του καί τὴν ἀφοσίωσίν του εἰς τὴν πρόοδον τοῦ Τάγματος.

20/10/81

Ὁ Ἰ. Νεγρεπόντης 18° προάγεται εἰς 30°, 31°, 32° καὶ 33° διὰ τὰ ἔξοχα Τεκτονικὰ προτερήματά του.

2/4/82

Παραιτηθέντος τοῦ Κ. Κωστή ἐγένετο Μ.: Ρήτ.: ὁ Ἐμ. Γαλάνης καί Μ.: Ξιφ.: τό ἐπίτιμον μέλος τοῦ Ὑπ.: Συμβουλίου Μιχ. Ροδοκανάκης. Οὕτω συνεπληρώθησαν αἱ 9 θέσεις τῶν ἐνεργῶν καί ἰσοβίων Μελῶν τοῦ Ὑπ.: Συμβουλίου.

24/8/1883

Ἐγκρισις Ἰδρύσεως Ροδ. Ἑργαστηρίου ὑπ' ἀριθ. 1 ὑπό τήν ἐπωνυμίαν Ἰουστινιανός (μετονομαζομένου μεταγενεστέρως εἰς «Σοφία») μέ Σοφ.: τόν Ἑμ. Γαλάνην (φιλόλογον).

8/10/1884

Ἵπατον Συμβούλιον:

Δ. Ροδοκανάκης Ὑπ.: Ταξ.:

Ν. Δαμασκηνός Ἀνθύπ. Ταξ.

Ἀθ. Δουρούτης Μέγ. Θησ.

Σπ. Καραϊσκάκης Μέγ. Καγκ.

Ἑμ. Γαλάνης Μέγ. Γραμ.

Ἀ. Καλύβας Μέγ. Ρήτ.

Ν. Ράδος Μέγ. Σημ.

Σ. Ἀραβαντινός, παραιτηθεὶς καὶ ἀντικατασταθεὶς ὑπό Χ. Νικο-
λαΐδη Ἀρχ. Φρ.

Μιχ. Ροδοκανάκης Μεγ. Ξιφ.

4/4/1893

Παραίτησις Γραμ. Ἑμ. Γαλάνη. Γραμ. Α. Καλύβας.

20/5/1893

Ἀρχαιρεσίαι Περιστ. Σοφία. Σοφ.: Δ. Παπαγεωργίου, Ρήτ.: Ν.
Φίλων, Γραμ.: Ἀθ. Βρυζάκης

6/1/1895

Διαφορά ἀπόψεων Μελῶν Ὑπάτου Συμβουλίου καὶ Ὑπάτου Ταξίαρχου, φρονούντος ὅτι πᾶσα ἐνέργεια τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου ἀνευ τῆς ψήφου του εἶναι ἄκυρος. Τό Ὑπατον Συμβούλιον προβάλλει τό Σύνταγμα Μεγ. Φρειδερίκου καὶ τό ἀπό 12/7/1872 Πρακτικόν του, καθ' ὃ ὁ Ἀνθύπατος Ταξίαρχης προεδρεύει, ἀναπληρῶν τόν Ὑπ.: Ταξ.: καθ' ὅλην αὐτοῦ τήν δικαιοδοσίαν. Γραμμ.: Ἀγγλίας ὅτι δέν δύνανται νά ἐκφέρουν γνώμην ἐπὶ ὑποθέσεως οἰκογενειακῆς. Ὑπ. Συμβ. Σκωτίας ὅτι δέν εἶναι ἀναγκαία ἡ παρουσία τοῦ Ὑπ.: Ταξ.:

Πίναξ ἐνεργῶν, παρέδρων καὶ ἀποβιωσάντων Μελῶν Ὑπ. Συμβ.

Πίναξ 25 Ὑπ. Συμβ. ἀνεγνωρισμένων ὑπό Ὑπ. Συμβ.

16/7/1895

Ίδρυσις, Περιστ. Ζακύνθου «Όρος Λίβανος». Σοφ.: Όθ. Ρέντζος. Ίπ.: Εύγλ. Διον. Γιγάντες.

29/7/1895

Παραίτησις Άνθυπάτου Ν. Δαμασκηνού (Νομικού, καθηγ. Πανεπιστημίου). Πληροφορίαί ότι ή Μεγ. Άν. προτίθεται νά άνακηρύξη έαυτήν καί Ύπατον Συμβούλιον, μιμουμένη Μεγ. Άν. Γαλίας, μή άναγνωριζομένην από Ύπατα Συμβούλια.

4/8/1895

Ύπατος Ταξιάρχης άποδέχεται παραίτησιν Ν. Δαμασκηνού καί έγκαθιστά Άνθυπ. Ταξ. τόν Άθαν. Δουρούτην.

30/9/1895

Νέα συγκρότησις Ύπάτου Συμβουλίου. Ουδέν Μέλος του Ύπ. Συμβ. δύναται νά άναλαμβάνη άξίωμα έν Στοῦ ή έν τῇ Μεγ. Άν. άνευ άδείας του Ύπάτου Συμβουλίου. Μέγ. Διδ. Τιμ. Φιλήμων.

2/10/1895

Άνάθεσις εις Καλύβαν καί Γαλάνην συντάξεως Συνθήκης μεταξύ Ύπ. Συμβ. καί Μεγ. Άν.

16/10/1895

Άρχαιρεσίαι Σοφίας. Σοφ. Γαλάνης, Ρήτ. Άθ. Βρυζάκης.

15/11/1895

Τό Ύπ. Συμβ., έπειδή ό άδ. Ν. Δαμασκηνός έτέθη επί κεφαλής άτάκτου τεκτονικού σώματος καί άπεκήρυξε τό μόνον νομίμως ύφιστάμενον έν Έλλάδι Ύπατον Συμβούλιον, του όποιου από του 1872 μέχρι 4/8/1895 κατείχε τό άξίωμα του Άνθυπάτου Ταξιάρχου, παμψηφεί άποκηρύσσει τουτον έκ τών τάξεων του Τεκτονικού Τάγματος, διατάσσει τήν διαγραφήν του, άκυρεί τά διπλώματά του καί έντέλλεται τήν κοινοποίησιν τούτων πρός όλα τά Ύπατα Συμβούλια.

4/12/1895

Ἀποστολή Ἐγκυκλίου περί τοῦ σχίσματος, ὅπερ ἐπροκάλεσαν οἱ ἐκ τοῦ Τάγματος ἀποβληθέντες Ν. Δαμασκηνός, Φ. Σερπιέρης, Στ. Στεφάνου, Δ. Παπαγεωργίου. Τό ἀτακτον τοῦτο σῶμα διευθύνεται κατ' οὐσίαν ὑπὸ τοῦ Σ. Στεφάνου. Ἡ νόμιμος Μεγ. Ἀν., ἥς Μ. Διδ. εἶναι ὁ Τιμ. Φιλήμων, πρῶην Δήμαρχος Ἀθηναίων, Βουλευτῆς καί Γεν. Γραμ. τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, διέγραψε τοῦτον ἐκ τοῦ Μητρώου τοῦ Τάγματος.

19/6/1896

Εἰς Δουβλίνον συνήλθον ἀντιπρόσωποι τῶν Ὑπάτων Συμβουλίων Σκωτίας, Ἀγγλίας, Ἰρλανδίας καί ἐξήτασαν τὰ ἐν Ἑλλάδι. Παμφηφεῖ ἀπεφάσισαν ὅτι τό μόνον νόμιμον Ὑπατον Συμβούλιον ἐν Ἑλλάδι εἶναι τό Ἰδρυθέν τό 1872 καί ἀναγνωρισθέν παρ' ὄλων τῶν νομίμως ὑφισταμένων Ὑπάτων Συμβουλίων.

Ἀνακηρύσσεται Ἐπίτιμος Μ. Ταξ. ὁ Βασιλεὺς Σουηδίας Ὁσκαρ Β΄.

3/11/1896

Ἡ Μεγ. Ἀν. παρακαλεῖ νά ὀρισθοῦν δύο Μέλη τοῦ Ὑπ. Συμβ. ἵνα λάβουν μέρος εἰς Ἐπιτροπὴν μέλλουσαν νά ἐργασθῇ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ὑπὸ δουλείαν Ἑλλήνων. Τό Ὑπ. Συμβ. ἐμφορεῖται ὑπὸ τοῦ διακαεστέρου πόθου πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν Ἐθνικῶν συμφερόντων καί ἀποδέχεται προθυμότατα τὴν ἰδέαν τῆς πρὸς τοιαύτην ἐργασίαν συστάσεως Σωματείου ἐκ τοῦ Τεκτονισμοῦ.

11/11/1896

Ἀτιεφασίσθη νά Ἰδρυθῇ Ἀρ. Πάγος ἡ Συμβούλιον τοῦ 30° ἐν Ἀθήναις, εἰς τό ὁποῖον νά λάβουν μέρος πάντα τὰ Μέλη τοῦ Ὑπ. Συμβ.

30/7/1897

Μύησις Δημ. Γρ. Καμπούρογλου εἰς 32°

16/3/1898

Ὁ Ἀνθύπατος Ταξιάρχης Δουρούτης, λαβὼν πρόσκλησιν παρουσιάσθη εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα καὶ ἐξέφρασε τὰ αἰσθήματα τοῦ Ὑπ. Συμβ., δεχθεὶς τὰς εὐχαριστίας τοῦ Βασιλέως.

15/11/1898

Προτάσει Καλύβα αποφασίζεται όπως οι προτεινόμενοι δι' ανωτέρους βαθμούς δίδωσιν ενώπιον του Ύπ. Συμβ. εξετάσεις, έξ ων θα αποδεικνύεται ή περί τὰ Τεκτονικά πρόοδος των.

10/3/1899

Άραβαντινός, Νικολαΐδης, Γαλάνης εκθέτουν τήν κατάστασιν τής Μεγ. Άν., άφ' ής παραιτούνται, συμφωνούντος του Ύπ. Συμβ. Τό Ύπ. Συμβ. επιφυλάσσεται νά ενεργήση ό,τι τό γενικόν συμφέρον του Έλλην. Τεκτονισμού άπαιτεϊ, όποτε ήθελε κρίνει τήν στιγμήν κατάλληλον.

Πρακτικά Ύπάτου Συμβουλίου 33^ο Κέντρου Δαμασκηνού

6/7/1897

Ν. Δαμασκηνός, Άν. Στούπης, Ν. Φίλων, Ν. Σωροκιάδης, Ν. Κατακουζηνός, Δ. Φωτόπουλος, Θ. Χελδράϊν, Γ. Βιτάλης.

Έμυήθησαν είς 33^ο καί προσετέθησαν Θ. Φλογαΐτης, Άθ. Βρυζάκης, Ν. Χαλκακονδύλης, Χ. Κανδρής, Στ. Πετράς.

27/7/1897

Έγκρίνεται διά 30^ο ό Ν. Γουναράκης

8/9/1897

Το Περιστύλιον Σοφία άναγνωρίζει τήν Μεγ. Άνατ. — Ύπατον Συμβούλιον (Δαμασκηνού) ως τήν μόνην Τεκτονικήν Δύναμιν έν Ελλάδι καί τίθεται υπό τήν δικαιοδοσίαν της.

21/10/1897

Άρχαιρεσίαι Σοφίας. Σοφ. Θ. Φλογαΐτης.

27/10/1897

Βρυζάκης προτείνει φιλανθρωπικήν δραστηριότητα.

4/12/1897

Περιστ. Όρος Λίβανος Ζακύνθου. Σοφ. Γεωργακόπουλος

8/12/1897

Χορηγείται ὁ 18^ο εἰς Κ. Πετυχάκην καὶ εἰς Ἐπίσκοπον Ρεθύμνης.

26/2/1898

Συγχαρητήρια εἰς Βασιλέα διὰ διάσωσίν του ἐκ δολοφονικῆς ἀποπείρας. Παρουσίασις εἰς Βασιλέα Μ. Διδ. — Ὑπ. Ταξ. Δαμασκηνοῦ, μετὰ Μ. Γρ. Βρυζάκη.

13/3/1898

Συλλυπητήρια Στ. Γερμανός Πατρῶν διὰ θάνατον Τιμ. Φιλήμονος.

5/12/1898

Σταυροφορία Ἐπισκόπου Πατρῶν Ἱεροθέου ἐναντίον Τεκτονισμοῦ. Περί κακῆς καταστάσεως Στοιῶν, ἀποδιδομένης ὑπὸ Σωροκιάδου εἰς ἀπογόρευσιν ἀναδείξεως Σεβ. τῶν Μελῶν τοῦ Ὑπ. Συμβ. Φίλων λέγει ὅτι αἱ Στοαὶ ἐκφράζονται δυσμενέστατα περὶ τοῦ Ὑπ. Συμβ. τό ὁποῖον κατηγοροῦν ἐπὶ ἀδρανείᾳ. Ὁ ἴδιος εἶναι πρόθυμος νά παραιτηθῇ. Βρυζάκης λέγει νά μὴ βιαζώμεθα. Χαλκοκονδύλης ὅτι ἔπρεπε νά γίνεται πλέον προσεκτικὴ ἐπιλογὴ μυσουμένων. Δαμασκηνός ὅτι πταίουν τὰ κακὰ οἰκονομικά.

9/12/1898

Περί ἀντιδράσεως Τεκτονισμοῦ εἰς Ἐγκύκλιον Ἐπισκόπου Πατρῶν. Ἀνατίθεται εἰς Φίλωνα ν' ἀπαντήσῃ δι' ἄρθρου.

21/12/1898

Προσκαλεῖται ὁ ἀδ. Ἀ. Σαρρῆς εἰς ὃν προτείνεται νά μετατεθῇ ἐκ Πατρῶν εἰς Ἀθήνας διὰ νά ἡσυχάσουν τὰ πνεύματα ἐν Πάτραις. Σαρρῆς ἀρνεῖται, φοβούμενος διάλυσιν Σχολῆς ἀπόρων παίδων.

22/3/1899

Σοφ. Σοφίας Ἀ. Βρυζάκης.
Μύησις Ν. Βότση εἰς Στ. Ἀθηνᾶ.
Μύησις Ἀλεξ. Παπαναστασίου εἰς Στ. Ρήγ. Φερραῖος.

29/3/1899

Φίλων επανακάμψας έκ Πατρῶν έκθέτει ὅτι Ἐπίσκοπος Πατρῶν, μαθὼν τὰ ὀνόματα πάντων τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν, ἔδωσεν ἐντολήν εἰς τό Ἱερατεῖον Ἀχαΐας καί Ἰλιδος νά μή μεταλαμβάνουν αὐτοί καί τὰ τέκνα των, οὔτε νά τοὺς στεφανώνουν, οὔτε νά τοὺς θάβουν.

17/5/1899

Ὁ Πρωθυπουργός εἶπεν εἰς ἀδ. Στούπην ὅτι διὰ τό ἐν Πάτραις ζήτημα ἐνήργησε τὰ δέοντα καί ἐλπίζει νά κοπάσῃ ὁ ἐκ τοῦ κλήρου ἐρεθισμός. Γνωμοδότησις Φλογαΐτου (εἰς σελ. 154-155).

16/7/1899

Ἰδρυσις εἰς Λεμεσόν Περιστ. Πλάτων. Εἰς Βουλὴν ὠμίλησαν οἱ ἀδ. Λεβίδης καί Φλογαΐτης διὰ θέμα Πατρῶν.

25/8/1899

Νέα Ἐγκύκλιος Ἐπισκόπου Πατρῶν Ἱεροθέου περί Τεκτονισμοῦ ὡς θρησκείας καί αἰρέσεως.

Ἀποφασίζεται νά δημοσιευθῇ εἰς Νεολόγον σύντομος διατριβή ὅτι ὁ Τεκτονισμός εἶναι Ἑταιρία φιλοσοφική καί ἀγαθοεργός, οὐδέν θέτουσα ὄριον ἐν τῷ ἀναζητήσῃ τῆς Ἀληθείας.

Τὰς Πάτρας ἐπεσκέφθησαν Δαμασκηνός, Φλογαΐτης, Βρυζάκης. Ἡ ἐπίσκεψις ἐνεθάρρυνε τοὺς ἐκεῖ ἀδελφοὺς.

18/10/1899

Πίναξ Σαρρῇ περί τοῦ πῶς ὁ Τεκτονισμός δύναται καί ὀφείλει νά διαφωτίσῃ τόν λαόν, δι' ἰδρύσεως Ἑταιρίας, ὡς ἡ Ἑταιρία Φίλων τοῦ λαοῦ, τήν πλειοψηφίαν τῆς ὁποίας νά ἔχουν Τέκτονες.

23/10/1899

Πίναξ Τεκτονικῆς δυνάμεως Ρουμανίας, ὅπως ἐνεργήσωμεν καί ἡμεῖς πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ μεταξὺ Ἀγγλίας καί Τράνσβααλ πολέμου.

(Συνεχίζεται στό προσεχές τεύχος)

Για άναγγελία τής έκδόσεως νά στέλνετε ένα άντίτυπο. Για βιβλιοκρισία, χωρίς νά δεσμευεται τό περιοδικό, νά στέλνετε δύο άντίτυπα.

Σημειώσεις Νίκου Τέντα

Άννα Μπουρατζή - Θώδα: «ΧΑΪ ΚΑΪ ΚΑΙ ΤΑΝΚΑ» Ποιήματα

Σε άόρατο
ποτάμι ταξιδεύω
σταγόνα κραυγής.

Η μυστική λακωνικότητα της Ασίας ανασαίνει ελληνικό φως και αρμονία από τη διαύγεια και την στιλπνότητα του στίχου της Αν. Μπ.-Θώδα. Όλα τα Χαΐ-Καΐ αποπνέουν την ελπίδα του πρωϊνού πουλιού στα βλέφαρα του πεύκου.

Μα ο διθυραμβικός αίνος εκπηγάει από το εσωτερικό φως:

Μάνα, ρίζα, γη
σε στοές μυστηρίων
φως πρωτεϊκό
στους πίδακες των κρουνών
άναρχη μήτρα κάλλους.

Τα δεξιότεχνα Τάγκα έπισφραγίζουν με παρθενική εύλυγισία τον σπασμό άληθινής δημιουργίας. Γιατί είναι ο χρησμός της ήλιος ποιητής και λόγος άνακαίνισής της μαχομένης διανόησης.

Δημητρίου Γ. Θέμελη: «ΤΟ ΚΑΝΟΝΑΚΙ: ΕΝΑ ΜΟΥΣΙΚΟ ΛΑΪΚΟ ΟΡΓΑΝΟ» Μελέτη

Το λαϊκό όργανο «Κανονάκι» έχει μιά «πλούσια» ιστορία. Αύ-

τήν καταγράφει με ευθύνη κι εύαισθησία ο Δημ. Γ. Θεμ. Μάλιστα η κριτική αντίπαράθεση - αξιολόγηση όλων των ύφισταμένων στοιχείων (μουσικῶν, λαογραφικῶν, ιστορικῶν, έτυμολογικῶν), συμβάλλει στην ούσιαστική θεώρηση του θέματος και του προσδίδει, με τη συνεχῶς έλεγχόμενη αντικειμενικότητα, κύρος άναμφισβήτητο.

Νίκυ Πάρας: «ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΑΥΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ»

Μιά «μυστική» μέθοδο αναλύει η Ν.Π. για να φθάσουμε στην «αυτόγνωσία» που άγει στην άρμονία ως «σωστικό» τρόπο ζωής». «Όσο έλεύθερος είσαι τόσο πλησιάζεις στην ολοκλήρωση». Γιατί μόνον έτσι ο άνθρωπος «άγαπᾶ όλα τα όντα και δεν τραυματίζει κανέναν». Και, κυρίως, τον εαυτόν του. Ο λόγος της Ν.Π. στοχεύει στην άπομάκρυνση της δυσαρμονίας και της διάσπασης.

Σπύρου Παπαδαντώνη: «ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ»

Τη λευτεριά μ' άγώνα όσοι κερδίζουν
ποτέ πιά δε μπορούν να ζήσουν δούλοι.

Στίχοι της ώδῆς για τον Έπιμενίδη, του Σ. Παπ., που αποδίδουν τη περίφημη άπάντηση στο Σόλωνα: «Δυσμάχανον γάρ ανθρώπως έλευθεριάζοντας έν τεθμοίς άρίστοις, δούλως ήμεν». Γιατί αυτό που αναγνωρίζεται ως το σημαντικώτερο έργο του Επιμενίδη είναι η θετική σύμπραξη του στην επικράτηση του Σόλωνα ως πολιτικού ανακαινιστή της Αθήνας. Οι ιστορικές σημειώσεις του Σ.Π. σκιαγραφούν πειστικά τη φυσιογνωμία του Επιμενίδη, ενός πολύπλευρα συγκροτημένου σοφού, και τη συμβολή του για μιάν ειρηνική και φιλελεύθερη ανάπτυξη της ζωής των ανθρώπων.

Λάμπη Λούκου: «ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΣΤΕΣ»

«Η Εύρώπη και μόνο η Εύρώπη μπορεί να παρεμβληθεί ανασταλτικά ανάμεσα στα δύο κράτη της Βίας —καυτές φωτιές και πολυφωνικά θέσφατα έχει το ένα, καυτούς πάγους και μονοφωνική μαντολογία το άλλο— ώσπου να επιλύσουν ειρηνικά τις όποιες και όσες διαφορές». Πράγματι, σ' έναν επικείμενο πόλεμο εχθρός θα

είναι ο άνθρωπος. Γι' αυτό και το δοκίμιο του Λ.Λ., παρά τις θεοσοφιστικές και χριστιανικές καθησυχαστικές προρρήσεις παραμένει μια τραγική κραυγή για τη τωρινή κρίσιμη καμπή της Ιστορίας. Όμως, υπάρχει ελπίδα. Η επικράτηση της ειρήνης, το άπλωμα της αγάπης και της φιλίας σε όλες τις ηπείρους μπορούν να λυτρώσουν τον άνθρωπο και να σώσουν τον κόσμο. Στους ειρηνιστές και την πνευματική ηγεσία ανήκει το μέγα χρέος. Σ' αυτούς που, ακόμη, πιστεύουν στην χωρίς «πολιτικό πατρονάρισμα» ελευθερία του ανθρώπου για αξιοπρέπεια και δημιουργία.

Σταύρου Βασαρδάνη: «ΣΚΕΨΕΙΣ»

«...ο μαζικοποιημένος άνθρωπος δεν μπορεί να είναι ούτε ευαίσθητος, ούτε ελεύθερος, ούτε υπεύθυνος. Απλώς χρησιμοποιείται από τους «Αρχηγούς» σαν οπαδός για να ζητοκραυγάζει τους νικητές και να αποδοκιμάζει ή να εξοντώνει τους ηττημένους».

Σκέψεις για την Ελευθερία, την Τέχνη, το Ρεαλισμό και την ιστορική πορεία του ανθρώπου, δοσμένες με πόνο και συγκρατημένη αισιοδοξία. Με λόγο ευθύ και επιγραμματικό. Στηριγμένο αποκλειστικά στα γεγονότα. Και τη μαστορική δεξιότητα του Σ. Β. για πειστική έκφραση: «η γροθιά δεν προσφέρεται σε χειραψία»...

Πέτρου Ν. Φράγκου: «ΗΘΙΚΑΙ ΑΞΙΑΙ»

«Η ζωή του ανθρώπου είναι μία άλυσος πράξεων οι οποίες τελικώς προσδιορίζουν και την έκτασιν και την ποιότητα της ζωής». Μικρά μελετήματα για τη Συνείδηση, την Ελευθερία, το Καθήκον, την αγαθοεργία και την τιμή, μπορούσαν να χαρακτηρισθούν οι «Ηθικές Αξίες» του Π. Φρ. Είναι, όμως, κάτι πιο ουσιώδες: περίτεχνα τεκτονικά τεμάχια με πνευματικό εύρος. Η αλήθεια, το σύμβολο και τα Μυστήρια μας οδηγούν στην αποκαλυπτική διδαχή: «η πίστις, η ελπίς και το έλεος, αποτελούν το τρίγωνον επί του οποίου στηρίζεται το σύμπαν» ή «...η ασφαλέστερα οδός, δια της οποίας δυνάμεθα να φθάσωμεν εις την τελειότητα είναι η οδός της συγγνώμης».

Λόγος καίριος και νοηματικός. Για να μην χάσει η ψυχή μας την εγρήγορσή της!

Λούλα Δ. Κωνσταντινίδου: «Η ΑΤΤΙΚΗ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ»

Ποιήματα

Τι γρήγορα αλήθεια η ανανέωση αυτή!
Πριν τα φύλλα ακόμα γονατίσουν
γεωπόνος του μεσημεριού ωχρός ο ήλιος
ερωτευμένος στέκεται πάνω στα γυμνά κλαδιά...

Μια ποιητική συλλογή μεταφρασμένη στα ιταλικά από τους Φ. Μαστρογιάννη, Ε.Π. Γκορίνι, Β. Μασκάρο και Φ. Δέλφη, δηλαδή μία «δίγλωσση» έκδοση ενός λόγου ανθρωπιστικών μηνυμάτων, είναι η «Αττική και ο χρόνος».

Σε εισαγωγικό σημείωμα ο Φ. Δέλφης χαρακτηρίζει τη Λ.Δ. Κων. «ευαίσθητη και άχραντη ψυχή». Και είναι. Γιατί ο στίχος της μουσικός και διαυγής, διατηρεί την αγνότητα και στους απαλόφθογγους της ονειροπόλησης και στους λυγρούς τόνους της ελεγείας. Και όταν η μοναξιά μεταβάλλεται σε επιτάφιο στο ναό της καρδιάς, το ανθρώπινο αίσθημα ηλιοφορεί μίαν υπερήφανη ευγένεια. Τότε ο αναγνώστης αντλεί από τον άμωμο λόγο αλλά και το τρυφερό φυλλοκάρδι της ποιήτριας γαλήνη κι ελπίδα.

Κ. Πηγαδιώτη: «ΣΕ ΑΝΥΠΟΠΤΟ ΧΡΟΝΟ» Ποιήματα

Σ' αυτήν την όμορφη πατρίδα,
του ήλιου θυγατέρα,
πολύ πικρός ο θάνατος
Εκτός, αν σε βρει,
να την υπερασπίζεις.

Ευτυχώς που οι ανάλογες στιγμές είναι πολλές. Έτσι η Ελλάδα μένει στους αιώνες ονομαστή της «λευτεριάς» γεροντοκόρη. Με οράματα σκαρφαλωμένα στο γλυκοχάραμα της ζωής των ταπεινών ξωμάχων της, μια και στη ρίζα των φυτών έχουν βρει το τέλος μιας αρχής! Βέβαια το πικρό παράπονο είναι υφασμένο με τη μοίρα μας. Όχι τόσο γιατί κατατάξαμε την ποίηση στις επώδυνες εργασίες, όσο γιατί χωρίς αυτήν μείναμε ορφανοί από αγάπη. Έγινε η ψυχή ερμηνοήσι και το βιβλίο «λάμπα θυέλλης» για τις ατέλειωτες ώρες της μοναξιάς.

Η ειρωνεία της καθημερινής πράξης, η αγωνία για το μέλλον, συνθέτουν μίαν ποίηση επιγραμματική και τραγική στην απλότητά της. Η καθημερινότητα γεννοβολά το εύρημα που εύστοχα ουσια-

στικοποιεί ο προικισμένος πλαστουργός. Για να υψωθεί στα τείχη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ο λόγος του αλήθεια και δίκιο. 'Ο Κ. Πηγ. κάνει τη «συμβατική» παρατήρηση τέχνη. Δεν ανιχνεύει. Διαπιστώνει. Και ματώνει με την καθαρότητα της εντύπωσης. Είναι ο ποιητής της ανθρώπινης στιγμής. Της ζωής μας.

«ΓΥΡΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ»

**Τό νέο μυθιστόρημα
του Κώστα Παπαπάνου**

Σέ κομψή έκδοση τῆς «Ἑλληνικῆς Εὐρωεκδοτικῆς» καί μέ τόν τίτλο «Γυρεύοντας τό τέλος» κυκλοφόρησε τό νέο μυθιστόρημα τοῦ γνωστοῦ πεζογράφου Κώστα Παπαπάνου. Πρόκειται γιά σελίδες ἔντονου ψυχολογικοῦ προβληματισμοῦ γύρω ἀπό τό θέμα τοῦ ἀντιμέτωπου μέ τή μοίρα του καί μέ τό περιβάλλον του ἀτόμου, πού ἀγωνίζεται νά λυτρωθεῖ ἀπό τήν καταπίεσή τους.

Ἡρωες τοῦ μυθιστορήματος εἶναι δύο ἀγνωστοί μεταξύ τους ἄνθρωποι, ἀνέλπιδοι καί ἀνήμποροι νά συνεχίσουν τή ζωή τους, πού συναντιοῦνται τυχαῖα καί ἀποτραβιοῦνται σέ μιάν ἀπόμερη κόχη τῆς γῆς, προσμένοντας ψύχραιμα τό τέλος. Καί οἱ δύο τους ἀποτελοῦν πρωτότυπες ἀπεικονίσεις τῶν πολυποίκιλων ἀντιθέσεων καί τῶν θλιβερῶν προεκτάσεων τῆς σημερινῆς μας ζωῆς.

Π.Α.

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ

τὴν συνδρομὴν σας 1984

Δρχ. 500 ἢ ἐθελοντικῶς κατὰ βούλησιν

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

Τὸ περιοδικὸ ἐλευθέρας σκέψεως

“ΙΛΙΣΟΣ”

Χαρ. Τρικούπη 26, α΄ ὁροφος, Κωδ. 106 79 Τηλ. 362.0702
Ὡραὶ 9,30-12,30 πλὴν Σαββάτου

Ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ ἔτος 1956 Διευθυντὴς Κωστῆς Μελισσαρόπουλος

Οἱ τόμοι 1956 - 1970 ἔχουν ἐξαντληθεῖ.

Ἔχουν ὅμως ἐκδοθῇ ἐπιλογαὶ Περιεχ. τόμων, ὡς ἐξῆς:

Α΄ Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τριετίας 1956 - 1958

Β΄ Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τριετίας 1959 - 1961

Γ΄ Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τριετίας 1962 - 1965

Ἐκαστος τόμος ἐπιλογῆς, δεμένος δρχ. 400

Δ΄ Τόμος ἐπιλογῆς πενταετίας 1966 - 1970 δεμένος δρχ. 500

» » » » » χαρτόδετος δρχ. 400

*Συνιστῶμεν εἰς ὅσους ἀγαποῦν τὸ ἔργον τοῦ ΙΛΙΣΟΥ νὰ ἀγορά-
σουν τοὺς τόμους τῶν Ἐπιλογῶν, εἴτε ἔχουν εἴτε δὲν ἔχουν τοὺς
τόμους τοῦ ΙΛΙΣΟΥ, διότι μὲ τίς ἐπιλογὰς θὰ ἔχουν εὐχρηστέρα καὶ
συγκεντρωμένη πολὺτιμη πνευματικὴ τροφή.*

Οἱ χαρτόδετοι τόμοι 1965, 1971, 1973,
1974, 1976 ἕκαστος δρχ. 200

Οἱ χαρτόδετοι τόμοι 1972, 1975, 1977,
1978, 1979 ἕκαστος δρχ. 300

Οἱ χαρτόδετοι τόμοι 1980, 1981, 1982, 1983 ἕκαστος δρχ. 400

Οἱ διαφορὲς τιμῶν τόμων δὲν ὀφείλονται στὴν ποιότητα τοῦ
περιεχομένου ἢ στὸ πολυσέλιδον, ἀλλὰ στὴν ἐπάρκεια ἢ μὴ τῶν
ὑπαρχόντων τόμων.

Τόμος ἔτους 1981 σελίδες 336

» » **1982 » 400**

» » **1983 » 456**

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «Ίλιου», Χαρ. Τρι-
κούπη 26, α' όροφος Κωδ. 106 79, ε-
ναι άνοικτά καθημερινώς πλην Σαββά-
του 9,30 - 12,30
Τηλ. Γραφείων 3620.702

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλούμεν, άποστέλλετε με τα-
χυδρομικήν ή τραπεζικήν έπιταγήν εις
τήν διεύθυνσιν: «Κωστήν Μελισσαρό-
πουλον, Χαρ. Τρικούπη 26, α' όροφος
Κωδ. 106 79, Άθήνας». Άποστολαί
μέ τραπεζικής έντολής μās δυσκο-
λεύουν.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη άποσταλέντα στούς κατωτέ-
ρω συνδρομητάς μās, έπεστράφησαν
άπό τó Ταχυδρομείον μέ την σημείω-
σιν: «μετώκησε» ή «άγνωστος». Παρα-
καλούνται όσοι τούς γνωρίζουν νά
τούς είδοποιήσουν ή νά μās δώσουν
τάς διευθύνσεις των:

ΑΘΗΝΩΝ

Δημ. Άναγνωστάκος, Άθήναι
Γ. Κωτσάλος, Π. Φάληρο
Φωτ. Μάλλιαρης, Άθήναι
Στ. Μαυροειδής, Άθήναι

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Νικ. Άθανασόπουλος, Πάτραι
Άπ. Ζάμπαλος, Βόλος
Άντ. Ζιούρας, Βόλος
Δημ. Καλφόπουλος, Βόλος
Δημ. Καττής, Θεσ/κη
Κων. Κοντογιαννίδης, Θεσ/κη
Βασ. Κοντορίζος, Βόλος
Άβρ. Όβαδίας, Βόλος

Έμ. Παπαγεωργίου, Θεσ/κη
Βασ. Σανιδάς, Βόλος
Χρ. Ίωαννίδης, Λεμεσός

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΗΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Δημ. Βότσης, Άθήναι
Κων. Δρακίδης, Ρόδος
Άργ. Σκαρामαγκάς, Άθήναι

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ (Μέ τή σειρά λήψεως)

Έφη Αίλιανού: Θάλασσα Κυθήρων
(Ποίηση). Άθήνα 1983.
Νίτσα Φριλίγκου: Στήν άκρη τού νερού
(Ποίηση). Άθήνα 1983.
Κατερίνα Μανιταρά-Πετράκου: Τό τε-
λευταίο άχυρό (Ποίηση). Πειραιάς
1984.
Κώστας Παπαγιάννου: Γυρεύοντας τό
τέλος (Μυθιστόρημα). Άθήνα
1984.
Ζάχος Σαμολαδάς: Σικελιανός, Δελφική
Ιδέα καί κοινωνικό πρόβλημα.
Θεσ/κη 1984.
Μαριέττα Λομπιάνκο: Μέ ολόφωτα νή-
ματα (Ποίηση). Άθήνα 1984.
Κούλης Κάσης: Έπουράνιο (Ποίηση).
Μάρτιος 1984.
Ίφιγένεια Διδασκάλου: Μιά γνωριμία
μέ τόν ποιητή Τάκη Γκοσιόπουλο
(Στέφανο Χρυσό). Θεσ/κη 1984.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Σταθμοί. Διευθ. Γ.Μ. Πολιτάρχης
(Άπρ.-Ίούν. 1983)
Ήπειρωτική Έστία. Διευθ. Δ. Κόκκινος
(Νοεμ.-Δεκ.)
Ροταριανός Παλμός Όμίλου Χανίων

«ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΛΙΣΟΣ»

της Θεοσοφικής Έταιρίας
έν 'Ελλάδι

Χαρ. Τρικούπη 26-Αθήναι 106 79

Έκδότης Διευθυντής:

Κωστής Ν. Μελισσαρόπουλος

Πλατ. Έθνικής Τραπέζης 3, Φιλο-
θέη 152 37

Τιμή τεύχους Δρχ. 80

Μάιος-Ιούνιος 1984

Νέα Σύνορα. Διευθ. Δ. Βαλασκαντζής
(Άπρ.-Ιούν.)

Διάσταση. Διευθ. Γ. Καμπασακάλης
(Μάιος-Ιούν.)

Ό Φυσιολάτρης (Μάιος-Ιούν.)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ»

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος

Δράμα: Φιλ. Τζάλλας

Ζάκυνθος: Ίππ. Καλογερόπουλος

Ήράκλειο: Λ. Κουντή

Θεσ/νίκη: Εύ. Ψαρᾶς, Βιβλιοπωλείον

Ίπποδρομίου 10, τηλ. 265.042

Ίωάννινα: Μιχ. Πραπίδης

Καβάλα: Πέτρος Φραγκίδης

Κέρκυρα: Κ. Άγιού

Κομοτινή: Ίω. Σαμουρκασίδης

Λαμία: Κ. Φαλίδας

Λάρισα: Άρ. Σοφίτης

Μυτιλήνη: Δ. Ροδάκης

Ξάνθη: Μάριος Κουτσουρίδης

Πάτρα: Άθ. Κοντοσάκης

Ρέθυμνο: Άντ. Βιστάκης

Ρόδος: Σταύρος Βαφείδης

Σέρραι: Άνέστης Σάββας

Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χαλκίδα: Γ. Λάμπρου

Χανιά: Έμμ. Νοδαράκης

Άμμόχωστος: Άνδρ. Τσόκκος

Λεμεσός: Άνδρος Σωτηρίου, Άντ.

Στυλιανού

Λευκωσία: Άχ. Ζαβαλλής, Ρένα Στυ-

λιανάκη

Πάφος: Κ. Καθητζιώτης

Ίσταμπούλ: Γ. Βακαλόπουλος

Τριφυλιακή Έστία. Διευθ. Διον. Πιττα-
ρᾶς (Γεν.-Φλεβ.)

Πνευματική Κύπρος. Έκδ. Κύπρος
Χρυσάνθης (Γεν.-Φλεβ.)

Έλευθερη Σκέψη. Διευθ. Γ. Κομίνης
(Δεκ., Ίαν.-Φεβρ., Μάρτ.)

Προβλήματα. Έκδότης π. Γ. Πυρουνά-
κης (Ίαν.-Μάρτ.)

Ίσραηλινά Νέα. Έκδ. Δ. Νικολαΐδης
(Φεβρ., Μάρτ.-Άπρ.)

Χρονικά. Ύπευθ. Ίω. Λόβιγγερ
(Μάρτ.-Άπρ.)

Σμύρνα Έκδ. Κ. Μαλοβρούβας (Ίαν.-
Μάρτ., Άπρ.-Ιούν.)

Κρίκος. Διευθ. Α. Γιαλλούρος (Μάρτ.-
Άπρ.)

Βορειοελλαδικά. Διευθ. Φώτης Τριάρ-
χης (Μάρτ.-Άπρ.)

Σάτυρα (Μάρτ.-Άπρ.)

Σύγχρονη Σκέψη. Διευθ. Γ. Παπαγεωρ-
γίου. Άρχισ. Γ. Χαλατσᾶς (Άπρ.)

Άνοιχτοί Ορίζοντες. Διευθ. Γαβρ. Μα-
ραγκᾶς (Μάιος)

Δαυλός. Διευθ. Δημ. Λάμπρου (Μάιος)

Προσανατολισμοί. Διευθ. Γιάν. Τζαννε-
τάκος (Άπρ.-Μᾶς)

Ή διεθνής Πρόεδρος της Θεοσοφικής Έταιρίας Radha Burnier θά ἔλθῃ στᾶς
Αθήνας στίς ἀρχές Σεπτεμβρίου. Θά ὁμιλήσῃ τή Δευτέρα 3 Σεπτ. στή Γραφεῖα
τῆς Θεοσοφικῆς Έταιρίας ἐν Έλλάδι καί τήν Τρίτη 4 Σεπτ. σέ δημόσια αἴθουσα.

Βιβλία Krishnamurti

Στά πόδια του Διδασκάλου (έκδ. 1966)	100
Έκλογai από τὸν Κρισανμοῦρτι (Κ. Μελισσαροπούλου)	200
Ὁ Κρισανμοῦρτι γιὰ τὸν Διαλογισμό (Κ. Μελισσαροπούλου)	100
Ἐκπαίδευσι καὶ σημασία ζωῆς	— 1953 250
Ἐλευθερία, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος	— 1954 450
Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Α΄ σειρά)	— 1956 500
Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Β΄ σειρά)	— 1958 500
Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Γ΄ σειρά)	— 1960 500
Ὅμιλιες στὴν Εὐρώπη	— 1967 400
Στὴ σιγὴ τοῦ Νοῦ	— 1970 300
Ἡ ἀναγκαιότητα τῆς ἀλλαγῆς	— 1970 300
Τὸ πέταγμα τοῦ ἀετοῦ	— 1971 300
Τὰ πρῶτα βήματα τῆς μάθησης	— 1975 450

Ἐγγράψετε νέους συνδρομητὰς

**Συνδρομὴ 1984 δρχ. 500 ἑξωτερικοῦ \$ 12
ἀεροπορικῶς \$ 20**

«Ἐπιλογαὶ» ΙΛΙΣΟΥ

Α΄ Τριετίας 1956—1957—1958

Β΄ Τριετίας 1959—1960—1961

Γ΄ Τετραετίας 1962—1965

ἐκάστη δεμένῃ πρὸς δρχ. 400

Δ΄ Πενταετίας 1966—1970

Χαρτόδετῃ δρχ. 400, δεμένῃ δρχ. 500

Αἱ συνδρομαὶ ἢ ἀντίτιμον βιβλίων νὰ ἀποστέλλωνται μὲ ταχυδρομικὴν ἢ
τραπεζικὴν ἐπιταγὴν - ὅχι μὲ ἐντολὴν - ἐπ' ὀνόματι Κωστῆ Μελισσαροπούλου
ἢ ΙΛΙΣΟΥ, Χάρ. Τρικοῦπη 26, α' ὄροφος Κωδ. 106 79. Τηλ. 3620-702

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Βασικὲς πληροφορίες περὶ Τεκτονισμοῦ
καὶ τὸ «περιβόλι» τοῦ Ἀντιτεκτονισμοῦ στὸ βιβλίο.
Οἱ ΤΙΤΛΟΙ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΤΟΩΝ Δρχ. 200

Ἡ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ

ΣΤΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ» Α.Β.Ε.Ε.

Τηλ. 9217513 - 9214820

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	σελ.
Κωστής Μελισσαρόπουλος: Ἡ Μετενσάρκωση	145
Αίμιλία Ἴβου: Ἀνθεστηριῶν	160
Λούλα Κωνσταντινίδου: Χρησμός	161
Ἀθάνατα Ὀμηρικὰ Ἔπη	162
Ἀντιγόνη Γαλανάκη-Βουρλέκη: Μνήμη	174
Σαράντος Παυλέας: Προσέχομε νὰ μὴ φοβώμαστε τὸ θάνατο	175
Εὐάγγελος Σταμάτης: Ἡ ἀκουστικὴ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Θεάτρου	176
Θάνος Μεσσήνης: Ἡ σύγχρονη τεχνολογικὴ ἐποχὴ	181
Παν. Ἀναγνώστου: Τὸ θερινὸ Ἡλιοστάσιο	190
Τάσος Σάντας: Ἀνοιξὴ 1984	192
Παν. Βλαχόπουλος: Τὸ τραγούδι τοῦ Ἡλίου	193
Κώστας Στεφανόπουλος: Γαλήνη	194
Ἑρμ. Σαμπετάϊ: Τὸ μήνυμα τοῦ Ἀσόκα	195
Ἀπὸ τὰ Πρακτικὰ τοῦ Ὑπάτου Συμβουλίου	199
Νίκος Τέντας: Τὰ Νέα Βιβλία	209

Στὰ προσεχῆ τεύχη

Ἀθάνατα Ὀμηρικὰ Ἔπη
Ἄντα Μπρούμη: Τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Τέχνης
Λένα Ἀναστασιάδου: Ἡ φυσιολατρεῖα καὶ ἡ χαρὰ στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα
Νικ. Παλαιολογόπουλος: Μορφαὶ Ἐλευθερίας
Ὁ Ταγκόρ καὶ ἡ πνευματικὴ ἀγωγή
Γιώργης Τζωρτζάκης: Ἡ ὑποτέλεια τῆς Φύσης στὸν ἀνθρωπομορφισμό
Θωμᾶς Κιουστελίδης: Τί εἶναι καλὸ καὶ τί εἶναι κακὸ
Νικ. Τέντας: Πυθαγορικὰ Χρυσὰ Ἔπη
Γ. Σιέττος: Ὑακίνθια Μυστήρια